

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

NATIONAL ACADEMY FOR PUBLIC ADMINISTRATION
UNDER THE PRESIDENT OF UKRAINE
Dnipropetrovs'k Regional Institute for Public Administration

Є. І. Бородін

**Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та
реалізації в контексті розвитку**

Навчальний посібник

Друге видання, доповнене

Yevgeniy Borodin

**State youth policy: mechanism of formation and implementation in
development**

Text book

2nd edition supplemented

Дніпро
ГРАНІ
2019

УДК 329.78(477)

Б 83

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України
(протокол 07/227 від 30 вересня 2019 р.)*

Рецензенти:

Прокопенко Л. Л., доктор наук з держ. упр., професор, завідувач кафедри права та європейської інтеграції Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Іваненко В. В., доктор історичних наук, професор, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Бородін Є. І.

Б 83 Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та реалізації в контексті розвитку : навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене / Є. І. Бородін. – Дніпро : Грані, 2019. – 176 с.

ISBN 978-617-7351-55-8

У виданні аналізуються державна молодіжна політика в Україні, молодіжне законодавство та парламентські слухання про становище молоді в Україні, органи управління у сфері соціального становлення та розвитку молоді, державні молодіжні програми в Україні.

Видання розраховано на працівників державних установ, що здійснюють державну молодіжну політику, викладачів, студентів, аспірантів вищих навчальних закладів, науковців, представників молодіжних громадських організацій, а також на широке коло читачів, які цікавляться проблемами молодіжної політики в Україні, у першу чергу на тих молодих громадян, задля яких вона здійснюється.

УДК 329.78(477)

ISBN 978-617-7351-55-8

© Бородін Є. І., 2019
© ДРІДУ НАДУ, 2019
© ГРАНІ, 2019

UDK 329.78(477)

B 83

*Recommended by the Scientific Board of the
Dnipropetrovs'k Regional Institute for Public Administration, National
Academy for Public Administration under the President of Ukraine to be
published (Minutes No. 07/227, 30.09.2019)*

Reviewers:

Prokopenko L. L., Doctor of Science on Public Administration, Professor,
Head of the Department of Law and European Integration of the Regional
Institute for Public Administration, National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine

Ivanenko V. V., Doctor of History, Professor, Oles Honchar Dnipro National
University

Borodin Yevgeniy

B 83 State youth policy: mechanism of formation and implementation in
development : text book. 2nd edition, supplemented / Yevgeniy Borodin. –
Dnipro : Grani, 2019. – 176 p.

ISBN 978-617-7351-55-8

The state youth policy in Ukraine, youth legislation and parliamentary hearings
on young people status in Ukraine, administration bodies in the sphere of social
formation and development of the youth, state youth programs in Ukraine are
analyzed in the book.

The book is for officials of public institutions that are dealing with the state
youth policy, teachers, students, post-graduate students of high schools, scientists,
representatives of the youth public organizations, and for a wide number of readers
that are interested in the youth policy problems in Ukraine, and in the first place for
those young people whom it is made for.

UDK 329.78(477)

ISBN 978-617-7351-55-8

© Borodin Y., 2019
© DRIDU NADU, 2019
© GRANI, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ (1991 – 2019 рр.)	6
1.1. Навчальний матеріал	6
1.2. Документальні матеріали	13
1.3. Завдання та запитання для перевірки	33
РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	34
2.1. Навчальний матеріал	34
2.2. Документальні матеріали	42
2.3. Завдання та запитання для перевірки	50
РОЗДІЛ 3. МОЛОДІЖНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ПАРЛАМЕНТСЬКІ СЛУХАННЯ ПРО СТАНОВИЩЕ МОЛОДІ В УКРАЇНІ	51
3.1. Навчальний матеріал	51
3.2. Документальні матеріали	57
3.3. Завдання та запитання для перевірки	68
РОЗДІЛ 4. ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МОЛОДІ	69
4.1. Навчальний матеріал	69
4.2. Документальні матеріали	80
4.3. Завдання та запитання для перевірки	84
РОЗДІЛ 5. ДЕРЖАВНІ МОЛОДІЖНІ ПРОГРАМИ В УКРАЇНІ	85
5.1. Навчальний матеріал	85
5.2. Документальні матеріали	97
5.3. Завдання та запитання для перевірки	117
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	118
PART 1. YOUTH POLICY DEVELOPMENT IN UKRAINE (1991 – 2019)	126
PART 2. STATE YOUTH POLICY AS A PRIORITY FOR PUBLIC POLICY	135
PART 3. LEGISLATION AND PARLIAMENT HEARINGS ON YOUTH IN UKRAINE	144
PART 4. GOVERNMENTAL BODIES IN THE YOUTH SPHERE IN UKRAINE	151
PART 5. STATE YOUTH PROGRAMMS IN UKRAINE	163

ВСТУП

Державна молодіжна політика в Україні визначена пріоритетним напрямом діяльності органів публічної влади, який має свої особливості, пов'язані з основним об'єктом її впливу – молоддю. Процес соціалізації молоді зазнає публічно-управлінського впливу у різних формах, що потребує розробки та використання механізму та інструментів діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

В Україні та за її межами накопичено певний досвід викладання публічно-управлінських навчальних дисциплін з молодіжної проблематики, зокрема, з питань державної молодіжної політики. У Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України на основі багаторічних наукових досліджень, підготовки науково-педагогічних кадрів, проведення різноманітних навчальних заходів склалися умови для запровадження навчальної дисципліни «Державна молодіжна політика» в межах освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Вивчення навчального курсу «Державна молодіжна політика» спрямовано на формування у магістрантів сучасних публічно-управлінських та громадянських компетентностей як у сфері публічного управління та адміністрування в цілому, так й питань формування та реалізації державної молодіжної політики на національному, регіональному та місцевому рівнях.

У навчальному посібнику висвітлюються питання базових засад державної молодіжної політики в Україні в контексті їх розвитку у різні періоди існування незалежної держави. Саме генетичний підхід до викладення матеріалу надає можливість усвідомити динаміку змін у молодіжному секторі публічного управління, з'ясувати позитивні та негативні впливи на молодіжну сферу у процесі чисельних змін у владній системі, відповідних реформ та реорганізацій.

Навчальний посібник надає можливість отримати знання з питань розвитку державної молодіжної політики в Україні (1991 – 2019 рр.), визначення державної молодіжної політики як пріоритетного напрямку державної політики, молодіжного законодавства та парламентських слухань про становище молоді в Україні, органів управління у сфері соціального становлення та розвитку молоді, державних молодіжних програм в Україні.

До його складу включено широке коло документів, які дозволяють організувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти, спрямовану на розвиток низки компетентностей публічного службовця, фахівця з аналізу політики, дослідника, експерта з молодіжної політики. Завдання та запитання для самоперевірки передбачають вивчення стану державної молодіжної політики в тих адміністративно-територіальних одиницях та органах влади, де працюють магістранти.

РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ (1991 – 2019 рр.)

1.1. Навчальний матеріал

Аналізуючи більш ніж двадцятирічний досвід формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні часів незалежності можна виділити чотири основних періоди: 1) 1991 – 1996 рр. – період виокремлення та зміцнення «молодіжного сектору» державного управління та публічної політики; 2) 1996 – 2004 рр. – період розширення молодіжної складової соціально-гуманітарної політики та її входження в кластер інтегрованої державної політики стосовно сім'ї, дітей та молоді в Україні; 3) 2005 – 2009 рр. – період «інерційного» підходу до державної молодіжної політики та її поступового поглинання сімейно-дитячою політикою; 4) 2010 – 2013 рр. – період відходу від принципу поєднання молодіжної та сімейної політики із застосуванням нових та вже апробованих в Україні підходів; 5) 2014 р. – теперішній час – час кроків до реформування державної молодіжної політики в контексті поглиблення євроінтеграції та переосмислення підходів до національно-патріотичного виховання.

Перший період – виокремлення та зміцнення «молодіжного сектору» державного управління та публічної політики (серпень 1991 р. – липень 1996 р.) – характеризувався тим, що нові інститути у сфері державної молодіжної політики створювалися як на базі запропонованих ще в радянські часи підходів, так і на основі нової парадигми переходу від ресурсної та патерналістської сутності державної підтримки молоді до концепції демократії участі молоді як активного суб'єкта державної молодіжної політики. Справа в тому, що центральний орган виконавчої влади у сфері соціального становлення та розвитку молоді (Державний комітет у справах молоді, фізичної культури і спорту) та перші молодіжні законопроекти з'явилися ще до проголошення державної незалежності України та в цілому відповідали вимогам демократичного оновлення усіх сфер соціально-економічного та суспільно-політичного життя в Україні.

Найважливішими надбаннями першого періоду розвитку державної молодіжної політики стали ухвалення парламентом України Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (15 грудня 1992 р.) та Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (5 лютого 1993 р.). Незважаючи на те, що зазначені нормативно-правові акти можна було б прийняти ще раніше, можна стверджувати про те, що розгалужений «молодіжний сектор» у владній

структурі в Україні було створено вже на початку процесу розбудови нової держави. До молодіжної політики держава застосувала не відомчий, а міжсекторний підхід.

У 1991 – 1996 рр. було створено мережу структурних підрозділів з питань молодіжної політики в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування, центрів соціальних служб для молоді. При Президенті України виникла Національна рада з питань молодіжної політики, держава надала підтримку Фонду соціальної адаптації молоді, в державному та місцевих бюджетах з'явилися окремі рядки на фінансування молодіжних заходів. З 1995 р. стали проводитися парламентські слухання про становище молоді в Україні, було закладено традицію підготовки доповідей Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні.

Початком другого періоду – розширення молодіжної складової соціально-гуманітарної політики та поступового її входження в кластер інтегрованої державної політики стосовно сім'ї, дітей та молоді в Україні (липень 1996 р. – грудень 2004 р.) – стало створення Міністерства України у справах сім'ї та молоді, що було проявом об'єднання на загальнодержавному рівні центральних органів виконавчої влади у сфері соціального становлення та розвитку молоді й державної політики стосовно дітей (за термінологією того часу «у справах неповнолітніх»).

Близькість двох напрямів державної політики (стосовно дітей та молоді) та їх спільне визначення у той час та сьогодні спостерігається в багатьох документах європейських країн, у Раді Європи та Європейському Союзі. Об'єднання сімейної та молодіжної політики в один кластер сприяло тому, що молодіжна проблематика поступово відходила від центру до периферії першочергових пріоритетів владних структур.

Проте, інтеграційна спрямованість соціально-гуманітарної політики влади не припинила процес молодіжного законотворення. Верховною Радою України були ухвалені Закони України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1998 р.), «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (2001 р.). Підходи до молодіжного законодавства було поглиблено ще більше, коли було прийнято Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу та професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» (2004 р.). Розпочалися дискусії щодо підготовки Молодіжного кодексу України. Проте, все обмежилось новою редакцією Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку в Україні» (2000 р.).

В Україні з'явилися перші загальнодержавні молодіжні програми: 20 березня 1998 р. уряд ухвалив своєю постановою «Комплексні заходи

Кабінету Міністрів України щодо реалізації державної молодіжної політики в Україні («Молодь України»)), а 18 листопада 2003 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004 – 2008 роки».

В Україні було запроваджено державне молодіжне житлове та освітнє кредитування (2001 р. та 2003 р.). У 2001 р. проголосили про створення Всеукраїнської студентської ради. У Державному бюджеті з'явився окремий рядок на фінансування програм молодіжних організацій. Проте, наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр. почалося часте реформування центральних органів виконавчої влади з питань молодіжної політики. Так, з 1999 р. по 2004 р. подібні рішення приймалися чотири рази: 13 березня 1999 р. ліквідовано Міністерство України у справах сім'ї та молоді та створено Державний комітет у справах сім'ї та молоді, 15 грудня 1999 р. – створено Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України, 22 листопада 2001 р. – створено Державний комітет у справах сім'ї та молоді, 6 лютого 2004 р. – створено Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді.

Привертає до себе особливу увагу досвід діяльності Державного департаменту з питань молодіжної політики у складі Державного комітету України у справах сім'ї та молоді. Його було створено відповідно до урядової постанови від 28 березня 2002 р. та ліквідовано рішенням Кабінету Міністрів України від 8 травня 2003 р. Це був єдиний випадок, коли суто молодіжне відомство отримало статус урядового органу державного управління та права юридичної особи.

До негативних проявів того часу необхідно додати наявність протистояння між центральними органами виконавчої влади з питань соціального становлення та розвитку молоді та Українським національним комітетом молодіжних організацій, який певний час мав законодавчий статус єдиної в Україні Всеукраїнської спілки молодіжних організацій. До цього ж долучилася тенденція до відмови від щорічного проведення парламентських слухань про становище молоді.

Третій період – «інерційного» підходу до державної молодіжної політики та її поступового поглинання сімейно-дитячою політикою в Україні (2005 – 2009 рр.) – формально характеризувався визнанням важливості цього напрямку державної політики, але фактично спостерігалася недостатня увага до збереження позитивних надбань попередніх періодів та зменшення результативності діяльності органів влади у зазначеній сфері.

Безумовно, що у той час відбулися позитивні зрушення. Так, в Україні було проведено восьму конференцію міністрів європейських країн з питань

молоді (10 – 11 жовтня 2008 р.). Прийнятий у Києві підсумковий документ «Майбутнє молодіжної політики Ради Європи: порядок денний 2020» визначив стратегію Ради Європи у сфері державної молодіжної політики більш ніж на десятиріччя уперед. А у 2009 р. Кабінет Міністрів України ухвалив «Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2009 – 2015 роки», у створенні якої було застосовано євроінтеграційні підходи.

Проте, проявився застій у розвитку молодіжного законодавства. Нові законопроекти з'являлися час від часу, але до їх прийняття справа не доходила. Проявилася затримка у питанні модернізації засад молодіжної політики в Україні на законодавчому рівні. Парламентські слухання про становище молоді в Україні стали замінятися проблематикою більш широкого соціального спектру, а їх періодичність не забезпечувалася. Залишилася нереалізованою можливість створення в Україні третього Молодіжного Центру Ради Європи на зразок подібних закладів, які діють у Страсбурзі та Будапешті. Повністю припинилася діяльність Національної Ради з питань молодіжної політики при Президентові України, а потім відбулася її ліквідація. А рішення про створення Національної Ради з питань становлення та розвитку молоді в Україні (листопад 2009 р.) залишилося декларацією.

Четвертий період розвитку державної молодіжної політики в Україні – відходу від принципу поєднання молодіжної та сімейної політики із застосуванням нових та вже апробованих в Україні підходів (2010 – 2013 рр.) – спочатку розглядався в контексті широкого комплексу реформ, які анонсувало керівництво держави. В цей час можна було спостерігати реформування державного управління у сфері державної молодіжної політики, в якому проявилися як спроби запровадження інновацій, так й повернення до старої моделі, від якої раніше відмовилися, спроба застосування на практиці стратегічного підходу до державної молодіжної політики, досвід оцінювання молодіжної сфери України з боку Ради Європи, використання апробованих раніше форм всеукраїнських зібрань української молоді. Його початком можна вважати появу програми економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Фактичні зрушення почалися з прийняттям Указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 р., згідно з яким ліквідувалося Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту та створювалися Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України та підпорядкована цьому міністерству Державна служба у справах молоді. На практиці реалізовувався підхід, згідно з яким питання державної молодіжної політики відокремлювалися від таких

складових соціальної політики як державна допомога сім'ям, соціальна робота з дітьми, забезпечення гендерної рівності тощо. Проте, зазначений підхід невдовзі було відкинуто так само швидко, як й запроваджено.

Указом Президента України від 28 лютого 2013 р. «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» після реорганізації Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та Державної служби молоді та спорту України було утворено Міністерство молоді та спорту України та Міністерство освіти і науки України.

Повернення до молодіжно-спортивного міністерства створювало певні можливості для зміцнення молодіжного сектору. Досвід України першої половини 1990-х років свідчив про те, що у такому кластері молодіжна складова може суттєво посилитися. До речі, у багатьох зарубіжних країнах існує саме молодіжно-спортивне відомство. Проте, найближчі сусіди України з пострадянських країн – Російська Федерація та Білорусь – саме у цей період віддали перевагу освітньо-молодіжному міністерству.

Проте, зазначені реорганізації негативно вплинули на інституційну базу соціальної складової державної молодіжної політики. Вже у 2010 р. було ліквідовано Державний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, а обласні та районні центри вийшли зі сфери управління молодіжної політики та перейшли в сферу соціальної політики.

До найпомітніших подій у сфері державної молодіжної політики в Україні 2010-х років належить ухвалення Указу Президента України від 27 вересня 2013 р. «Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року». Та обставина, що серед низки інших стратегічних документів знайшлося місце й для молодіжного, створювала можливості для переосмислення підходу держави до стосунків з молоддю. Однак у зазначений період значно скоротилася кількість прийнятих на всіх рівнях документів стосовно молоді.

Мало місце згорання комплексу молодіжних законів. З прийняттям закону України від 5 липня 2012 р. «Про зайнятість населення» втратив чинність закон України від 4 листопада 2004 р. «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю». Таким чином було ліквідовано механізм надання дотації на заробітну платню для створення робочих місць молодим людям.

Було здійснено спробу реанімувати ідею молодіжної ради. Постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 2012 р. було утворено Молодіжну раду як тимчасовий консультативний, дорадчий орган Кабінету Міністрів України. Проте зазначена рада не запрацювала.

Повертаючись до традицій попередніх періодів керівництво держави звернулося до представницьких зібрань як форми спілкування з представниками молоді. 4 – 6 вересня 2013 р. в Києві було проведено Всеукраїнський фестиваль молоді, основною подією якого став Всеукраїнський форум за участі глави держави, інших високопосадовців.

Суттєвих новацій зазнала співпраця України в особі її профільного відомства з відповідними структурами Ради Європи. Так, у 2012 р. було укладено Рамкову програму співробітництва у сфері молодіжної політики на 2012 – 2013 роки між Департаментом молоді Ради Європи та Державною службою молоді та спорту України у рамках Плану дій Ради Європи для України (2011 – 2014) «Партнерство заради реформ». Представника урядового органу України було обрано членом бюро Керівної ради молоді. У 2011 – 2012 рр. міжнародна група експертів Ради Європи працювала над підготовкою огляду «Молодіжна політика в Україні», який пройшов у лютому – квітні 2013 р. у вигляді національних та міжнародних слухань. У жовтні 2013 р. зазначена праця була видана Радою Європи. У ній міститься комплекс рекомендацій для України у сфері розвитку молодіжної політики.

П'ятий період – (2014 р. – теперішній час) – час кроків до реформування державної молодіжної політики в контексті поглиблення євроінтеграції та переосмислення підходів до національно-патріотичного виховання. Основними факторами впливу стали події, які отримали в Україні офіційну назву «Революція гідності», російська агресія проти України та підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Розробники державної політики мали враховувати зростання активності представників молоді, їх залучення до волонтерства, інших форм впливу на суспільне життя.

Запропонували бачення змін у молодіжній сфері Міністерство молоді та спорту України спільно з недержавними партнерами оприлюднив презентаційний матеріал «Дорожня карта реформування молодіжної політики», який не мав офіційного статусу, але поставив на порядок денний питання про оновлення молодіжного законодавства, інші актуальні заходи. У цей період з'явився законопроект «Про молодь» (2015 р.), який мав замінити весь комплекс наявних молодіжних законів, закріпити засади молодіжної роботи, запровадити низку інших інновацій. На жаль, протягом трьох років цей документ «пролежав у шухляді» парламенту. Навіть той факт, що він потребував серйозного доопрацювання, не може бути поясненням відсутності потрібних змін у молодіжному законодавстві. Розпочалася

програма «Молодіжний працівник» (2014 р.), спрямована на проведення тренінгів для представників влади, громадськості, працівників закладів соціально-культурної сфери. Започатковано Всеукраїнський конкурс кращих практик молодіжної роботи та Форум молодіжних працівників та працівниць (2017 р.). було продовжено діяльність з удосконалення застосування програмно-цільового методу, що знайшло своє відображення у Державній цільовій соціальній програмі «Молодь України» на 2016 – 2020 роки.

Поглиблення децентралізації в Україні, створення об'єднаних територіальних громад сприяло підвищенню уваги до молодіжної політики на місцевому рівні, де активізувалася робота щодо розроблення програм, заходів, створення нових підрозділів в структурі органів місцевого самоврядування, молодіжних центрів на різноманітній галузевій базі, розвитку професійних компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування та молодіжних працівників.

На урядовому рівні було затверджено типові положення про молодіжний центр та експертну раду при молодіжному центрі (2017 р.), опрацьовані типові положення про молодіжні консультативно-дорадчі органи місцевого та регіональних рівнів (2018 р.).

Затверджена Президентом України «Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки» (2015 р.) врахувала низку аспектів, в тому числі й «боротьбу із зовнішньою агресією». Міністерство молоді та спорту України запровадило конкурс з визначення проектів національно-патріотичного виховання, розроблених інститутами громадянського суспільства з наданням бюджетної фінансової допомоги (2018 р.).

У зазначений період поглиблювалася співпраця з молодіжним сектором Ради Європи, досвід діяльності якого було запроваджено на національному рівні. До них належать національний конкурс «Молодіжна столиця України» (засновано 2017 р.), Національний знак якості та критерії якості для молодіжних центрів (2017 р.). Всеукраїнський молодіжний центр (2019 р.).

Міністерством молоді та спорту у партнерстві з ЮНІСЕФ та іншими партнерами було розроблено проект Стратегії розвитку молодіжної політики до 2030 року.

З 2 вересня 2019 р. центральним органом виконавчої влади, відповідальним за молодіжну сферу, стало Міністерство культури, молоді та спорту України. 4 грудня 2019 р. було проголошено про утворення Державного агентства розвитку молоді та громадянського суспільства України.

5 вересня 2019 р. відбулася друга спроба щодо подальшого просування законопроекту «Про молодь» шляхом його реєстрації у Верховній Раді України. Але після висновку Головного науково-експертного управління від 20 вересня 2019 р. проект закону відкликано вже 2 жовтня 2019 р.

17 грудня 2019 р. Верховна Рада України ухвалила закон «Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху».

До основних проблем, які необхідно розв'язати на сучасному етапі, належать питання щодо подолання розриву між задекларованими підходами у сфері державної молодіжної політики та фактичним станом її реалізації в центрі та на місцях. З одного боку, українське молодіжне законодавство можна назвати таким, що має всі підстави вважатися одним з найкращих у Європі. Проте, практика реалізації державної молодіжної політики в Україні характеризується тим, що задекларовані в законодавстві положення знаходять втілення у, так би мовити, вигляді обмежених «пілотних проектів», а не реальних можливостей для всіх або переважної більшості молодих громадян в Україні. До того ж те ж саме законодавство з питань соціального становлення та розвитку молоді в Україні потребує своєї модернізації, зокрема в контексті євроінтеграційних процесів. При цьому, гостро стоїть питання про збереження всього того позитивного, що було напрацьовано у попередні роки.

1.2. Документальні матеріали

1.2.1. Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік «Про загальні засади державної молодіжної політики в СРСР» від 16 квітня 1991 року № 2114-І

Цей Закон визначає загальні засади державної молодіжної політики в СРСР і визнає їх як правову основу для розвитку відповідного законодавства республік.

Законодавство про державну молодіжну політику в СРСР покликане забезпечити реалізацію державної молодіжної політики Союзу РСР і республік, зміцнити юридичні гарантії здійснення прав і свобод молодих громадян, а також прав молодіжних організацій.

Розділ І. Загальні положення

Стаття 1. Державна молодіжна політика

1. Державна молодіжна політика є важливим напрямом діяльності Союзу РСР і республік, яка провадиться їхніми органами і має на меті

створення соціально-економічних, організаційних, правових умов та гарантій для соціального становлення і розвитку молодих громадян, їх якнайповнішої самореалізації в інтересах усього суспільства.

2. Державна молодіжна політика в СРСР будується на основі таких принципів:

залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні й реалізації політики і програм, які стосуються всього суспільства, особливо молоді;

забезпечення правової і соціальної захищеності молодих громадян, необхідної для надолуження зумовлених віком недоліків їхнього соціального статусу;

надання молодому громадянину соціальних послуг щодо навчання, виховання, духовного і фізичного розвитку, професійної підготовки, обсяг, види і якість яких забезпечують всебічний розвиток особи і підготовку до самостійного життя;

сприяння ініціативній громадській діяльності в галузі соціального, духовного і фізичного розвитку молоді.

Стаття 2. Компетенція Союзу РСР і республік у галузі державної молодіжної політики

1. До відання Союзу РСР належить:

визначення загальних соціально-економічних, організаційних, правових засад і напрямів державної молодіжної політики на всій території СРСР;

визначення основ правового статусу молодіжних організацій;

встановлення загальносоюзних норм і нормативів, які визначають розвиток молоді та гарантії її прав;

регулювання основ організації і діяльності державної служби у справах молоді;

затвердження і здійснення загальносоюзних комплексних і цільових програм у галузі державної молодіжної політики в СРСР;

розпорядження коштами, призначеними на реалізацію державної молодіжної політики СРСР із Союзного бюджету, а також розпорядження за погодженням з республіками коштами, що їх добровільно передають республіки Союзові РСР на зазначені цілі;

здійснення міжнародних контактів у питаннях державної молодіжної політики від імені Союзу РСР;

законодавче регулювання на основі повноважень, що передаються республіками, інших відносин міжреспубліканського характеру у сфері державної молодіжної політики.

2. До відання республік належать усі питання формування і здійснення державної молодіжної політики, за винятком питань, віднесених частиною 1 статті 2 цього Закону до відання Союзу РСР.

Стаття 3. Законодавство про державну молодіжну політику в СРСР

Цим Законом відповідно до Конституції СРСР та основних напрямів внутрішньої і зовнішньої політики СРСР, які визначаються З'їздом народних депутатів СРСР, встановлюються загальні принципи і положення державної молодіжної політики в СРСР.

Дія цього Закону в частині прав та обов'язків громадян, які впливають із загальних принципів і положень державної молодіжної політики, поширюється на громадян СРСР віком до 30 років, якщо інше не передбачено законодавством республік.

Реалізація державної молодіжної політики в СРСР забезпечується законодавчими актами Союзу РСР і республік, які приймаються відповідно до Конституції СРСР і конституцій республік.

Стаття 4. Законодавство про державну молодіжну політику в СРСР і міжнародні договори

Якщо міжнародним договором СРСР встановлено інші правила, ніж ті, що їх містять цей Закон та інші акти законодавства Союзу РСР про державну молодіжну політику, то застосовуються правила міжнародного договору.

...

Розділ IV. Основи правового статусу молодіжних організацій в СРСР

Стаття 14. Молодіжні організації

1. Молодіжними організаціями визнаються громадські організації, які об'єднують молодих громадян і обов'язковою статутною вимогою яких є припинення членства в них у зв'язку з досягненням певного віку. При цьому молодіжні організації мають право встановлювати винятки із зазначеної вимоги для своїх членів, які були обрані до складу виборних органів цих організацій або працюють у них.

До молодіжних організацій належать також громадські організації, які об'єднують переважно молодих громадян, якщо їхня статутна діяльність спрямована на забезпечення соціального становлення і розвитку молоді. Молодіжними організаціями є також різні об'єднання молодіжних організацій.

2. В СРСР можуть діяти масові молодіжні рухи, не засновані на фіксованому (оформленому) членстві їх учасників. Представницькі органи масових рухів (комітети, ради, правління) мають права, передбачені законодавством для відповідних органів молодіжних організацій.

3. Об'єднання молодих громадян, створені громадськими організаціями, які провадять свою діяльність у рамках статутних завдань цих громадських організацій і на основі рішень їхніх керівних органів, є молодіжними (юнацькими) секціями цих громадських організацій і не визнаються молодіжними організаціями.

4. Правовий статус молодіжних організацій визначається законодавством про громадські об'єднання, а також цим Законом та

законодавчими актами Союзу РСР і республік, що видаються відповідно до нього.

Стаття 15. Участь молодіжних організацій у формуванні державної молодіжної політики

1. Загальносоюзні та республіканські органи молодіжних організацій, якщо інше не передбачено законодавством республік для цих республіканських органів, мають право законодавчої ініціативи у найвищих органах державної влади Союзу РСР і республік.

2. З питань здійснення прав молоді, охоплених статутними завданнями молодіжних організацій, органи державного управління приймають рішення тільки після проведення попередніх консультацій з керівними органами відповідної молодіжної організації.

Рішення з питань діяльності молодіжної організації приймаються органами державного управління при обов'язковій участі представників керівного органу цієї молодіжної організації.

Стаття 16. Гарантії діяльності молодіжних організацій

1. Державні органи подають молодіжним організаціям фінансову допомогу, насамперед у вигляді звільнення від оподаткування прибутку (доходу), одержаного молодіжними організаціями від інвестиційної діяльності, в частині, що направляється на реалізацію програм щодо соціального захисту молоді.

2. Молодіжним організаціям для забезпечення їхньої діяльності можуть надаватися субсидії з коштів відповідного бюджету, якщо цій молодіжній організації безоплатно не передавалися кошти іншими громадськими об'єднаннями, а також підприємствами, організаціями й установами.

3. Державні органи мають право безоплатно передавати молодіжним організаціям будинки, споруди та інше необхідне для здійснення їхніх статутних завдань майно.

...

Президент Союзу
Радянських Соціалістичних Республік

М. ГОРБАЧОВ

1.2.2. Загальнодержавна програма підтримки молоді на 2004 – 2008 роки

затверджено Законом України від 18 листопада 2003 року № 1281-IV
(Витяг)

...

III. Основні напрями виконання Програми

Основними напрямками виконання Програми є:

1) створення умов для доступності якісної освіти, сприяння творчому та інтелектуальному розвитку молоді, що передбачає:

оновлення змісту освітніх програм, інформатизацію навчального процесу, повне забезпечення потреб навчальних закладів у комп'ютерній техніці, забезпечення середніх та вищих навчальних закладів доступом до мережі Інтернет, модернізацію форм і методів навчання, запровадження стандартів освіти та поглиблення її демократизації;

розробку та впровадження механізму отримання першого робочого місця випускниками вищих навчальних закладів;

підтримку професійно-технічних закладів освіти, оновлення їх матеріальної бази, поліпшення забезпечення навчального процесу посібниками, підручниками;

удосконалення системи кредитування для здобуття освіти;

створення умов для всебічного розвитку особистості, навчання обдарованих дітей та молоді;

створення умов для наукової та науково-технічної діяльності учнівської та студентської молоді;

формування системи підтримки молодих учених;

організацію та підтримку здійснення програм з міжнародного навчання та міжнародного обміну студентами;

створення умов для інформування молоді, яка бажає здобути відповідну освіту;

запровадження системи цільового забезпечення талановитої студентської молоді працевлаштуванням у наукових установах;

підтримку друкованих видань студентської молоді;

створення умов для реалізації творчих ініціатив молоді;

удосконалення виховної роботи у навчальних закладах, використання українських національних традицій навчання та виховання, посилення соціальної роботи з учнівською та студентською молоддю;

удосконалення нормативно-правової бази щодо впровадження у навчальних закладах системи студентського самоврядування;

сприяння програмам стажування педагогічних працівників України в країнах розселення української діаспори і педагогічних працівників-українців з цих країн в Україні;

підтримку програм, спрямованих на співпрацю навчальних закладів з молодіжними та дитячими громадськими організаціями, їх спілками, органами шкільного та студентського самоврядування;

законодавче врегулювання положення, згідно з яким при встановленні органами державної влади, органами місцевого самоврядування спеціальних стипендій останні є додатковими до основної стипендії та звільнюються від оподаткування;

поліпшення умов проживання учнів та студентів у гуртожитках навчальних закладів;

удосконалення системи пільг на проїзд у транспорті для учнів і студентів;

розвиток системи знижок, які надаються підприємствами всіх форм власності для придбання учнями та студентами товарів і послуг;

участь студентів у громадському контролі за наданням освітніх послуг вищими навчальними закладами;

створення умов для інформування молоді про міжнародні навчальні програми;

підтримку програм освіти з питань екології та розвитку свідомості молоді у сфері екології;

2) забезпечення зайнятості та розвиток підприємницької діяльності молоді, що передбачає:

сприяння гарантованому забезпеченню молоді першим робочим місцем, стимулювання створення роботодавцями додаткових робочих місць для молоді;

стимулювання програм підтримки молодіжних центрів праці, бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, створення у вищих навчальних закладах підрозділів з працевлаштування студентів та випускників;

створення умов для праці студентської молоді без відриву від навчального процесу;

нормативно-правове, фінансове та організаційне забезпечення вторинної зайнятості молоді, діяльності молодіжних трудових загонів;

запровадження механізму державної підтримки розвитку молодіжного фермерства та молодіжного підприємництва у сільській місцевості, відповідних програм; розробку та впровадження освітніх проектів для сільської молоді щодо стимулювання підприємницької діяльності;

створення умов для професійної орієнтації та професійного навчання молоді;

інформаційне та правове забезпечення молоді, яка здійснює трудову міграцію за межі України;

підтримку програм молодіжних громадських організацій та їх спілок, спрямованих на вирішення проблем зайнятості молоді та реалізацію її підприємницьких ініціатив;

3) формування здорового способу життя молоді, що передбачає:

формування у молоді відповідального ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих, усвідомлення життєвої необхідності у здоровому способі життя;

підвищення якості проведення щорічного медичного обстеження молоді;

поліпшення матеріально-технічної бази спеціалізованих лікувально-профілактичних закладів та установ, що надають медичну допомогу різним категоріям молоді;

розвиток мережі центрів ресоціалізації наркозалежної молоді «Твоя перемога», а також таких, які створюються молодіжними громадськими організаціями, підтримку діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та їх спеціалізованих формувань, розширення мережі цих закладів;

підготовку і впровадження в навчальних закладах програм, курсів, навчальних посібників, дидактичних та відеоматеріалів з питань здорового способу життя;

забезпечення інформаційними матеріалами профілактичного спрямування педагогічних, медичних, соціальних працівників, учнів, студентів, їх батьків, представників груп ризику, залучення засобів масової інформації до цієї діяльності;

підтримку програм, спрямованих на створення та забезпечення діяльності спортивно-оздоровчих центрів молоді;

підтримку програм, спрямованих на створення та забезпечення діяльності центрів статевого здоров'я молоді;

здійснення пропагандистської діяльності, спрямованої на популяризацію здорового способу життя, запобігання тютюнопалінню та вживанню наркотиків, зниження шкоди від вживання наркотиків, дотримання безпечної сексуальної поведінки;

створення умов для сезонного оздоровлення дітей та молоді, підтримку дитячих та молодіжних оздоровчих центрів;

забезпечення програм дитячого та молодіжного туризму, відновлення мережі центрів юнацького туризму, туристичних станцій;

підтримку заходів, спрямованих на популяризацію любительського спорту, проведення районних, міських, обласних, всеукраїнських змагань з різних видів спорту серед непрофесійних молодіжних команд;

реалізацію програм, спрямованих на запобігання захворюванню на ВІЛ/СНІД, підтримку та соціальну інтеграцію інфікованої молоді;

підтримку ініціатив міжнародних організацій у галузі охорони здоров'я дітей та молоді, втілення їх у формі «лікарень доброзичливого ставлення до дитини» та «дружніх до молоді клінік»;

сприяння діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій, їх спілок щодо формування здорового способу життя, залучення дітей, підлітків та молоді до занять фізичною культурою, спортом і туризмом;

впровадження нових стандартів міської забудови з метою збільшення кількості спортивних споруд, майданчиків та закладів;

запровадження механізмів фінансового, в тому числі і податкового, стимулювання будівництва спортивних споруд, майданчиків та закладів населенню;

поступову (до 2006 року) законодавчу заборону рекламування алкогольних напоїв та тютюнових виробів, а також торгових марок цих виробів;

законодавчу заборону паління та вживання алкогольних виробів (незалежно від відсоткового вмісту алкоголю) на вулицях та в громадських місцях;

законодавче посилення відповідальності за продаж особам, які не досягли повноліття, тютюнових виробів та алкогольних напоїв;

законодавче обмеження часу продажу алкогольних напоїв періодом з 11 до 21 години;

підтримку та популяризацію спортивного молодіжного руху України за кордоном;

4) підготовка молоді до сімейного життя та підтримка молодих сімей, що передбачає:

виховання у молоді почуття відповідальності за виконання шлюбно-сімейних і батьківських обов'язків, подальше зміцнення сім'ї як соціального інституту;

створення системи пільг та розширення допомоги молодим сім'ям при народженні дитини;

забезпечення розвитку мережі центрів планування сім'ї, центрів підтримки дитинства, зокрема центрів «Родинний дім», соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді тощо;

розвиток альтернативних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, зокрема створення дитячих будинків сімейного типу, підтримку сімей з прийомними дітьми;

подальший розвиток пільгового довгострокового державного кредитування молоді і молодих сімей, які бажають будувати (реконструювати) житло, у тому числі в сільській місцевості;

запровадження пільгового довгострокового державного кредитування молодих сімей для придбання товарів тривалого користування;

сприяння розв'язанню соціальних проблем студентських сімей, зокрема оздоровлення, працевлаштування в межах одного населеного пункту;

інформаційне забезпечення роботи з молодими сім'ями;

пропаганду українських традицій подружнього життя, виховання дітей;

залучення громадських організацій (у тому числі молодіжних, жіночих, релігійних, благодійних) до проведення заходів щодо підготовки молоді до сімейного життя та соціальної підтримки молодих сімей;

поліпшення матеріального становища молодих сімей, поступове підвищення матеріальної допомоги при народженні дитини з метою наближення розміру цієї допомоги до рівня аналогічної допомоги, яка надається в тих країнах світу, де питанню матеріального забезпечення молоді приділяється пріоритетна увага, поступове підвищення розміру матеріальної допомоги по догляду за дитиною;

5) сприяння вихованню патріотизму, розвитку духовності, моральності дітей та молоді, організації їх змістовного дозвілля, що передбачає:

сприяння утвердженню у свідомості молодих людей притаманних Українському народові моральних цінностей, засвоєнню кращих зразків вітчизняної та світової культурної спадщини, вихованню любові до Батьківщини;

підтримку професійної та самодіяльної художньої творчості, діяльності творчих спілок та об'єднань, військово-патріотичних об'єднань, просвітницьких, спортивних закладів та секцій, технічних станцій для школярів, фізкультурно-оздоровчих клубів, центрів та інших позашкільних навчальних закладів, молодіжних та дитячих клубів за місцем проживання;

покращення виховної роботи у лавах Збройних Сил України, оновлення матеріальної бази, залучення до цього представників молодіжних громадських організацій;

реформування системи допризовної підготовки і поліпшення військово-патріотичного виховання молоді, залучення до цього представників Збройних Сил України;

підтримку та розвиток організацій Товариства сприяння обороні України, оновлення їх матеріальної бази;

удосконалення організації та проведення молодіжних культурно-мистецьких, спортивних та дозвіллевих, туристично-красознавчих заходів, спрямованих на розвиток інтелектуальних, творчих і спортивних здібностей молоді;

пропаганду культурних цінностей Українського народу, в тому числі мистецтва, кінематографії, книговидавання, поширення кращих світових досягнень у цих сферах і поступове збільшення обсягів бюджетних асигнувань та економічного стимулювання відповідної діяльності;

законодавчу заборону вживання нецензурних виразів у засобах масової інформації, посилення адміністративної відповідальності за нецензурні висловлювання в громадських місцях;

сприяння проведенню державних, народних та традиційних свят із залученням молоді;

створення і підтримку центрів дозвілля молоді та інших форм організації змістовного дозвілля молоді;

удосконалення проведення заходів, присвячених визначним подіям, ювілейним датам вітчизняної історії;

підтримку трудових та волонтерських загонів молодіжних громадських організацій, діяльність яких спрямована на реставрацію та відновлення пам'яток історії, культури та архітектури, меморіальних комплексів, пам'ятників військової та трудової слави, допомогу соціально незахищеним верствам населення;

сприяння створенню комп'ютерних ігор з патріотичної тематики;

підтримку діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій, їх спілок, які сприяють розвитку духовності, патріотизму, організації змістовного дозвілля молоді;

підтримку програм молодіжних громадських організацій, спрямованих на встановлення міжконфесійного взаєморозуміння;

розвиток та підтримку молодіжного екологічного громадського руху;

створення та підтримку діяльності молодіжних центрів, засновниками яких є молодіжні громадські організації;

б) формування у молоді поваги до закону та запобігання негативним явищам у молодіжному середовищі, що передбачає:

розробку та підтримку програм, спрямованих на посилення ролі сім'ї, школи, засобів масової інформації, органів виконавчої влади, громадських організацій у процесі формування правової культури, попередження негативних проявів у поведінці молоді;

поліпшення умов перебування неповнолітніх у спеціальних установах для неповнолітніх;

удосконалення нормативно-правової бази України стосовно молоді, зокрема неповнолітніх, які скоїли злочин і несуть відповідальність згідно із законом;

створення умов для соціальної, психологічно-педагогічної, медичної, правової підтримки і реабілітації підлітків та молоді з девіантною

поведінкою, зокрема шляхом їх залучення до діяльності у молодіжних громадських організаціях, участі у фізкультурно-спортивних, туристичних, інформаційних, розважальних програмах і заходах, таборах праці та відпочинку, молодіжних трудових загонах;

розширення мережі притулків для неповнолітніх служб у справах неповнолітніх, шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації органів освіти, центрів медико-соціальної реабілітації неповнолітніх закладів охорони здоров'я, центрів соціально-психологічної реабілітації неповнолітніх служб у справах неповнолітніх, кризових центрів для жертв насильства в сім'ї та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї, консультаційних центрів безкоштовної правової підтримки молоді із залученням до їх створення та діяльності молодіжних та громадських організацій;

залучення молоді до охорони правопорядку на вулицях, у місцях масового перебування та відпочинку громадян;

активізацію роботи з функціонально неспроможними сім'ями з метою виявлення дітей та підлітків, які перебувають у складних морально-психологічних умовах;

проведення загальнодержавних та регіональних оперативно-профілактичних заходів щодо запобігання негативним проявам у молодіжному середовищі;

запровадження спеціальних служб, телефонів соціально-психологічної підтримки для військовослужбовців строкової служби;

запровадження спеціальних освітніх програм, проектів для учнівської та студентської молоді щодо їх громадянських прав та обов'язків;

підвищення ролі служб і органів у справах неповнолітніх та спеціальних установ для неповнолітніх у попередженні та боротьбі з правопорушеннями у молодіжному середовищі, збільшення чисельності підрозділів кримінальної міліції у справах неповнолітніх, збільшення їх повноважень та рівня фінансування;

підтримку програм молодіжних громадських організацій та їх спілок, спрямованих на формування у молоді правової культури, пропаганду соціально безпечної поведінки молоді, співпрацю з органами внутрішніх справ, залучення студентської молоді до надання правової допомоги соціально незахищеним громадянам;

запровадження реклами з соціальних питань на загальнонаціональних та місцевих каналах мовлення, у друкованих засобах масової інформації, спрямованої на запобігання негативним проявам серед молоді;

7) розвиток громадянської активності молоді, забезпечення постійної співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з молодіжними та дитячими громадськими організаціями, що передбачає:

організаційну та фінансову підтримку на конкурсній основі програм, проектів молодіжних і дитячих громадських організацій та їх спілок, що спрямовані на соціальний розвиток молоді;

сприяння розвитку волонтерського молодіжного громадського руху;

стимулювання розвитку механізму соціального партнерства між органами державної влади та молодіжними і дитячими громадськими організаціями стосовно розробки і реалізації рішень з питань державної політики щодо дітей та молоді;

удосконалення практики надання молодіжним і дитячим організаціям у пільгове або безоплатне користування будинків, споруд, іншого майна, необхідних для проведення їх статутної діяльності;

створення центрів молодіжних і дитячих громадських організацій, забезпечення діяльності ресурсних, сервісних, інформаційних центрів та програм, спрямованих на підтримку молодіжних і дитячих громадських організацій;

організацію навчання лідерів та активістів молодіжних і дитячих громадських організацій, організаторів молодіжного руху;

підтримку засобів масової інформації, які діють при молодіжних і дитячих громадських організаціях;

сприяння інтеграції українських молодіжних громадських організацій, їх спілок до світових молодіжних структур, підтримку зв'язків між молодіжними громадськими організаціями України та української діаспори, підтримку діяльності міжнародних українських молодіжних організацій;

проведення щорічних всеукраїнських та регіональних конкурсів «Лідер молодіжного руху», «Молодіжна та дитяча громадська організація року»;

сприяння формуванню всеукраїнських дитячих і молодіжних організацій та кооперації місцевих молодіжних організацій;

сприяння удосконаленню програм діяльності волонтерів молодіжних і дитячих громадських організацій та запровадженню експертної оцінки їхньої діяльності;

сприяння громадській та політичній активності молоді, підвищенню її ролі у громадському та політичному житті країни через задоволення її інформаційних потреб, створення умов для самореалізації, творчого розвитку, життєвого самовизначення;

забезпечення участі молодіжних громадських організацій та їх спілок у розробці і впровадженні державних програм, що стосуються молодіжної проблематики;

створення умов для обговорення молодіжним загалом подій і процесів, які відбуваються в суспільно-політичному житті країни;

розвиток лідерських якостей молоді;

8) залучення молоді до роботи в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, що передбачає:

розширення просвіти молоді з питань державного управління, державної служби, необхідність підготовки державних службовців;

удосконалення системи добору соціально активної, талановитої молоді для навчання в освітній галузі «Державне управління», стажування в органах виконавчої влади з подальшим залученням до роботи на державній службі та до кадрового резерву цих органів;

сприяння діяльності координаційних рад з питань молодіжної політики, які створюються в системі адміністративно-територіального устрою України;

підтримку спільних програм молодіжних громадських організацій, їх спілок з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, спрямованих на стажування, здобуття фахових навичок, залучення молоді до роботи в органах державної влади, виховання суспільних лідерів;

сприяння фінансовому та організаційному забезпеченню програм співпраці органів державної влади з всеукраїнськими молодіжними та дитячими громадськими організаціями;

впровадження позитивного зарубіжного досвіду роботи з молодими державними службовцями;

9) інтеграція молоді до світової та європейської молодіжної спільноти, що передбачає:

ініціювання розроблення проектів міжнародних договорів у сфері молодіжної політики та організацію їх виконання;

врегулювання державної політики у сфері зовнішньої трудової міграції з країнами, куди виїжджає на тимчасову роботу молодь України;

розширення можливостей для підвищення кваліфікації та стажування талановитої молоді за кордоном за рахунок фінансової підтримки спеціальних міжнародних програм;

сприяння міжнародному молодіжному обміну між містами-побратимами, навчальними закладами, молодіжними громадськими організаціями та їх спілками;

розширення в Україні обсягів міжнародного молодіжного туризму;

організацію і проведення міжнародних творчих виставок, музичних, фольклорних, театральних фестивалів, конкурсів і концертів, а також міжнародних наукових, інформаційно-методичних та інших заходів для молоді;

сприяння запровадженню в Україні міжнародних студентських та молодіжних дисконтних карток, які забезпечують надання знижок під час придбання товарів і послуг;

розроблення і втілення на державному рівні програми вивчення іноземних мов громадянами України;

сприяння вступу всеукраїнських молодіжних та дитячих громадських організацій, їх спілок до світових та європейських молодіжних структур;

підтримку міжнародних програм молодіжних і дитячих громадських організацій та їх спілок;

сприяння створенню європейських молодіжних центрів;

сприяння міжнародному молодіжному співробітництву прикордонних областей;

підтримку програм молодіжних і дитячих громадських організацій щодо співпраці молоді України та української діаспори;

10) формування інформаційного простору для реалізації державної молодіжної політики, що передбачає:

висвітлення у друкованих та електронних засобах масової інформації, комп'ютерній мережі Інтернет ходу реалізації державної молодіжної політики, створення в мережі Інтернет єдиної інформаційної бази даних про вакансії для молоді, яка шукає роботу, інтернет-порталів для молоді, центру правової допомоги «on-line»;

розширення наукових досліджень у країні з питань реалізації державної молодіжної політики, вивчення інтересів, запитів, настроїв та уподобань молоді;

підтримку україномовних молодіжних друкованих засобів масової інформації, теле- та радіопрограм, інтернет-центрів;

підтримку інформаційних та видавничих проектів дитячих та молодіжних громадських організацій;

підтримку молодіжних інформаційних агенцій, інформаційних служб та центрів;

підготовку та видання інформаційних продуктів, які сприятимуть інформаційному забезпеченню державної молодіжної політики, у вигляді друкованих видань, електронних носіїв;

створення умов і проведення інформаційних кампаній, спрямованих на інформування молоді про події та процеси, які відбуваються у молодіжній галузі, в суспільстві та державі, у міжнародних відносинах;

забезпечення отримання інформації про проблеми та життя молоді в Україні;

здійснення програм, спрямованих на збір та впорядкування інформації, яка стосується усіх сфер молодіжного життя;

розробку методичної та інформаційної продукції, спрямованої на дослідження проблем молоді та її розвиток;

впровадження програм, спрямованих на розширення доступу молоді до мережі Інтернет, інших інформаційних баз і мереж;

підтримку програм молодіжних організацій, спрямованих на дослідження проблем молоді;

11) забезпечення реалізації прав молоді з особливими потребами, що передбачає:

створення і запровадження системи фахової підготовки інвалідів у середніх і вищих навчальних закладах;

створення системи дистанційного навчання та інформування про суспільні події молодих інвалідів шляхом доступу до мережі Інтернет;

створення умов для професійної самореалізації молодих людей з обмеженими фізичними можливостями;

сприяння підприємницькій діяльності молоді з особливими потребами, запровадження її навчання навичкам підприємницької діяльності;

забезпечення оздоровлення дітей та молоді з особливими потребами;

сприяння організації дозвілля молоді та дітей з особливими потребами;

підтримку програм, спрямованих на соціальне відновлення та допомогу молоді, яка перебуває у місцях позбавлення волі;

сприяння ресоціалізації, психологічній реабілітації молоді, яка звільнилася з місць позбавлення волі;

12) удосконалення нормативно-правової бази, державної регуляторної політики у молодіжній сфері, що передбачає:

розробку пропозицій до проекту Податкового кодексу України щодо:

– пільгового оподаткування доходів молоді, яка розпочинає підприємницьку діяльність;

– звільнення від оподаткування платних послуг, які надають молодіжні та дитячі громадські організації;

удосконалення механізмів економічного стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють підтримку молодіжних та дитячих громадських організацій та створюють перші робочі місця для молоді;

створення умов для пільгового кредитування підприємницької діяльності молоді;

удосконалення нормативно-правової бази державного молодіжного житлового кредитування, механізмів громадського контролю за діяльністю Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву;

нормативно-правове забезпечення міжнародної трудової міграції молоді;

розробку законопроектів щодо підтримки засобів масової інформації, які засновані молодіжними та дитячими громадськими організаціями.

...

1.2.3. Порядок проведення конкурсу проектів програм, розроблених молодіжними, дитячими громадськими організаціями та їх спілками, стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї

затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2002 р.
№ 1062

(у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 6 травня 2009 р. № 444)

1. Цей Порядок визначає механізм проведення конкурсу проектів програм, розроблених молодіжними, дитячими громадськими організаціями та їх спілками (далі – громадські організації), стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї, реалізація яких передбачається за рахунок бюджетних коштів (далі – конкурс).

2. Проект програми, що подається для участі у конкурсі, повинен: відповідати завданням державних програм та спрямовуватися на розв'язання соціальних проблем стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї; визначати ефективні методи його реалізації.

3. Організатором конкурсу є Держмолодьспорт.

4. Оголошення про проведення конкурсу публікується Держмолодьспортом у друкованих засобах масової інформації та розміщується на офіційному веб-сайті після затвердження державного бюджету на відповідний рік.

5. В оголошенні про проведення конкурсу зазначається:

пріоритетні завдання на поточний рік згідно з переліком загальнодержавних програм і заходів, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

обсяг бюджетного фінансування проекту програми;

вимоги до конкурсної пропозиції, адреса, умови та строки проведення конкурсу.

6. Держмолодьспорт утворює конкурсну комісію у складі 15 осіб, яку очолює голова комісії, а також затверджує положення про конкурсну комісію, її персональний склад і регламент.

7. До складу конкурсної комісії включаються представники МОНмолодьспорту, Держмолодьспорту, інших центральних органів виконавчої влади, а також науковці, незалежні експерти, представники міжнародних організацій, фондів, громадських організацій та народні депутати України (за згодою).

8. Проект програми для участі у конкурсі може подати громадська організація, яка є юридичною особою, має всеукраїнський статус та зареєстрована в установленому порядку не пізніше ніж за рік до дня закінчення строку подання конкурсної пропозиції за умови, що така організація робить внесок для реалізації проекту програми у розмірі не менш як 25 відсотків необхідного обсягу фінансування.

9. Проект програми не допускається до участі у конкурсі у разі:

подання недостовірної інформації про громадську організацію;

недотримання вимог пункту 8 цього Порядку;

відмови громадської організації від участі у конкурсі шляхом надсилання організаторові офіційного листа;

перебування громадської організації у стадії ліквідації;

подання конкурсної пропозиції після закінчення встановленого строку, не в повному обсязі або з недотриманням вимог пункту 10 цього Порядку;

коли проект програми не передбачає загальнодержавного рівня реалізації та не містить конкретних результативних показників виконання програми;

порушення громадською організацією вимог бюджетного законодавства за попередній рік.

10. Конкурсна пропозиція містить:

1) заяву на участь у конкурсі, складену за формою, затвердженою Держмолодьспортом;

2) копію свідоцтва про реєстрацію, статуту (положення) громадської організації, засвідчених нотаріально;

3) копію рішення органу державної податкової служби про включення громадської організації до Реєстру неприбуткових організацій та установ;

4) копію фінансового звіту про використання коштів за попередній рік;

5) опис проекту програми та кошторис витрат для його реалізації за формами, затвердженими Держмолодьспортом (оригінал і п'ять копій);

6) рішення керівного органу громадської організації про затвердження проекту програми, скріплене печаткою організації (оригінал і п'ять копій);

7) листи-підтвердження інших громадських організацій, які беруть участь у конкурсі як співвиконавці (оригінал і п'ять копій).

Конкурсна пропозиція готується українською мовою.

11. Конкурсна пропозиція подається Держмолодьспорту за адресою та у строк, визначені в оголошенні про проведення конкурсу.

Для підтвердження надходження конкурсної пропозиції видається довідка, в якій зазначаються дата і перелік поданих документів.

12. Якщо проект програми визначається переможцем конкурсу, подані документи не повертаються.

13. Конкурс проводиться двома етапами.

14. На першому етапі конкурсна комісія розглядає конкурсні пропозиції у строки, зазначені в оголошенні про проведення конкурсу, і встановлює технічну та організаційну спроможність громадських організацій, проекти програм яких допущені до участі у конкурсі.

15. У разі потреби на підставі рішення конкурсної комісії може бути проведено перевірку достовірності інформації, поданої в конкурсній пропозиції. До такої перевірки залучаються спеціалісти Держмолодьспорту.

16. За результатами аналізу поданих документів та перевірки достовірності інформації (у разі її проведення) конкурсна комісія визначає проекти програм, які можуть взяти участь у другому етапі конкурсу.

17. У разі коли до участі у конкурсі допущено лише один проект програми чи не допущено жодного, конкурсна комісія може прийняти рішення про продовження строку подання конкурсних пропозицій. Цей строк не повинен перевищувати 30 календарних днів з дати ухвалення такого рішення.

18. На другому етапі конкурсна комісія приймає рішення про визначення переможців конкурсу з рекомендацією про обсяги виділення бюджетних коштів для реалізації проектів програм з урахуванням матеріально-технічної бази громадської організації.

Конкурсна комісія визначає програми-переможці за такими критеріями, як економічність, актуальність, відповідність запланованих заходів проекту програми поставленій меті, відповідність обсягів фінансування проекту програми його змісту та очікуваним результатам її впровадження.

19. Рішення конкурсної комісії про визначення переможців оформляється протоколом, в якому, зокрема, зазначаються найменування громадських організацій, назви проектів програм та обсяг коштів, необхідних для реалізації проекту програми.

Протокол підписується усіма присутніми на засіданні членами конкурсної комісії та подається у триденний строк на затвердження Держмолодьспорту.

20. Рішення конкурсної комісії про визначення переможців конкурсу письмово доводиться до відома громадських організацій, які брали участь у конкурсі, у двотижневий строк з дати його прийняття.

Зазначене рішення підлягає оприлюдненню шляхом опублікування у друкованих засобах масової інформації та розміщення на веб-сайті Держмолодьспорту протягом двох тижнів з дати його прийняття.

21. Рішення конкурсної комісії про визначення переможців конкурсу є остаточним.

У разі коли громадська організація, проект програми якої визнано переможцем, відмовляється від виконання програми або неспроможна її виконати, конкурсна комісія може прийняти рішення про перерозподіл коштів серед програм, допущених до другого етапу конкурсу, відповідно до критеріїв, передбачених пунктом 18 цього Порядку.

1.2.4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу четвертого статті 2, частини другої статті 6, частин першої, другої статті 10 Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (справа про молодіжні організації) від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001, Справа № 1-43/2001 (Витяг)

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу четвертого статті 2, частини другої статті 6, частин першої, другої статті 10 Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» від 1 грудня 1998 року № 281-XIV.

...

Підставою, для розгляду справи згідно зі статтями 71, 82 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність спору щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації».

...

Конституційний Суд України **вирішив:**

1. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), такі положення Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» від 1 грудня 1998 року № 281-XIV:

1.1. Положення абзацу четвертого статті 2, що передбачає об'єднання більшості легалізованих молодіжних та дитячих громадських організацій у конкретно визначену спілку: «Український національний комітет молодіжних організацій – спілка, що об'єднує більшість легалізованих всеукраїнських молодіжних та дитячих організацій, а також обласних, Автономної Республіки Крим, київських та севастопольських міських об'єднань молодіжних та дитячих громадських організацій»;

1.2. Положення частини другої статті 6, яким Український національний комітет молодіжних організацій державою визначений як

координатор молодіжного руху в Україні: «Молодіжний рух в Україні координується Українським національним комітетом молодіжних організацій...»;

1.3. Положення частини першої статті 10, відповідно до якого Верховна Рада України при затвердженні Державного бюджету України передбачає видатки на підтримку лише «спілки, членами якої є більшість зареєстрованих всеукраїнських молодіжних та дитячих громадських організацій, а також обласних, Автономної Республіки Крим, київських та севастопольських міських спілок молодіжних та дитячих громадських організацій»;

1.4. Положення частини другої статті 10, відповідно до якого фінансова підтримка діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій здійснюється через одну «...спілку всеукраїнських молодіжних громадських організацій».

Конституційний Суд України

1.2.5. Рекомендація CM/Res(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про молодіжну роботу

(прийнята Комітетом міністрів 31 травня 2017 року на 1287-му засіданні заступників міністрів)

Переклад з англійської мови

Комітет міністрів, відповідно до положень статті 15.b Статуту Ради Європи, вважаючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між державами-членами, зокрема, шляхом підтримки молодіжної політики, що базується на спільних принципах;

беручи до уваги Європейську конвенцію з прав людини (прийняту в 1950 році, ETS № 5, зі змінами та доповненнями), яка застосовується та тлумачиться Європейським судом з прав людини, та Європейську соціальну хартію (прийняту в 1961 році, ETS № 35, переглянуту у 1996 році, ETS №163, зі змінами та доповненнями), яка застосовується та тлумачиться Європейським комітетом з соціальних прав;

посилаючись на резолюцію CM/Res(2008)23 Комітету міністрів про молодіжну політику Ради Європи;

посилаючись на застосування існуючих принципів, викладених у відповідних рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам, а саме:

Рекомендація Res(2003)8 про просування та визнання неформальної освіти/навчання молодих людей; Рекомендація Res(2004)13 про участь молоді в місцевому та регіональному житті; Рекомендація Res(2006)1 про роль національних молодіжних рад у розробці молодіжної політики; Рекомендація CM/Res(2007)13 щодо інтеграції гендерних питань в освіту; Рекомендація CM/Res(2010)7 про Хартію Ради Європи про освіту для демократичного громадянства та освіту з прав людини; Рекомендація CM/Res(2010)8 про молодіжну інформацію; Рекомендація CM/Res(2012)2 про участь дітей та молоді віком до 18 років; Рекомендація CM/Res(2012)13

про забезпечення якісної освіти; Рекомендація CM/Rec(2015)3 про доступ молодих людей з неблагополучних районів до соціальних прав; Рекомендація CM/Rec(2016)7 про доступ молодих людей до прав;

беручи до уваги Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про права дитини;

посилаючись на рекомендації Парламентської асамблеї 1437 (2000) «Неформальна освіта»; 1978(2011) «На шляху до Європейської рамкової конвенції про права молоді»; 2015(2013) «Доступ молодих людей до основоположних прав»; її Резолюцію 1885(2012) «Молоде покоління – жертва соціальних, економічних та політичних наслідків фінансової кризи», а також відповіді Комітету міністрів на ці рекомендації;

посилаючись на Резолюцію Конгресу місцевих та регіональних влад 386(2015) «Усунення бар'єрів для участі молоді: пошук спільної мови між органами місцевої та регіональної влади та молоддю» та його Рекомендацію 128 (2003) «Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті», а також відповідь Комітету міністрів на цю Рекомендацію;

враховуючи також Декларацію та План дій, прийняті на 3-му саміті глав держав і урядів Ради Європи (м. Варшава, 16 – 17 травня 2005 року), якими проголошено, що Рада Європи буде і надалі розвивати свою унікальну позицію у молодіжній сфері;

будучи переконаним в тому, що:

– сталість європейської ідентичності та основні цінності Ради Європи (права людини, верховенство права та демократія) базуються на креативності, компетенції, соціальній згуртованості та активності молодих людей, а також на їхній впевненості у майбутньому;

– державна політика повинна підтримувати молодих людей у повній реалізації їх потенціалу як автономних членів суспільства, сприяючи їм у розробці життєвих планів та здійсненні демократичного громадянства;

– молодіжна робота робить важливий внесок в активне громадянство, надаючи можливості для набуття знань, вмінь та позитивного ставлення до громадянської участі та соціальних дій;

визнаючи складність та виклики переходу від дитинства до дорослого життя та автономії, а також зменшення можливостей для молодих людей внаслідок зростання безробіття, бідності, дискримінації та соціальної ізоляції;

усвідомлюючи вплив економічної кризи на забезпечення молодіжної роботи в деяких державах-членах;

визнаючи важливість діяльності молодіжного сектору Ради Європи щодо розвитку молодіжної політики, яка сприяє правам людини, соціальній інтеграції, міжкультурному діалогу, гендерній рівності та активній участі молоді, зокрема через Європейські молодіжні центри, Європейський молодіжний фонд, міжурядове співробітництво та статутні органи спільного управління, а також через Партнерство між Європейським Союзом та Радою Європи в молодіжній сфері;

визнаючи важливість досягнення узгодженості та синергії із зусиллями всіх відповідних зацікавлених сторін, у тому числі з Європейським Союзом, у сфері молодіжної роботи;

визнаючи позитивний внесок молодіжних працівників у всіх державах-членах у справу розширення прав та залучення молодих людей до розвитку інклюзивних, демократичних і мирних суспільств;

спираючись на декларацію другої Європейської конвенції з молодіжної роботи (2015 рік), що має назву «Змінюючи світ», яка мала на меті сформувати європейський порядок денний молодіжної роботи,

рекомендує урядам держав-членів у межах своєї компетенції посилити свою підтримку молодіжної роботи шляхом:

1) забезпечення формування чи подальшого розвитку якісної молодіжної роботи та її активної підтримки в рамках місцевої, регіональної або національної молодіжної політики. Беручи до уваги різноманітність молодіжної роботи в різних державах-членах, особливу увагу слід приділити необхідності розробки стратегій, концепцій, законодавства, сталих структур та ресурсів, ефективної координації з іншими секторами, а також відповідної політики, яка сприяє рівному доступу до молодіжної роботи всіх молодих людей. Молодіжні працівники та молоді люди повинні бути активно задіяні у будь-які заплановані заходи з її імплементації;

2) створення узгодженої та гнучкої системи компетенцій для навчання та підготовки молодіжних працівників, що працюють на платній чи добровільній основі, яка враховує існуючу практику, нові тенденції та сфери діяльності, а також різноманітність молодіжної роботи. Зацікавлені сторони, включаючи молодіжних працівників та молодих людей, мають бути залучені до розробки цієї системи;

3) урахування заходів та принципів, запропонованих в додатку до цієї Рекомендації, а також заохочення провайдерів молодіжної роботи робити те саме;

4) підтримки ініціативи молодіжного сектору Ради Європи щодо створення спеціальної робочої групи високого рівня за участю відповідних зацікавлених сторін у сфері молодіжної роботи в Європі, яка може розробити середньострокову стратегію розвитку молодіжної роботи в Європі, заснованої на знаннях, з метою:

– покращення координації та доступу до знань та ресурсів молодіжної роботи на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях;

– подальшої підтримки обміну практиками молодіжної роботи, навчання та обміну досвідом, створення сталих мереж та партнерських відносин;

– активізації співробітництва в молодіжному секторі, між секторами та сферами експертизи там, де відбувається молодіжна робота, з метою посилення зв'язків, зокрема між формальною освітою та молодіжною роботою, а також між державними органами влади, приватним сектором та громадянським суспільством;

- посилення діалогу між молодіжною роботою, молодіжною політикою та молодіжними дослідженнями;
 - посилення спроможності молодіжної роботи реагувати на зміни та тенденції в нашому суспільстві та на проблеми, які виникають і з якими стикається молодь;
 - перегляду існуючої освіти та професійної підготовки (зокрема, у професійному навчанні та вищій освіті) та існуючих систем для визнання компетенцій молодіжних працівників, що працюють на платній чи добровільній основі;
 - розроблення низки заходів з підтримки держав-членів у впровадженні та реалізації цієї Рекомендації;
- 5) сприяння проведенню національних та європейських досліджень щодо різних форм молодіжної роботи та поширення їх цінності, впливу та досягнень;
- 6) підтримки розвитку відповідних форм перегляду, оцінки та результатів молодіжної роботи шляхом поширення, визнання та використання в державах-членах Портфолію молодіжної роботи Ради Європи;
- 7) сприяння поширенню Знаку якості Ради Європи для молодіжних центрів як прикладу кращих практик; в подальшому рекомендує урядам держав-членів:
- забезпечити, щоб ця Рекомендація, включаючи додаток до неї, була перекладена та розповсюджена (в доступних форматах) серед зацікавлених організацій та сторін з метою підвищення обізнаності та посилення підтримки подальшого розвитку якісної молодіжної роботи;
 - перевіряти виконання цієї Рекомендації на рівні Комітету міністрів через п'ять років після її прийняття.

1.3. Завдання та запитання для самоперевірки

1. Визначте перелік основних суб'єктів формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні на різних етапах її історії.
2. Коли вперше було ухвалено законодавчий акт з питань молодіжної політики?
3. Коли в Україні вперше було проведено парламентські слухання з питань державної молодіжної політики?
4. Створіть хронологію ухвалення молодіжних законів в Україні.
5. Які законодавчі акти з питань державної молодіжної політики втратили чинність?
6. Створіть хронологію ухвалення загальнодержавних молодіжних програм в Україні.
7. Коли в Україні вперше було запроваджено стратегію у молодіжній сфері?
8. Коли питання національно-патріотичного виховання молоді було винесено в площину стратегічного планування в Україні?

РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. Навчальний матеріал

Державну молодіжну політику законодавчо визначено в Україні пріоритетним і специфічним напрямом діяльності держави. Вона здійснюється, з одного боку, в інтересах молодої людини, суспільства, держави, а, з іншого, з урахуванням можливостей України, її економічного, соціального, історичного, культурного розвитку і світового досвіду державної підтримки молоді.

У законодавчих актах України визначення загальних засад державної молодіжної політики відбулося у грудні 1992 р. у Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні». Проте, відповідь на запитання про сутнісні риси управлінської моделі молодіжної політики надавалася й в інших документах. Ключовим поняттям щодо концептуальних засад та практичної діяльності у молодіжній сфері України є законодавче визначення державної молодіжної політики, яке міститься в Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні»: «Державна молодіжна політика – це системна діяльність держави у відносинах з особою, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України».

Зазначена дефініція не зазнала змін протягом двадцяти років й залишається донині у незмінному вигляді. Задля повномасштабного розкриття змісту державної молодіжної політики вже на початку історії незалежності України було визначено мету, завдання та принципи, головні напрями й механізм формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Головними завданнями державної молодіжної політики в Україні визначено:

– вивчення становища молоді, створення необхідних умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій щодо здійснення прав і свобод молодих громадян, діяльності молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді;

- допомога молодим людям у реалізації й самореалізації їх творчих можливостей та ініціатив, широке залучення юнаків і дівчат до активної участі у національно-культурному відродженні українського народу, формуванні його свідомості, розвитку традицій та національно-етнічних особливостей;

- залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України;

- надання державою кожній молодій людині соціальних послуг по навчанню, вихованню, духовному і фізичному розвитку, професійній підготовці;

- координація зусиль всіх організацій та соціальних інститутів, що працюють з молоддю.

Головними принципами державної молодіжної політики в Україні названо:

- повагу до поглядів молоді та її переконань;

- надання права і залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні й реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі і молоді зокрема;

- правовий та соціальний захист молодих громадян, перш за все осіб, які не досягли 18 років, з метою створення необхідних стартових можливостей для їх повноцінного соціального становлення та розвитку;

- сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Головними напрямками державної молодіжної політики в Україні визначено:

- розвиток і захист інтелектуального потенціалу молоді, поліпшення умов і створення гарантій для здобуття молоддю освіти, спеціальної професійної підготовки та перепідготовки;

- забезпечення зайнятості молоді, її правового захисту з урахуванням економічних інтересів, професійних і соціальних можливостей суспільства;

- створення умов для оволодіння духовними і культурними цінностями українського народу та для безпосередньої участі молодих людей у їх відродженні і розвитку, в охороні та відтворенні навколишнього природного середовища;

- формування у молоді почуття національної гордості, патріотизму, готовності захищати суверенітет України;

- охорону здоров'я молоді, формування у неї глибокої потреби в духовному і фізичному розвитку, вжиття інших заходів, які б забезпечували здоровий генофонд народу України.

Важливими для усвідомлення суті державної молодіжної політики в Україні є визначення механізму її формування та розвитку, який здійснюється шляхом:

- прийняття законодавчих актів, рішень державних органів, спрямованих на реалізацію державної молодіжної політики;
- проведення у Верховній Раді України щорічних слухань про становище молоді та підготовки доповіді з цього питання Верховній Раді України, Президенту України;
- діяльності в органах державної влади та управління всіх рівнів структурних підрозділів, що займаються проблемами молоді;
- створення соціальних служб для молоді та підготовки соціальних працівників;
- розробки та реалізації державних цільових програм з питань молодіжної політики;
- виділення у державному та місцевих бюджетах цільових коштів на фінансування державної молодіжної політики, залучення матеріальних і фінансових ресурсів підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, заінтересованих у роботі з молоддю;
- утворення спеціальних фондів.

Визначений ще на початку 1990-х років механізм формування та реалізації державної молодіжної політики в цілому пройшов випробування часом, оскільки переважна більшість його складових елементів була успішно запроваджена у практику. Виключення складає лише питання утворення спеціальних фондів для розв'язання проблем молодого покоління. Так сталося, що досвід створення Фонду соціальної адаптації молоді України та Державного фонду сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні виявився невдалим.

Для створення поглибленого уявлення про законодавче визначення суті державної молодіжної політики в Україні окрім його визначення в Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» необхідно звернутися до таких понять як «державна підтримка молоді» та «сприяння соціальному становленню та розвитку молоді», які містяться в нормативно-правових актах України.

Зміст поняття «державна підтримка молоді» у сконцентрованому вигляді викладено при визначенні мети «Загальнодержавної програми підтримки молоді на 2004 – 2008 роки», ухваленої законом України від 18 листопада 2003 р.

Йдеться про створення сприятливих політичних, соціальних, економічних, законодавчих, фінансових та організаційних передумов для

життєвого самовизначення і самореалізації молоді, розв'язання її нагальних проблем.

Викладені у зазначеному документі його завдання дозволяють розширити уявлення про завдання державної молодіжної політики в Україні:

- сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства, розширення її участі у формуванні та реалізації державної політики щодо розв'язання соціальних проблем молоді;
- поліпшення координації зусиль органів державної влади та громадських організацій у сфері реалізації державної молодіжної політики;
- підвищення ефективності державної молодіжної політики на регіональному рівні;
- зміцнення матеріально-технічного та фінансового забезпечення установ, закладів, громадських організацій, що працюють з дітьми та молоддю;
- підтримка молодіжних і дитячих громадських організацій та їх спілок у реалізації програм, спрямованих на вирішення проблем молоді.

Для розширення уявлення про законодавчі засади державної молодіжної політики в Україні важливе значення має формулювання принципів соціального становлення та розвитку молоді в Україні, викладених в Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». До них віднесено наступні:

- повага до загальнолюдських цінностей, прав людини і народів, історичних, культурних, національних особливостей України, її природи;
- безпосередня участь молоді у формуванні та реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі та молоді зокрема;
- врахування потреб молоді, співвіднесення їх реалізації з економічними можливостями держави;
- доступність для кожного молодого громадянина соціальних послуг і рівність правових гарантій;
- відповідальність держави за створення умов щодо саморозвитку і самореалізації молоді;
- єдність зусиль держави, всіх верств суспільства, політичних і громадських організацій, підприємств, установ, організацій та громадян у справі соціального становлення та розвитку молоді; відповідальність кожного молодого громадянина перед суспільством і державою за додержання Конституції України, законодавства України.

Визначаючи як предметно-цільову спрямованість державної молодіжної політики сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в українському законодавстві термінологічно визначено поняття «соціальне

становлення молоді», а визначення поняття «соціальний розвиток молоді» відсутнє. «Соціальне становлення молоді» розглядається як процес різнобічного включення молоді в життєдіяльність суспільства як системи, сприйняття її як елементу цієї системи.

Важливим питанням визначення загальних засад державної молодіжної політики є визначення її об'єкту. Нині в Україні до молоді віднесено громадян віком від 14 до 35 років. Треба зазначити, що спочатку законодавство визначало верхню межу молодіжного віку 28 роками. Її підвищення відбулося у 2004 р. та було пов'язано з можливістю брати участь у молодіжних програмах (зокрема, молодих сімей у житловому кредитуванні). Враховується та обставина, що молодь як об'єкт державної молодіжної політики є неоднорідною соціально-демографічною групою населення. Відповідно й засоби сприяння та підтримки передбачають диференційований підхід. На основі урахування соціальних особливостей, інтересів, потреб молодих осіб виділяються різні групи молоді. Виділення цих груп базується на основі таких факторів як місце проживання, сфера зайнятості, ступінь соціальної вразливості, рівень освіти, стан творчих здібностей тощо. Таким чином у кожному конкретному випадку йдеться про такі категорії як сільська та міська молодь, молоді сім'ї, молоді люди з числа дітей-сиріт, молоді безробітні, жертви насильства, студентська молодь, молоді науковці та митці, молодих військовослужбовців, молодих державних службовців тощо.

5 вересня 2019 р. Верховна Рада України зареєструвала Проект закону за номером 2076 «Про молодь», в якому запропоновано змінити вікові межі молоді. Термін «молодь, молоді люди» визначено наступним чином: це фізичні особи віком від 14 до 29 років. Здійснюються спроби запровадження вікових меж від 6 до 25 років.

Основними суб'єктами державної молодіжної політики є: органи державної влади та місцевого самоврядування, молодь, молодіжні громадські організації, різноманітні установи, заклади й організації держави та комунальної форми власності.

Вітчизняна модель державної молодіжної політики характеризується традиційним тяжінням до суб'єкт-об'єктного підходу, коли основний акцент зосереджено на ролі та значенні держави в процесі регулювання суспільних відносин у сфері створення умов для соціального становлення та розвитку молоді. Подальший розвиток цієї моделі вимагає поступового зміщення акцентів у бік посилення суб'єктності молоді в процесі формування та реалізації державної молодіжної політики.

Питання суб'єктності безпосередньо пов'язане з процесом зміцнення засад громадянського суспільства. В умовах демократизації державно-суспільних відносин оновлення суб'єктної складової пов'язується з розширенням кола суб'єктів, посиленням ролі молоді як суб'єкта державно-управлінських відносин у сфері регулювання молодіжних питань та підвищенням рівня взаємодії усіх суб'єктів, які беруть участь у формуванні та реалізації державної молодіжної політики.

Слід зазначити, що в країнах Європейського Союзу на сучасному етапі вже склалися традиція та засади «демократії участі» молоді. В Україні поки переважає «демократія представництва» молоді. Забезпечити розвиток суб'єкт-суб'єктних відносин, коли молодь, громадські утворення молодіжного сектору розглядаються не тільки як об'єкт державної молодіжної політики, але й як його самостійний суб'єкт, можливо саме за умов становлення «демократії участі». На цьому етапі основним змістом оновлення суб'єктної складової є зосередження уваги на розвитку існуючих і пошуку нових форм взаємодії суб'єктів цієї політики.

Поняття «державна молодіжна політика» передбачає можливість його трактування у широкому та вузькому значенні. Широке розуміння державної молодіжної політики передбачає всю безпосередню та опосередковану діяльність держави, її органів, всіх владних інституцій щодо соціального становлення та розвитку молодих громадян. Вузьке розуміння стосується діяльності спеціально створених структур, відповідальних за молодіжну проблематику та реалізацію цільових молодіжних програм. Європейськими та українськими дослідниками застосовується класифікація, згідно з якою країни можна розподілити на такі: 1) що мають виокремлений молодіжний сектор; 2) які мають малий молодіжний сектор; 3) країни без окремого молодіжного сектору. Основними критеріями є наявність молодіжного відомства, молодіжного законодавства та цільових програм щодо молоді. За цими показниками Україна належить до країн, в яких створено та функціонує окремий молодіжний сектор.

У науковій сфері спостерігається підхід, згідно з яким в одному формулюванні поєднується як напрям, так й загальний вектор молодіжної політики держави, внаслідок чого в обіг дослідників введено поняття «сімейна молодіжна політика», «житлова молодіжна політика», «освітня молодіжна політика», «молодіжна політика щодо неповнолітніх» тощо.

Найновіші документи Ради Європи містять поняття «політика щодо дітей, молоді та прав дітей» (Children, Youth and Children Rights Policy), яке інтегровано визначає діяльність щодо вікової когорти від народження дитини

до переходу молоді людини в когорту тих, хто вже не належить до молоді та складає старшу вікову групу.

З кінця 1990-х років в Україні відбувався процес імплементації поняття «державна політика щодо сім'ї, жінок, дітей та молоді». Все це мало місце за тих обставин, коли у законодавчі акти зазначений концепт не запроваджували, а незмінним залишалося формулювання «державна молодіжна політика». При цьому органи державного управління та місцевого самоврядування (міністерства, державні комітети, управління та відділи місцевих державних адміністрацій, міських рад) створювалися за принципом, згідно з яким до сфери їх відання одночасно належали державна молодіжна політика, державна сімейна політика, державна політика стосовно прав жінок та гендерної рівності, державна політика щодо дітей тощо. Так відбулася спроба перенесення моделі управлінської структури на модель державної політики. Проте, насамкінець законодавчий статус державної молодіжної політики як окремого напрямку державної політики не переглядався жодним чином.

Україна як член Ради Європи бере участь у молодіжних європейських програмах та заходах, орієнтуючись на визначені пріоритети. Так сталося, що саме в Києві у жовтні 2008 р. на восьмій Європейській міністерській конференції з питань молоді було ухвалено Декларацію «Майбутнє молодіжної політики Ради Європи: порядок денний 2020». До трьох основних пріоритетів подальшого розвитку було віднесено такі питання: права людини і демократії; співіснування в різноманітних суспільствах; соціальна інтеграція молодих людей.

При визначенні пріоритету «права людини і демократія» акцент робиться на такому:

- забезпечення повного використання молодими людьми прав людини, відчуття власної гідності, і заохочення їхньої відданості цій справі;
- сприяння активній участі молодих людей в демократичних процесах і структурах;
- сприяння рівним можливостям для участі всіх молодих людей в усіх аспектах їхнього повсякденного життя;
- забезпечення де-факто гендерної рівності та недопущення всіх форм насильства на гендерному ґрунті;
- сприяння усвідомленій освіті та діям молодих людей в питаннях довкілля і сталого розвитку;
- полегшення доступу всіх молодих людей до інформації та консультаційних послуг.

Акцент пріоритету «співіснування в різноманітних суспільствах» визначено наступним чином:

- заохочення молодих людей сприяти, в своєму повсякденному житті, культурній різноманітності, міжкультурному діалогу і співпраці та релігійним аспектам;
- недопущення всіх форм дискримінації, расизму, ксенофобії та екстремізму і протидія їм;
- підтримка ініціатив молодих людей та їхніх організацій в недопущенні та стримуванні конфліктів, а також в їхньому вирішенні шляхом діалогу;
- підтримка роботи молоді з молодими біженцями, особами, що шукають притулку, та переміщеними особами;
- подальше заохочення субрегіональної співпраці молоді в Європі та зовні;
- заохочення молодих людей сприяти глобальній солідарності та співпраці.

Соціальна інтеграція молодих людей передбачає акцентування на:

- сприянні доступу молодих людей до освіти, навчання і трудового життя, зокрема, шляхом заохочення і визнання неформальної освіти;
- підтримці переходу молодих людей від освіти до ринку праці, наприклад, шляхом посилення можливостей для узгодження потреб приватного і трудового життя;
- підтримці інтеграції молодих людей, які перебувають в соціально і економічно не вигідному становищі;
- підтримці автономії і добробуту молодих людей, їхнього доступу до гідних умов життя;
- забезпеченні рівного права молодих людей на доступ до творчих і артистичних діяльностей, спортивної діяльності;
- заохоченні діалогу і солідарності між людьми різних поколінь.

2.2. Документальні матеріали

2.2.1. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні»

від 15 грудня 1992 року № 2859-ХІІ
(Із змінами)

I. Загальні положення

1. Державна молодіжна політика в Україні є пріоритетним і специфічним напрямом діяльності держави і здійснюється:

в інтересах молоді людини, суспільства, держави;

з урахуванням можливостей України, її економічного, соціального, історичного, культурного розвитку і світового досвіду державної підтримки молоді.

Ця Декларація є основою для подальшого розвитку державної молодіжної політики, її правової бази, практичної діяльності органів державної влади і управління, яка спрямовується на сприяння повноцінного розвитку молодих громадян України.

Головним гарантом здійснення державної молодіжної політики є Україна як суверенна держава.

II. Мета, завдання та принципи державної молодіжної політики

2. Державна молодіжна політика – це системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України.

3. Головними завданнями державної молодіжної політики є:

вивчення становища молоді, створення необхідних умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій щодо здійснення прав і свобод молодих громадян, діяльності молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді;

допомога молодим людям у реалізації й самореалізації їх творчих можливостей та ініціатив, широке залучення юнаків і дівчат до активної участі у національно-культурному відродженні українського народу, формуванні його свідомості, розвитку традицій та національно-етнічних особливостей;

залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України;

надання державою кожній молодій людині соціальних послуг по навчанню, вихованню, духовному і фізичному розвитку, професійній підготовці; координація зусиль всіх організацій та соціальних інститутів, що працюють з молоддю.

4. Головними принципами державної молодіжної політики є:

повага до поглядів молоді та її переконань;

надання права і залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні й реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі і молоді зокрема;

правовий та соціальний захист молодих громадян, перш за все осіб, які не досягли 18 років, з метою створення необхідних стартових можливостей для їх повноцінного соціального становлення та розвитку;

сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

5. Державна молодіжна політика поширюється на громадян України віком від 14 до 28 років незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду і характеру занять і здійснюється через органи державної виконавчої влади, установи, соціальні інститути та об'єднання молодих громадян.

III. Головні напрями державної молодіжної політики

6. Головними напрямками державної молодіжної політики в Україні є: розвиток і захист інтелектуального потенціалу молоді, поліпшення умов і створення гарантій для здобуття молоддю освіти, спеціальної професійної підготовки та перепідготовки;

забезпечення зайнятості молоді, її правового захисту з урахуванням економічних інтересів, професійних і соціальних можливостей суспільства;

створення умов для оволодіння духовними і культурними цінностями українського народу та для безпосередньої участі молодих людей у їх відродженні і розвитку, в охороні та відтворенні навколишнього природного середовища;

формування у молоді почуття національної гордості, патріотизму, готовності захищати суверенітет України;

охорона здоров'я молоді, формування у неї глибокої потреби в духовному і фізичному розвитку, вжиття інших заходів, які б забезпечували здоровий генофонд народу України.

7. Державна молодіжна політика в Україні щодо освіти, соціально-політичної, економічної галузей, розвитку духовного, культурного, фізичного потенціалу молоді та функціонування молодіжних організацій визначається законодавством України.

IV. Механізм формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні

8. Державна молодіжна політика формується та реалізується шляхом: прийняття законодавчих актів, рішень державних органів, спрямованих на реалізацію державної молодіжної політики;

проведення у Верховній Раді України щорічних слухань про становище молоді та підготовки доповіді з цього питання Верховній Раді України, Президенту України;

діяльності в органах державної влади та управління всіх рівнів структурних підрозділів, що займаються проблемами молоді;

створення соціальних служб для молоді та підготовки соціальних працівників;

розробки та реалізації державних цільових програм з питань молодіжної політики;

виділення у державному та місцевих бюджетах цільових коштів на фінансування державної молодіжної політики, залучення матеріальних і фінансових ресурсів підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, заінтересованих у роботі з молоддю;

утворення спеціальних фондів.

2.2.2. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»

від 5 лютого 1993 року № 2998-ХІІ

(Витяг)

Цей Закон визначає загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення та розвитку молодих громадян України в інтересах особистості, суспільства та держави, основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні щодо соціального становлення та розвитку молоді.

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні: молодь, молоді громадяни – громадяни України віком від 14 до 35 років;

неповнолітні – громадяни віком до 18 років;

соціальне становлення молоді – процес різнобічного включення молоді в життєдіяльність суспільства як системи, сприйняття її як елементу цієї системи;

перше робоче місце – місце роботи молодих громадян після закінчення будь-якого закладу освіти або припинення навчання в ньому, завершення професійної підготовки і перепідготовки, а також після звільнення зі строкової військової служби або альтернативної (невійськової) служби;

молодіжні центри праці – спеціалізовані державні установи, які створюються з метою вирішення питань працевлаштування молоді, забезпечення її зайнятості у вільний від навчання час, сприяння розвитку молодіжних ініціатив у трудовій сфері, перенавчання та підвищення кваліфікації молоді;

молода сім'я – подружжя, в якому вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років, або неповна сім'я, в якій мати (батько) віком до 35 років;

центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді – спеціальні заклади, що надають соціальні послуги сім'ям, дітям та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги;

молодіжні громадські організації – об'єднання громадян віком від 14 до 35 років, метою яких є здійснення і захист своїх прав і свобод та

задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших спільних інтересів;

молодіжні трудові загони – тимчасові формування, створені з метою забезпечення вторинної зайнятості молоді у вільний від навчання час.

Стаття 2. Принципи соціального становлення та розвитку молоді

Соціальне становлення та розвиток молоді базуються на таких основних принципах:

повага до загальнолюдських цінностей, прав людини і народів, історичних, культурних, національних особливостей України, її природи;

безпосередня участь молоді у формуванні та реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі та молоді зокрема;

врахування потреб молоді, співвіднесення їх реалізації з економічними можливостями держави;

доступність для кожного молодого громадянина соціальних послуг і рівність правових гарантій;

відповідальність держави за створення умов щодо саморозвитку і самореалізації молоді;

єдність зусиль держави, всіх верств суспільства, політичних і громадських організацій, підприємств, установ, організацій та громадян у справі соціального становлення та розвитку молоді;

відповідальність кожного молодого громадянина перед суспільством і державою за додержання Конституції України, законодавства України.

...

Президент України

Л. КРАВЧУК

2.2.3. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»

від 21 червня 2001 року № 2558-III

(Із змінами, в редакції Закону № 878-VI від 15.01.2009)

(Витяг)

Цей Закон визначає організаційні і правові засади соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.

...

Розділ II

Здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю

Стаття 7. Основні напрями державної політики у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю

Основними напрямками державної політики у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю є:

визначення правових засад соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю;

розроблення та реалізація загальнодержавних, регіональних програм

соціальної підтримки сімей, дітей та молоді, соціального становлення молоді та інших програм стосовно сімей, дітей та молоді;

організація та здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, надання їм соціальних послуг;

здійснення менеджменту у соціальній роботі з сім'ями, дітьми та молоддю;

забезпечення дотримання мінімальних соціальних стандартів здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю;

створення сприятливих умов для функціонування і зміцнення сім'ї;

сприяння відповідальному ставленню батьків до створення умов, необхідних для всебічного розвитку та виховання дітей;

розвиток різних форм сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

утвердження здорового способу життя в сімейному, дитячому та молодіжному середовищі;

здійснення соціально-профілактичної роботи, реабілітаційних заходів щодо відновлення соціальних функцій, психологічного і фізичного стану дітей та молоді, які зазнали жорстокості, насильства, зокрема домашнього, постраждали від торгівлі людьми, залучалися до найгірших форм дитячої праці, соціальна підтримка ВІЛ-інфікованих дітей, молоді та членів їхніх сімей;

інтеграція в суспільство дітей та молоді з інвалідністю;

сприяння громадським організаціям, іншим об'єднанням громадян, фізичним особам у реалізації ними власних соціально значущих ініціатив і проектів у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю в порядку, визначеному законодавством;

розвиток та підтримка волонтерського руху у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю;

здійснення кадрового, науково-методичного, фінансового, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю;

встановлення та зміцнення зв'язків з соціальними службами за кордоном, інтеграція в міжнародну систему соціальної роботи.

Стаття 8. Соціальне обслуговування сімей, дітей та молоді

Соціальне обслуговування сімей, дітей та молоді здійснюється в порядку, визначеному законодавством, шляхом надання комплексу соціальних послуг сім'ям, дітям та молоді, що передбачає:

надання психологічних послуг з проведення психодіагностики, психологічної корекції, психологічної реабілітації, надання методичних порад;

формування здорового способу життя, збереження здоров'я сімей, дітей та молоді;

інформування з питань працевлаштування та сприяння в цьому;

соціальну адаптацію, соціальний супровід дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

задоволення матеріальних потреб сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, згідно із законодавством;
захист прав та інтересів осіб, посередництво у представництві інтересів сімей, дітей та молоді;
виявлення, підтримка талановитих дітей та молоді;
поширення просвітницьких та культурно-освітніх знань, об'єктивної інформації про види соціальних послуг, формування відповідального ставлення суспільства до соціальних проблем.

Стаття 9. Соціальна профілактика серед сімей, дітей та молоді

Соціальна профілактика в сімейному, дитячому та молодіжному середовищі передбачає здійснення:

комплексних заходів, спрямованих на запобігання сімейному неблагополуччю, соціальному сирітству, домашньому насильству та жорстокому поводженню з дітьми, торгівлі людьми, найгіршим формам дитячої праці;

системного обліку і догляду за дітьми та молоддю, які виявили схильність до асоціальної поведінки;

інформаційно-просвітницької, пропагандистської роботи в сім'ях, серед дітей та молоді за місцем проживання, навчання або роботи, спрямованої на формування в особистості стандартів позитивної поведінки, здорового способу життя.

Стаття 10. Соціальна реабілітація сімей, дітей та молоді

Соціальна реабілітація дітей та молоді передбачає здійснення:

навчально-виховної реабілітації у загальноосвітніх школах-інтернатах для дітей та молоді, які потребують соціальної допомоги; у спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) для дітей та молоді, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку; у загальноосвітніх санаторних школах (школах-інтернатах) для дітей, які потребують тривалого лікування;

соціально-лікувальної та психологічної реабілітації у відповідних закладах охорони здоров'я дітей та молоді, які зазнали жорстокості, насильства, зокрема домашнього, а також які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;

фізичної реабілітації дітей та молоді з фізичними, розумовими вадами у спеціалізованих фізкультурно-оздоровчих закладах (клубах, центрах тощо);

медико-соціальної реабілітації дітей, які зловживають алкоголем, наркотиками і які за станом здоров'я не можуть бути направлені до шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації;

соціально-освітньої реабілітації в школах соціальної реабілітації та професійних училищах соціальної реабілітації дітей, які скоїли правопорушення;

медико-соціальної, соціально-освітньої, фізичної та психологічної реабілітації дітей, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

Соціальна реабілітація передбачає також працевлаштування, надання соціально-медичних, психолого-педагогічних, юридичних, інформаційних та інших видів соціальних послуг дітям, які відбували покарання у виді позбавлення волі на певний строк, та молоді, яка відбувала покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, а також дітям, звільненим від відбування покарання з випробуванням.

Соціальна реабілітація спрямовується на оптимізацію і коригування ставлення дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, до сім'ї та суспільства, виховання в них навичок до самообслуговування та самостійного проживання.

Стаття 11. Соціальне інспектування у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю

Соціальне інспектування здійснюється з метою виявлення, обліку, здійснення аналізу та оцінки потреб сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги, контролю за умовами життєдіяльності, моральним, психічним і фізичним станом дітей та молоді, забезпеченням захисту їх прав, свобод і законних інтересів, дотриманням державних стандартів і нормативів у сфері соціальної роботи.

Соціальне інспектування здійснюється центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Порядок та умови здійснення соціального інспектування визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань сім'ї та дітей.

За результатами соціального інспектування центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді:

за необхідності звертаються до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ, організацій усіх форм власності;

порушують перед відповідними органами клопотання про застосування передбачених законодавством санкцій до підприємств, установ та організацій усіх форм власності, громадян, накладення дисциплінарних та адміністративних стягнень на посадових осіб у разі порушення ними законодавства стосовно сімей, дітей та молоді;

повідомляють про випадки вчинення домашнього насильства або загрозу його вчинення службу у справах дітей, органи опіки і піклування, уповноважені підрозділи органів Національної поліції.

...

Стаття 18. Кадрове забезпечення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, підготовка фахівців з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю та підвищення їхньої кваліфікації

Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю, надання соціальних послуг сім'ям, дітям та молоді здійснюються на професійній основі, що передбачає відповідний рівень професійної компетентності.

Фахівець з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю відповідно до повноважень, визначених центральним органом виконавчої влади, що

забезпечує формування державної політики з питань сім'ї та дітей:
здійснює соціальне інспектування та оцінку потреб;
планує і визначає методи допомоги;
надає соціальні послуги;
забезпечує соціальний супровід, сприяє формуванню знань, вмінь, навичок;
активізує ресурси громади;
бере участь у супервізії;
проводить моніторинг та оцінку якості соціальних послуг.

Соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю здійснюють штатні працівники відповідних закладів, установ, підприємств, служб, залучені спеціалісти та волонтери відповідно до укладених угод.

Підготовку фахівців з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю різних освітньо-кваліфікаційних рівнів здійснюють навчальні заклади, які мають відповідну ліцензію, видану центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

Підвищення кваліфікації фахівців з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю здійснюють навчальні заклади післядипломної освіти, які мають відповідну ліцензію, видану центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

Фахівці з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю проходять підвищення кваліфікації згідно з вимогами законодавства, але не рідше одного разу на три роки.

Атестація фахівців з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю проводиться відповідно до законодавства, але не рідше одного разу на три роки.

...

Президент України

Л. КУЧМА

2.2.4. Указ Президента України «Про День молоді» від 22 червня 1994 року № 323/94

На підтримку ініціативи молодіжних об'єднань і організацій України **постановляю:**

Установити в Україні День молоді, який відзначати щорічно в останню неділю червня.

Президент України

Л. КРАВЧУК

2.2.5. Указ Президента України «Про День молодіжних та дитячих громадських організацій»
від 27 червня 2008 року № 599/2008
(зі змінами)

З метою сприяння розвитку дитячого та молодіжного громадського руху, на підтримку ініціативи громадських організацій **постановляю:**

Установити в Україні День молодіжних та дитячих громадських організацій, який відзначати щорічно в останню неділю червня.

Президент України

В. ЮЩЕНКО

2.3. Завдання та запитання для самоперевірки

1. У якому документі визначено концептуальні завдання державної молодіжної політики в Україні?

2. Утворіть скорочене визначення поняття державної молодіжної політики шляхом відокремлення другорядних формулювань тексту.

3. Що таке «механізм формування та реалізації державної молодіжної політики»?

4. Знайдіть визначення поняття «державна підтримка молоді».

5. Дайте визначення поняття «соціальне становлення молоді».

6. Які вікові межі молоді відповідно до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»?

7. Які вікові межі молоді визначено в Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні»?

8. Чи існує в Україні молодіжний сектор?

9. Складіть перелік та охарактеризуйте основних суб'єктів державної молодіжної політики у Вашій адміністративно-територіальній одиниці або територіальній громаді.

10. Яким документом визначаються стратегічні напрями розвитку державної молодіжної політики в Раді Європи?

РОЗДІЛ 3. МОЛОДІЖНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ПАРЛАМЕНТСЬКІ СЛУХАННЯ ПРО СТАНОВИЩЕ МОЛОДІ В УКРАЇНИ

3.1. Навчальний матеріал

Законодавче закріплення основних питань пов'язаних з реалізацією прав молодих громадян, відбувалося як шляхом висвітлення молодіжної проблематики в нормативно-правових актах з питань соціально-економічного, соціально-гуманітарного спрямування та інше, так й у профільному молодіжному законодавстві.

За твердженням дослідників майже 700 Законів України та біля 800 підзаконних нормативних актів певною мірою спрямовувалися на вирішення молодіжних проблем. До них належать закони з питань праці, освіти, культури, охорони здоров'я, альтернативної військової служби, оборони, підприємництва тощо. Проте, особливої уваги заслуговує саме молодіжне законодавство України.

Нині діючий базовий комплекс молодіжних законів складається з Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (15 грудня 1992 р.), Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (5 лютого 1993 р.), Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1 грудня 1998 р.) та Закону України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (21 червня 2001 р.).

Створення вітчизняного молодіжного законодавства відбувалося шляхом відокремлення концептуального документу, яким стала Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» від комплексу законів прямої дії (або наближених до них), у яких висвітлювалися першочергові питання державної молодіжної політики, а саме: комплекс питань з формування та реалізації цієї політики за основними її напрямками; питання соціальної роботи з дітьми та молоддю; питання державної підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій. Спільною рисою усіх молодіжних законів є те, що вони мають достатньо невеликий обсяг (кількість статей від 12 до 22), доволі часто зазнавали змін та потребують свого удосконалення на сучасному етапі розвитку держави.

Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» нині діє в редакції від 23 березня 2000 р. з чисельними змінами наступних років (з березня 2002 р. по грудень 2010 р. їх вносили шістнадцять разів). Цей закон визначає загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального

становлення та розвитку молодих громадян України в інтересах особистості, суспільства та держави, основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні щодо соціального становлення та розвитку молоді (всього він містить шістнадцять статей).

У даному законодавчому акті систематизовано ключові поняття у сфері державної молодіжної політики. Зокрема, надається визначення таких понять як молодь, молоді громадяни; неповнолітні; соціальне становлення молоді; перше робоче місце; молодіжні центри праці; молода сім'я; центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; молодіжні громадські організації; молодіжні трудові загани.

У законі висвітлено інституційні засади державної молодіжної політики та основні сфери її реалізації. До першого кола питань належать такі як принципи соціального становлення та розвитку молоді, характеристика законодавства та компетенції органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у цій сфері, фінансування відповідних заходів, соціальні служби для молоді.

До другого блоку питань належать статті, які визначають основні сфери державної підтримки молоді: праця молоді, підтримка підприємницької ініціативи та діяльності молоді, підвищення рівня життя молоді; житлові умови молоді, освіта, культурний розвиток молоді, охорона здоров'я, фізичний розвиток молоді. Питання гарантій правового захисту молоді, правового статусу молодіжних громадських організацій та гарантій діяльності молодіжних громадських організацій розглядаються в окремих статтях.

Значущість Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» полягає в тому, що завдяки йому у практику запроваджено та забезпечується на центральному, регіональному та місцевому рівнях наступні елементи та інструменти української моделі державної молодіжної політики:

- розробка молодіжного законодавства як окремого напрямку нормотворення;
- створення органів управління з молодіжних питань;
- виділення бюджетного фінансування молодіжних програм;
- запровадження цільових молодіжних програм;
- створення мережі соціальних служб для молоді;
- забезпечення першого робочого місця для молодих громадян;
- розвиток різноманітних структур для молоді;
- запровадження комплексу стипендій, грантів, премій;
- гарантування пільг на проїзд студентам та учням;

- запровадження молодіжного житлового та освітнього кредитування;

- визначення правового статусу та гарантування діяльності молодіжних громадських організацій.

Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» визначає особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності молодіжних і дитячих громадських організацій та державні гарантії забезпечення їх діяльності та містить 12 статей. У ньому містяться визначення понять «молодіжні громадські організації» та «дитячі громадські організації».

У 2001 р. він став предметом розгляду Конституційного Суду, який визнав неконституційними положення, які стосувалися Українського національного комітету молодіжних організацій (УНКМО). Після 2001 р. до нього ще два рази вносилися зміни.

Основними питаннями регулювання суспільних відносин щодо діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій у цьому законі стали: принципи їх утворення і діяльності; засновники молодіжних та дитячих громадських організацій та їх спілок; членство в молодіжних та дитячих громадських організаціях; статус молодіжних та дитячих громадських організацій; права молодіжних та дитячих громадських організацій; участь молодіжних та дитячих громадських організацій у підготовці та прийнятті рішень з питань державної політики щодо дітей та молоді; форми державної підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій; фінансова підтримка діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій; відповідальність молодіжних та дитячих громадських організацій за порушення законодавства.

З прийняттям зазначеного закону молодіжне законодавство поповнилося складовою, яка сприяла розвитку молодіжної ініціативи, багатоманітності молодіжного руху. До найважливіших наслідків його запровадження належать отримані громадськими об'єднаннями можливості:

- залучення до розроблення і обговорення проектів рішень з питань державної політики щодо дітей та молоді;

- отримання інформації про державну молодіжну політику;

- отримання методичної, організаційної допомоги з питань соціального становлення та розвитку молоді;

- отримання фінансової підтримки з боку органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

– отримання замовлень від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо задоволення певних державних та місцевих потреб тощо.

Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» визначає організаційні і правові засади соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю та містить 22 статті. Нині він діє в редакції 2009 р., до цього до нього два рази у 2005 р. вносилися зміни, а останні зміни було внесено 17 січня 2019 р.

Завдяки цьому закону термінологічна база державної молодіжної політики поповнилася поняттями «менеджмент у соціальній роботі з сім'ями, дітьми та молоддю», «оцінка потреб», «соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю», «соціальне інспектування», «соціальне обслуговування сімей, дітей та молоді», «соціальна профілактика», «соціальна реабілітація», «соціальний супровід», «супервізія», «фахівець із соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю».

Цей закон визначив весь комплекс питань, пов'язаних із здійсненням соціальної роботи з молоддю та норми відповідальності за порушення законодавства у сфері роботи з молоддю.

Для практики соціальної роботи важливе значення мають:

- закріплення обов'язковості соціальної роботи з молоддю;
- визначення суб'єктів та об'єктів соціальної роботи з молоддю, їх завдань, прав та обов'язків;
- запровадження розгорнутої характеристики основних форм соціальної роботи та соціальних заходів;
- закріплення статусу «фахівця із соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю»;
- визначення джерел та порядку фінансування соціальної роботи тощо.

Розширення молодіжного законодавства після прийняття базових законів має йти шляхом розширення актів прямої дії в основних сферах соціального становлення та розвитку молоді. У 2004 р. парламент ухвалив Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» (4 листопада 2004 р.). З того часу здійснювалися спроби законодавчо визначити питання про забезпечення молоді житлом, про кредитування на здобуття вищої освіти, про виховання дітей та молоді, про соціальні стандарти державної молодіжної політики. Висловлювалися пропозиції про кодифікацію молодіжного законодавства України та розробку й ухвалення Молодіжного кодексу України.

Порівняння українського молодіжного законодавства з іноземними аналогами дає можливість побачити той факт, що в ньому не запроваджено поняття «молодіжна робота» (youth work). Поняття «соціальна робота з молоддю» не виступає його повноцінним замінником.

Важливе значення для розвитку нормативно-правової бази державної молодіжної політики мають парламентські слухання, які виступають традиційною формою діяльності парламенту, яка полягає у публічному обговоренні суспільно значущих питань, яке належить до компетенції парламенту, шляхом залучення представників органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, наукових установ, громадськості (учасники парламентських слухань) та прийнятті за їх результатами рекомендацій парламентських слухань.

За часів незалежності в Україні парламентські слухання про становище молоді проводилися чотирнадцять разів. Вони були присвячені різним аспектам молодіжної проблематики:

- Про становище молоді в Україні (7 грудня 1995 р.);
- З питань практичної діяльності органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування щодо реалізації законодавства у сфері молодіжної політики (21 червня 1999 р.);
- Соціальне становлення молоді як один із головних чинників підвищення добробуту народу (14 червня 2000 р.);
- «Нове покоління незалежної України (1991 – 2001 роки)» (27 листопада 2002 р.);
- Формування здорового способу життя української молоді: стан, проблеми та перспективи (26 листопада 2003 р.);
- Сільська молодь: стан, проблеми та шляхи їх вирішення (23 листопада 2005 р.);
- «Стан і перспективи розвитку молодіжного житлового будівництва в Україні» (15 березня 2006 р.);
- Про становище молоді в Україні (щодо підтримки молоді сім'ї, посилення соціального захисту дітей та молоді у 2001 – 2006 роках) (20 грудня 2006 р.);
- Молодь за здоровий спосіб життя (3 листопада 2010 р.);
- З питань оздоровлення та відпочинку дітей і молоді (9 лютого 2011 р.);
- З питань оздоровлення та відпочинку дітей і молоді (3 квітня 2013 р.);
- Участь молоді в суспільному житті: економічна активність (20 листопада 2013 р.);

- Ціннісні орієнтації сучасної української молоді (2 листопада 2016 р.);
- Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації (15 листопада 2017 р.).

У парламентському Комітеті з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму пройшли слухання на тему «Молодіжне житлове кредитування – вклад в майбутнє Європейської України» (18 квітня 2019 р.).

У ході підготовки парламентських слухань одним з основних питань є підготовка щорічної доповіді про становище молоді Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України за визначеною тематикою слухань. Було підготовлено та опубліковано доповіді: «Про становище молоді в Україні» (за підсумками 1997 р.); «Про становище молоді в Україні» (за підсумками 1998 р.); «Інтеграція молоді в сучасні економічні відносини» (за підсумками 2000 р.); «Нове покоління незалежної України (1991 - 2001 роки)» (за підсумками 2001 р.); «Сільська молодь України: стан, проблеми та шляхи їх вирішення» (за підсумками 2003 р.); «Сільська молодь України: стан, проблеми та шляхи їх вирішення» (за підсумками 2004 р.); «Студентська молодь України: сучасний вимір» (за підсумками 2008 р.), «Формування здорового способу життя української молоді: стан, проблеми та перспективи» (за підсумками 2009 р.), «Молодь в умовах становлення Незалежності України (1991 – 2011 роки)», «Участь молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри» (за підсумками 2011 року), «Участь молоді у суспільному житті: економічна активність» (за підсумками 2012 року), «Стратегічні пріоритети молодіжної політики: освіта, зайнятість, житло» (за підсумками 2013 року), «Національно-патріотичне виховання – державний пріоритет національної безпеки» (за підсумками 2014 року), «Ціннісні орієнтації сучасної української молоді» (за підсумками 2015 року), «Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації» (за підсумками 2016 року), «Участь молоді в процесах реформування держави» (за підсумками 2017 року), «Молодь на ринку праці: навички XXI століття та побудова кар'єри» (за підсумками 2018 року).

Рекомендації парламентських слухань, затверджені постановами Верховної Ради України, містили конкретні пропозиції щодо удосконалення державної молодіжної політики, соціальної роботи з молоддю, підтримки молодіжних громадських організацій тощо.

Питанням розвитку державної молодіжної політики в Україні було присвячено низку указів та розпоряджень Президента України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування.

Указами президента в Україні було запроваджено святкування Дня молоді, Дня молодіжних організацій, Дня студента.

3.2. Документальні матеріали

3.2.1. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 5 лютого 1993 року № 2998-ХІІ (Витяг)

...

Стаття 3. Законодавство про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді

Законодавство України про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді базується на Конституції України і складається з цього Закону, Закону України про Загальнодержавну програму підтримки молоді на відповідні роки та інших нормативно-правових актів.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 4. Компетенція органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у сфері соціального становлення та розвитку молоді

Координуючу роль щодо проведення державної політики у сфері соціального становлення та розвитку молоді здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері молоді, фізичної культури та спорту.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади утворюють у своєму складі відповідні органи з реалізації державної молодіжної політики.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері молоді, фізичної культури та спорту, разом з іншими органами виконавчої влади розробляє, а Кабінет Міністрів України затверджує соціальні норми та нормативи щодо соціального становлення та розвитку молоді, додержання і виконання яких є обов'язковими для органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, а також підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, фізичних осіб, які використовують найману працю.

Стаття 5. Фінансування заходів щодо соціального становлення та розвитку молоді

Фінансування заходів щодо соціального становлення та розвитку молоді здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

Верховна Рада України при затвердженні Державного бюджету України передбачає в ньому кошти на соціальне становлення та розвиток молоді. Розпорядником цих коштів є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері молоді, фізичної культури та спорту.

Органи місцевого самоврядування при затвердженні місцевих бюджетів передбачають видатки на здійснення заходів щодо соціального становлення та розвитку молоді.

У державному та місцевих бюджетах згідно з законодавством передбачаються цільові кошти на реалізацію молодіжних і дитячих програм, які сприяють соціальному становленню та розвитку молоді.

Стаття 6. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді

З метою підтримки соціального становлення та розвитку молоді утворюються центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та їх спеціалізовані формування.

Стаття 7. Праця молоді

Держава гарантує працездатній молоді рівне з іншими громадянами право на працю. Особливості праці неповнолітніх встановлюються законодавством.

Держава забезпечує працездатній молоді надання першого робочого місця на строк не менше двох років після закінчення або припинення навчання у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої і вищої освіти, завершення професійної підготовки і перепідготовки, а також після звільнення зі строкової військової або альтернативної (невійськової) служби. Дворічний строк першого робочого місця обчислюється з урахуванням часу роботи молодого громадянина до призову на строкову військову або альтернативну (невійськову) службу.

Молоді громадяни, які звернулися до державної служби зайнятості в пошуках роботи, одержують безплатну інформацію та професійну консультацію з метою вибору виду діяльності, професії, місця роботи, а також, у разі необхідності, проходять професійну підготовку і перепідготовку.

Держава сприяє створенню молодіжних центрів праці, а також молодіжних громадських організацій (агентства, біржі, бюро та інші) для забезпечення працевлаштування молоді, реалізації програм професійного навчання молоді та вдосконалення її професійної майстерності. Типове положення про молодіжні центри праці затверджується Кабінетом Міністрів України.

Квота для працевлаштування молоді встановлюється підприємствам, установам та організаціям в межах, встановлених Законом України «Про зайнятість населення». Працевлаштування молоді з інвалідністю здійснюється в межах нормативів робочих місць для забезпечення працевлаштування осіб з інвалідністю, визначених згідно із Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні».

У разі відмови в прийомі на роботу молодих громадян у межах встановленої квоти з підприємств, установ та організацій стягується штраф у розмірі, встановленому частиною другою статті 53 Закону України «Про зайнятість населення».

Молодіжні центри праці, що діють відповідно до Типового положення, а також громадські молодіжні організації (агентства, біржі, бюро та інші) за наявності в них відповідного дозволу, виданого державною службою зайнятості, сприяють працевлаштуванню молоді, у тому числі учнів, студентів, аспірантів у позанавчальний час, надають послуги, пов'язані з профорієнтацією та підготовкою до роботи за новою професією.

Державна служба зайнятості надає місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, молодіжним центрам праці, центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді доступ до інформації про наявність вільних робочих місць (вакантних посад), у тому числі призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю.

Держава сприяє діяльності молодіжних трудових загонів. Засновниками молодіжних трудових загонів можуть виступати органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, молодіжні громадські організації, заклади загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, молодіжні центри праці. Типове положення про молодіжні трудові загани затверджується Кабінетом Міністрів України.

Держава гарантує надання роботи за фахом на період не менше трьох років молодим спеціалістам – випускникам державних закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, потреба в яких була визначена державним замовленням.

Стаття 8. Підтримка підприємницької ініціативи та діяльності молоді

Держава підтримує і сприяє розвитку підприємницької ініціативи та діяльності молоді.

Держава сприяє створенню молодіжних бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів для реалізації програми підготовки молоді до підприємницької діяльності, надання інформаційних та консультативних послуг. З цією метою розробляється та реалізується система заходів підтримки підприємництва молоді, включаючи довгострокове пільгове кредитування, забезпечення виробничими приміщеннями, страхування комерційного ризику тощо.

Органи місцевого самоврядування можуть встановлювати за рахунок коштів, що надходять до місцевого бюджету, пільгову плату за реєстрацію підприємств, створених молодими громадянами та молодіжними громадськими організаціями.

Стаття 9. Сприяння підвищенню рівня життя молоді

Держава, враховуючи вартість прожиткового мінімуму та виходячи з реальних можливостей бюджету, підвищує розміри допомоги сім'ям на неповнолітніх дітей та інших видів матеріального забезпечення молоді, яка

отримує професійну (професійно-технічну), фахову передвищу, вищу освіту у відповідних закладах освіти.

Для сприяння пріоритетним напрямам розвитку суспільства та з метою заохочення молоді до активної роботи у відповідних галузях держава встановлює заохочувальні стипендії та визначає інші форми підтримки молоді згідно із законодавством.

Органи місцевого самоврядування можуть забезпечувати пільговий проїзд учнів, вихованців, студентів та педагогічних працівників до місця навчання і додому у порядку та розмірах, визначених органами місцевого самоврядування, та передбачати на це відповідні видатки з місцевих бюджетів.

Стаття 10. Житлові умови молоді

Держава забезпечує молодим громадянам рівне з іншими громадянами право на житло, сприяє молодіжному житловому будівництву, створенню молодіжних житлових комплексів тощо.

При відведенні земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва органи місцевого самоврядування затверджують квоти ділянок, які надаються молодим сім'ям під будівництво житла.

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування разом з підприємствами, установами та організаціями розробляють та реалізують програми створення сприятливих житлово-побутових умов для молоді, яка проживає в гуртожитках.

Молоді сім'ї та молоді громадяни можуть одержувати за рахунок бюджетних коштів пільгові довгострокові державні кредити на будівництво і придбання жилих будинків і квартир, на оплату вступних пайових внесків при вступі до молодіжних житлових комплексів, житлово-будівельних кооперативів, а також на обзаведення домашнім господарством.

Молодь, яка переселяється у трудонедостатні сільські населені пункти, а також місцева молодь, зайнята в сільському господарстві, переробних, обслуговуючих галузях агропромислового комплексу, соціальній сфері цих населених пунктів, забезпечується житлом і господарськими будівлями за рахунок Державного бюджету України.

Молоді сім'ї, які не мають дітей, сплачують кредит з відсотковою ставкою у розмірі три відсотки річних від суми заборгованості по кредиту.

Молоді сім'ї, які мають одну дитину, звільняються від сплати відсотків за користування кредитом; молодим сім'ям, які мають двох дітей, за рахунок бюджетних коштів, крім того, погашається 25 відсотків суми зобов'язань по кредиту, а молодим сім'ям, які мають трьох і більше дітей, – 50 відсотків суми зобов'язань по кредиту.

Молодь, яка проживає у сільських населених пунктах і працює у сільськогосподарському виробництві, переробній та обслуговуючих галузях агропромислового комплексу, що функціонують у сільській місцевості, соціальній сфері села та органах місцевого самоврядування на селі, користується також пільгами, передбаченими Законом України «Про

пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві».

Порядок надання пільгових довгострокових кредитів молодим сім'ям та їх пільгового погашення встановлюється Кабінетом Міністрів України.

При народженні дітей у молодій сім'ї, яка отримала кредит, цій сім'ї може бути надано допомогу для погашення кредиту за рахунок коштів, що залишаються у розпорядженні підприємств, де працює молоде подружжя (мати або батько).

Дія цієї статті поширюється на молодих вчених, на подружжя, в якому чоловік або дружина є молодим вченим, та на неповні сім'ї, в яких мати (батько) є молодим вченим, якщо зазначені молоді вчені є громадянами України та працюють на державних підприємствах, у державних науково-дослідних (науково-технічних) установах та організаціях, закладах вищої освіти та закладах післядипломної освіти III – IV рівнів акредитації на посадах наукових (науково-педагогічних) працівників, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, або навчаються за денною формою навчання в аспірантурі, ад'юнктурі, докторантурі.

Стаття 11. Освіта, культурний розвиток молоді

Україна гарантує молодим громадянам рівне з іншими громадянами право на освіту, культурний розвиток, дозвілля і відпочинок.

Порядок реалізації права молоді на освіту, державні гарантії її здобуття, визначення прав та обов'язків учасників навчально-виховного процесу регулюються законодавством про освіту.

Молоді громадяни можуть одержувати за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів пільгові довгострокові кредити для здобуття освіти у закладах вищої та фахової передвищої освіти незалежно від форми власності та сфери управління, що діють на території України, за різними формами здобуття освіти. Зазначені кошти передбачаються у відповідних бюджетах окремим рядком.

Молоді громадяни, які не мають дітей, сплачують кредит з відсотковою ставкою у розмірі три відсотки річних суми заборгованості за кредитом.

Молоді громадяни, які мають одну дитину, звільняються від сплати відсотків за користування кредитом. Молодим громадянам, які мають двох дітей, за рахунок бюджетних коштів погашається 25 відсотків суми зобов'язань за кредитом, а молодим громадянам, які мають трьох і більше дітей, – 50 відсотків суми зобов'язань за кредитом.

Порядок надання пільгових довгострокових кредитів для здобуття вищої освіти молодим громадянам та їх пільгового погашення визначає Кабінет Міністрів України.

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування можуть встановлювати разом із заінтересованими міністерствами, науковими товариствами та творчими спілками, молодіжними фондами спеціальні стипендії для найобдарованіших студентів закладів вищої освіти і передбачати виділення коштів на їх стажування у провідних вітчизняних наукових установах і за кордоном.

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування разом із підприємствами, організаціями, науковими установами, закладами вищої освіти, об'єднаннями громадян можуть створювати навчально-виховні заклади, які сприяють поглибленню знань, задоволенню творчих інтересів, розвитку здібностей, організації змістовного дозвілля та відпочинку молоді, а також заклади, що забезпечують пошук, підтримку та розвиток талановитої молоді у різних сферах життя.

Учні, студенти, неповнолітні мають право на безплатне та пільгове користування об'єктами культури. Порядок надання цих пільг визначається органами місцевого самоврядування.

Держава сприяє розвитку молодіжного туризму, молодіжним міжнародним обмінам. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть встановлювати для молодіжних та дитячих туристичних груп пільги у користуванні транспортними, готельними, культурними та іншими послугами. Порядок надання зазначених пільг та джерела фінансування встановлюються Кабінетом Міністрів України, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

Стаття 12. Охорона здоров'я, фізичний розвиток молоді

Держава забезпечує молодим громадянам рівне з іншими громадянами право на охорону здоров'я, заняття фізичною культурою і спортом.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади в галузі охорони здоров'я, заклади охорони здоров'я разом з підприємствами, установами та організаціями забезпечують проведення щорічного медичного обстеження всіх молодих громадян і неповнолітніх.

Органи охорони здоров'я забезпечують розвиток мережі закладів охорони здоров'я наркологічного профілю, які надають молоді необхідну безплатну допомогу, розробляють і реалізують програми та заходи щодо профілактики серед молоді соціально небезпечних захворювань, а також популяризації та утвердження здорового способу життя.

Підприємства, установи та організації можуть за клопотанням молодих громадян або їх представників повністю або частково оплачувати надання медичної допомоги в найскладніших випадках у платних лікувальних закладах країни або за кордоном.

Органи виконавчої влади розробляють і рекомендують, а заклади загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти включають до своїх програм курс фізичної культури, а також організують секції для занять окремими видами спорту.

Держава запроваджує систему пільг і заохочень для підприємств, що спрямовують частину свого прибутку на розвиток фізичної культури і спорту, будівництво об'єктів фізкультури і спорту, організацію відпочинку, проведення рекреаційних заходів. Учні, студенти, неповнолітні мають право на безплатне та пільгове користування об'єктами фізкультури і спорту. Порядок надання цих пільг, компенсації різниці вартості послуг і квитків визначаються органами місцевого самоврядування.

Стаття 13. Гарантії правового захисту молоді

Будь-які прямі або непрямі обмеження прав і свобод молоді залежно від віку, крім передбачених законодавством, є протиправними і тягнуть за собою відповідальність, встановлену законами України.

Реалізація молодими громадянами прав і свобод при соціальному становленні та розвитку не повинна завдавати шкоди інтересам суспільства, правам інших громадян.

Неправомірні рішення державних або громадських органів, дії або бездіяльність посадових осіб можуть бути у встановленому порядку оскаржені молодими громадянами або їх представниками в суді.

Захист прав неповнолітніх громадян здійснюється державою відповідно до закону.

Стаття 14. Правовий статус молодіжних громадських організацій

Держава забезпечує право молоді на створення молодіжних громадських організацій. Молодіжні громадські організації є неприбутковими організаціями, їх правовий статус визначається законодавством України.

Молодіжні громадські організації мають право вносити до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування пропозиції з питань соціального становлення та розвитку молоді.

Стаття 15. Гарантії діяльності молодіжних громадських організацій

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування мають право здійснювати фінансування програм і проектів молодіжних громадських організацій, що сприяють соціальному становленню та розвитку молоді та реалізації її суспільно корисних ініціатив, надавати дотації і субсидії молодіжним організаціям, надавати у безплатне користування молодіжним громадським організаціям та фондам будинки, споруди, земельні ділянки та інше майно, необхідне для здійснення їх статутної діяльності.

Стаття 16. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. Закони України та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, діють у частині, що не суперечить цьому Закону.
3. Кабінету Міністрів України:
привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
розробити нормативно-правові акти, що впливають із цього Закону;
забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

3.2.2. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації»

(Щодо визнання неконституційними окремих положень
див. Рішення Конституційного Суду № 18-рп/2001 від 13.12.2001)
від 1 грудня 1998 року № 281-XIV
(із змінами)

Цей Закон визначає особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності молодіжних і дитячих громадських організацій та державні гарантії забезпечення їх діяльності.

Стаття 1. Законодавство України про молодіжні та дитячі громадські організації

Законодавство України про молодіжні та дитячі громадські організації складається з Конституції України, Закону України «Про об'єднання громадян», цього Закону та інших нормативно-правових актів, прийнятих на їх виконання.

Стаття 2. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

молодіжні громадські організації – об'єднання громадян віком від 14 до 35 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів;

дитячі громадські організації – об'єднання громадян віком від 6 до 18 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на реалізацію та захист своїх прав і свобод, творчих здібностей, задоволення власних інтересів, які не суперечать законодавству, та соціальне становлення як повноправних членів суспільства;

Український національний комітет молодіжних організацій – спілка, що об'єднує більшість легалізованих всеукраїнських молодіжних та дитячих організацій, а також обласних, Автономної Республіки Крим, київських та севастопольських міських об'єднань молодіжних та дитячих громадських організацій.

Стаття 3. Принципи утворення і діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій

Молодіжні та дитячі громадські організації утворюються і діють на засадах добровільності, рівноправності їх членів, самоврядування, законності та гласності, зокрема:

молодіжні та дитячі громадські організації зобов'язані доводити до відома громадськості відомості про свою діяльність у формах, що не суперечать законодавству;

інформація, що міститься у статутах, про склад керівних органів, про джерела матеріальних та інших надходжень, а також пов'язана з діяльністю молодіжних та дитячих громадських організацій, не є конфіденційною або іншою інформацією, яка охороняється законом.

Стаття 4. Засновники молодіжних та дитячих громадських організацій та їх спілок

Засновниками молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, які досягли 14-річного віку.

Засновниками спілок молодіжних та дитячих громадських організацій є молодіжні та дитячі громадські організації.

Стаття 5. Членство в молодіжних та дитячих громадських організаціях

Членство в молодіжних та дитячих громадських організаціях може бути індивідуальним і колективним. Членство в молодіжних та дитячих громадських організаціях може бути фіксованим і нефіксованим.

Індивідуальними членами молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Індивідуальними членами молодіжних громадських організацій можуть бути особи віком від 14 до 35 років, індивідуальними членами дитячих громадських організацій – особи віком від 6 до 18 років. Вступ неповнолітніх віком до 10 років до дитячих громадських організацій здійснюється за письмовою згодою батьків, усиновителів, опікунів або піклувальників. Особи старшого віку можуть бути членами молодіжних та дитячих громадських організацій за умови, якщо їх кількість у цих організаціях не перевищує 10 відсотків загальної кількості членів; у складі виборних органів молодіжних та дитячих громадських організацій кількість осіб старшого віку не може перевищувати третину членів виборних органів.

Колективними членами молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути колективи інших молодіжних та дитячих громадських організацій.

Колективні члени молодіжних та дитячих організацій можуть брати участь у діяльності таких організацій у випадках, передбачених їх статутами.

Стаття 6. Статус молодіжних та дитячих громадських організацій

Статус молодіжних та дитячих громадських організацій і їх спілок визначається відповідно до цього Закону та Закону України «Про об'єднання громадян».

Молодіжний рух в Україні координується Українським національним комітетом молодіжних організацій, який є незалежною неурядовою організацією і має статус всеукраїнської спілки молодіжних та дитячих громадських організацій. У своїй діяльності Український національний

комітет молодіжних організацій керується законодавством України та власним статутом.

Вступ Українського національного комітету молодіжних організацій до міжнародних молодіжних організацій (асоціацій, союзів тощо) не є підставою для його реєстрації як міжнародного.

Стаття 7. Права молодіжних та дитячих громадських організацій

Молодіжні та дитячі громадські організації, їх спілки користуються правами, наданими їм Законом України «Про об'єднання громадян», цим Законом, іншими законодавчими актами.

Молодіжні та дитячі громадські організації та їх спілки не можуть утворювати та вступати у виборчі блоки.

Членські внески і добровільні пожертвування, отримані від юридичних чи фізичних осіб, що спрямовуються на здійснення статутної діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій та їх спілок, не є об'єктом оподаткування.

Стаття 8. Участь молодіжних та дитячих громадських організацій у підготовці та прийнятті рішень з питань державної політики щодо дітей та молоді

Молодіжні та дитячі громадські організації залучаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування до розроблення і обговорення проектів рішень з питань державної політики щодо дітей та молоді.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування - ініціатори розроблення державної цільової програми розміщують на своєму офіційному веб-сайті проекти концепцій державних цільових програм, які стосуються дітей та молоді, а також розглядають пропозиції до них від молодіжних та дитячих громадських організацій у порядку, визначеному законом.

Стаття 9. Форми державної підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій

Державна підтримка молодіжних та дитячих громадських організацій здійснюється в таких формах:

надання молодіжним та дитячим громадським організаціям інформації про державну політику щодо дітей та молоді;

подання методичної та організаційної допомоги з питань соціального становлення та розвитку молоді і дітей;

сприяння створенню підприємств, установ і організацій, які надають послуги молоді та дітям або сприяють зайнятості молоді.

Молодіжні та дитячі громадські організації звільняються від сплати за державну реєстрацію та збору за реєстрацію їх символіки.

Держава здійснює підтримку і в інших формах, що не суперечать законодавству України.

Стаття 10. Фінансова підтримка діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування надають фінансову підтримку діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій і їх спілок у межах повноважень, визначених законом.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування залучають в установленому порядку молодіжні та дитячі громадські організації і їх спілки до виконання замовлень для державних та місцевих потреб.

При затвердженні місцевих бюджетів передбачаються видатки на реалізацію програм молодіжних та дитячих громадських організацій.

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування можуть делегувати молодіжним та дитячим громадським організаціям повноваження щодо реалізації відповідних програм (проектів, заходів). У цьому випадку вони подають молодіжним та дитячим громадським організаціям фінансову та матеріальну допомогу і здійснюють контроль за реалізацією наданих повноважень, у тому числі за цільовим використанням виділених коштів.

Молодіжні та дитячі громадські організації, їх спілки, які одержують фінансову або іншу матеріальну підтримку, зобов'язані подавати звіти про цільове використання фінансів і матеріальних цінностей органам, що їх надавали, у терміни, встановлені цими органами.

Стаття 11. Відповідальність молодіжних та дитячих громадських організацій за порушення законодавства

Молодіжні та дитячі громадські організації, їх спілки несуть відповідальність за порушення ними законодавства.

За неподання звіту про використання бюджетних коштів, інших матеріальних цінностей, наданих молодіжним, дитячим громадським організаціям та їх спілкам або нецільове використання таких цінностей, отримання їх з порушенням законодавства винні особи несуть відповідальність, передбачену законодавством України.

Стаття 12. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. До приведення законодавства у відповідність із Законом України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» нормативно-правові акти України застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України у двомісячний термін:

внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із Законом України «Про молодіжні та дитячі громадські організації»;

привести свої рішення у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що не відповідають цьому Закону;

відповідно до компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом.

4. Статутні документи молодіжних і дитячих громадських організацій та їх спілок, зареєстрованих до набрання чинності цим Законом, протягом року після його опублікування мають бути приведені у відповідність із цим Законом. За поданням легалізуючого органу діяльність молодіжних і дитячих громадських організацій та їх спілок, статутні документи яких суперечать цьому Закону, може бути заборонена в судовому порядку.

Президент України

Л. КУЧМА

3.3. Завдання та запитання для самоперевірки

1. Створіть перелік ключових понять державної молодіжної політики в діючому законодавстві України.

2. Чи існує взаємозв'язок між різними молодіжними законами?

3. Визначте принципи державної молодіжної політики та соціального становлення та розвитку молоді та порівняйте їх.

4. Які питання входять до переліку напрямів державної молодіжної політики відповідно до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»?

5. Які норми прямої дії включено до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»?

6. Визначте різницю у вікових межах членів молодіжних та дитячих організацій?

7. Відтворіть структуру Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації».

8. Які нові терміни пропонується ввести в законопроекті «Про молодь»?

9. Яким чином пов'язані між собою парламентські слухання з питань державної молодіжної політики та щорічні доповіді про становище молоді в Україні?

10. Чи закріплено в молодіжному законодавстві України поняття «молодіжна робота»?

РОЗДІЛ 4. ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МОЛОДІ

4.1. Навчальний матеріал

У Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» визначено, що координуючу роль щодо проведення державної політики у сфері соціального становлення та розвитку молоді здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, який забезпечує її реалізацію та несе відповідальність за її виконання.

Також встановлено, що Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади утворюють у своєму складі відповідні органи з реалізації державної молодіжної політики.

У законі зазначається, що спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади разом з іншими органами виконавчої влади розробляє, а Кабінет Міністрів України затверджує соціальні норми та нормативи щодо соціального становлення та розвитку молоді, додержання і виконання яких є обов'язковими для органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, а також підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, фізичних осіб, які використовують найману працю.

З моменту створення спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, відповідального за проведення державної політики у сфері соціального становлення та розвитку молоді в Україні, цей орган зазнавав численних змін. За різних часів він змінював назву та статус, сфери діяльності та статус. Послідовність реорганізацій виглядає таким чином:

- Державний комітет УРСР у справах молоді, фізичної культури та спорту (постанова Ради Міністрів Української РСР від 13 вересня 1990 р. № 251 «Питання Державного комітету УРСР у справах молоді, фізичної культури та спорту»);
- Міністерство у справах молоді і спорту УРСР (закон УРСР від 13 травня 1991 р. № 10306-ХІІ «Про перелік міністерств та інші центральні органи державного управління Української РСР»);
- Міністерство України у справах молоді і спорту (постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 1991 р. № 242 «Питання Міністерства України у справах молоді і спорту»);
- Міністерство України у справах сім'ї та молоді (указ Президента України від 4 грудня 1996 р. № 1164/96 «Про Положення про Міністерство України у справах сім'ї та молоді»);

– Державний комітет України у справах сім'ї та молоді (указ Президента України від 16 червня 1999 р. № 664/99 «Про Положення про Державний комітет України у справах сім'ї та молоді»);

– Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України (указ Президента України від 31 травня 2000 р. № 740/2000 «Про Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України»);

– Державний комітет України у справах сім'ї та молоді (указ Президента України від 22 листопада 2001 р. № 1132/2001 «Про реорганізацію Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України»);

– Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді (указ Президента України від 6 лютого 2004 р. № 166/2004 «Про Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді»);

– Міністерство України у справах молоді та спорту (указ Президента України від 26 лютого 2005 р. № 381/2005 «Про Міністерство України у справах молоді та спорту»);

– Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту (указ Президента України від 18 серпня 2005 р. № 1176/2005 «Про Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту»);

– Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (указ Президента України від 8 квітня 2011 р. № 410/2011 «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України»);

– Міністерство молоді та спорту України (указ Президента України від 28 лютого 2013 р. № 96/2013 «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади»);

– Міністерство культури, молоді та спорту України (постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2019 р. № 829 «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади»).

Аналізуючи вітчизняний досвід визначення змісту діяльності центрального органу виконавчої влади з молодіжної політики, необхідно зазначити, що у попередній період виділялися такі основні завдання центральних органів виконавчої влади з питань молодіжної політики:

– участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики з питань сім'ї, дітей, молоді, фізичної культури та спорту, усиновлення, демографічних процесів, рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, попередження насильства в сім'ї;

– координація заходів, здійснюваних центральними та місцевими органами виконавчої влади з питань, що належать до компетенції Міністерства;

- розроблення проектів прогнозних і програмних документів з питань, що належать до його компетенції;

- сприяння розвитку різних видів спорту в Україні.

До функцій молодіжного відомства, зокрема, було віднесено:

- участь у формуванні та реалізації державної політики з питань молоді, визначення пріоритетів та стратегічних напрямів роботи в цій сфері;

- сприяння діяльності молодіжних, дитячих організацій, залучення їх до виконання державних програм і заходів з питань молоді, надання в установленому порядку державної підтримки таким організаціям;

- забезпечення підвищення якості оздоровчих послуг для дітей та молоді;

- забезпечення у межах своїх повноважень організації і проведення соціальної роботи з молоддю;

- сприяння створенню умов для соціального становлення і розвитку молоді, вживання в межах своїх повноважень заходів щодо розв'язання житлово-побутових та інших соціальних проблем молоді, молодих сімей, забезпеченню молоді з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, соціальним житлом, співпраця з цих питань з Державним фондом сприяння молодіжному житловому будівництву;

- сприяння в установленому порядку працевлаштуванню та зайнятості різних категорій молоді, розвитку молодіжної підприємницької діяльності, підтримці молодіжних центрів праці, бізнес-центрів та бізнес-інкубаторів, бірж праці, трудових загонів тощо;

- вживання в межах своїх повноважень заходів щодо утвердження здорового способу життя населення, передусім дітей та молоді, проведення інформаційно-просвітницької роботи з протидії поширенню серед дітей та молоді соціально небезпечних хвороб, створення і розповсюдження тематичної соціальної реклами з пропаганди здорового способу життя та профілактики соціально небезпечних хвороб, забезпечення розвитку і діяльності мережі центрів ресоціалізації наркозалежної молоді;

- сприяння створенню умов для всебічного розвитку і реалізації творчих, інтелектуальних здібностей дітей та молоді, проведенню олімпіад, спартакіад, конкурсів, турнірів, виставок, фестивалів творчості, конференцій, форумів, конгресів тощо;

- вживання в межах своїх повноважень заходів щодо забезпечення виховання дітей, молоді, спортсменів, у тому числі спортсменів-інвалідів, на засадах патріотизму, національної свідомості, гідності та міжнаціональної толерантності, розвитку лідерських якостей у дітей та молоді, залученню їх до участі у суспільних і державотворчих процесах, інтеграції української молоді в міжнародну спільноту;

– організація проведення наукових і соціологічних досліджень з питань молоді, підготовка щорічних доповідей про стан молоді і подання їх Президентові України, Верховній Раді України та Кабінетові Міністрів України, сприяння втіленню в життя позитивних результатів таких досліджень, спрямування діяльності галузевого науково-дослідного інституту з питань молодіжної політики.

Відповідно до положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, створеного указом Президента України від 9 грудня 2010 р., ця установа входить до системи органів виконавчої влади і є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти і науки, інновацій та інформатизації, інтелектуальної власності, молоді, фізичної культури та спорту.

До завдань Міністерства, які безпосередньо стосуються молоді, віднесено:

– узагальнення практики застосування законодавства та розробка пропозицій щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України з питань, що належать до його компетенції;

– визначення перспектив і пріоритетних напрямів розвитку молоді, фізичної культури та спорту;

– забезпечення розвитку різних форм позашкільної освіти, в тому числі за місцем проживання дітей,

– формування програм розвитку позашкільної освіти, спрямованих на творчий розвиток особистості, виявлення та підтримку обдарованих дітей, талановитої молоді;

– створення належних умов за місцем проживання для виховання дітей, молоді, яка навчається, розвитку здібностей, задоволення їх інтересів;

– вживання заходів для поліпшення матеріальних і житлових умов студентів, учнів, слухачів, вихованців, організації їх медичного та побутового обслуговування;

– надання в установленому порядку державної підтримки дитячим, молодіжним та іншим громадським організаціям, у тому числі фізкультурно-спортивної спрямованості, залучення їх до виконання державних програм і заходів з питань освіти, науки, молоді, фізичної культури та спорту.

Відповідно до указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» (від 9 грудня 2010 року № 1085/2010) крім Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України утворено центральний орган виконавчої діяльності у сфері державної молодіжної

політики - Державна служба молоді та спорту України. Положення про цю установу визначає, що Державна служба молоді та спорту України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки, молоді та спорту України та який входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у молодіжній сфері, сфері фізичної культури та спорту. До основних завдань служби віднесено: 1) реалізацію державної політики у молодіжній сфері, сфері фізичної культури та спорту; 2) внесення на розгляд Міністра пропозицій щодо формування державної політики у зазначених сферах.

Державна служба молоді та спорту України:

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністрові;

- подає Міністрові пропозиції щодо: загальнодержавних цільових програм стосовно молоді, адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

- виконує затвердені цільові програми з питань розвитку фізичної культури і спорту, координує діяльність щодо виконання програм розвитку;

- розробляє проекти прогностичних і програмних документів з питань, що належать до її компетенції;

- забезпечує проведення профілактичних заходів з питань пропаганди та формування здорового способу життя молоді, проводить інформаційно-просвітницьку роботу з протидії поширенню у молодіжному середовищі соціально небезпечних хвороб;

- бере участь у підготовці міжнародних договорів України з питань, що належать до її компетенції, забезпечує додержання і виконання зобов'язань України за такими договорами;

- вживає разом із заінтересованими центральними та місцевими органами виконавчої влади заходів для розвитку мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл;

- надає в установленому порядку державну підтримку дитячим, молодіжним та іншим громадським організаціям, у тому числі фізкультурно-спортивної спрямованості, залучає їх до виконання державних програм і здійснення заходів, пов'язаних із розвитком освіти, науки, молоді, фізичної культури та спорту;

- сприяє в установленому порядку працевлаштуванню різних категорій молоді;

- забезпечує розвиток видів спорту та фізичного виховання різних груп населення;
- координує заходи з розвитку дитячого, дитячо-юнацького спорту, спорту вищих досягнень, спорту інвалідів, спорту ветеранів;
- сприяє розвитку різних форм фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи за місцем навчання, роботи, проживання та відпочинку населення;
- розробляє та впроваджує в межах своїх повноважень сучасні інформаційно-комунікаційні технології, забезпечує оперативне оприлюднення, в тому числі через засоби масової інформації і на власному веб-сайті, інформації про діяльність Держмолодьспорту України;
- організовує в установленому порядку виставкову та видавничу діяльність, семінари, конференції, конгреси тощо з питань, що належать до компетенції Держмолодьспорту України;
- здійснює в межах компетенції управління об'єктами державної власності;
- здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на неї Президентом України.

Відповідно до положення про Міністерство молоді та спорту України, створеного указом Президента України від 28 лютого 2013 р., ця установа входить до системи органів виконавчої влади і є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту.

Основними завданнями Міністерства є забезпечення формування та реалізація державної політики у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту, участь у формуванні та реалізація в межах своєї компетенції державної політики у сфері волонтерської діяльності.

До завдань Міністерства, які безпосередньо стосуються молоді, віднесено:

- визначення перспектив та пріоритетних напрямів розвитку молодіжної сфери;
- забезпечення нормативно-правового регулювання у молодіжній сфері;
- проведення у встановленому порядку міжнародної діяльності у молодіжній сфері;
- розробка разом з іншими органами виконавчої влади і подання на затвердження Кабінету Міністрів України соціальних норм та нормативів щодо соціального становлення та розвитку молоді;

– вживання заходів щодо популяризації та утвердження здорового способу життя молоді, організації її змістовного дозвілля, проведення інформаційно-просвітницької роботи з протидії поширенню у молодіжному середовищі соціально небезпечних захворювань;

– сприяння в установленому порядку працевлаштуванню молоді, створенню умов для її інтелектуального самовдосконалення і творчого розвитку, формуванню гуманістичних цінностей та патріотичних почуттів у молодих громадян;

– надання в установленому порядку державної підтримки молодіжним та дитячим громадським об'єднанням для виконання загальнодержавних програм і заходів стосовно дітей та молоді згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

– здійснення в установленому порядку підготовки пропозицій щодо призначення грантів Президента України для обдарованої молоді та присудження Премії Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України;

– координація заходів з питань соціального становлення та розвитку молоді.

Відповідно до положення по Міністерство культури, молоді та спорту, створеного постановою Кабінету Міністрів України 2 вересня 2019 р., ця установа входить до системи органів виконавчої влади і є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв, державної мовної політики, охорони культурної спадщини, фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання, популяризації України в світі, музейної справи, державного іномовлення, інформаційного суверенітету України та інформаційної безпеки, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, у молодіжній сфері, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах кінематографії, відновлення та збереження національної пам'яті, міжнародних відносин, релігії та захисту прав національних меншин в Україні.

Одним з основних завдань Міністерства культури, молоді та спорту України є забезпечення формування та реалізація державної політики у молодіжній сфері.

Міністерство культури, молоді та спорту України відповідно до покладених на нього завдань:

1) визначає перспективи та пріоритетні напрями розвитку у молодіжній сфері, сфері національно-патріотичного виховання;

2) сприяє діяльності творчих спілок, молодіжних, дитячих та інших громадських об'єднань, що функціонують у сферах культури, мистецтв, у молодіжній сфері;

3) координує програми, проекти та заходи, що здійснюються органами виконавчої влади з національно-патріотичного виховання;

4) здійснює міжнародне співробітництво у молодіжній сфері, сферах фізичної культури і спорту та національно-патріотичного виховання;

5) розробляє разом з іншими органами виконавчої влади і подає на затвердження Кабінету Міністрів України соціальні норми та нормативи щодо соціального становлення та розвитку молоді;

6) вживає заходів до популяризації та утвердження здорового способу життя, гуманістичних цінностей, національної свідомості та патріотичних почуттів молоді, організації її змістовного дозвілля, проводить інформаційно-просвітницьку роботу щодо протидії поширенню в молодіжному середовищі соціально небезпечних захворювань;

7) у межах компетенції сприяє проведенню заходів з формування в молоді культури планування сім'ї, підготовки молоді до сімейного життя, формування в суспільстві розуміння важливості ролі сім'ї для розвитку держави та забезпечення соціальної злагоди;

8) сприяє організації та проведенню інформаційних, комунікаційних кампаній, публічних заходів з метою інформування дітей та молоді щодо формування інформаційно-цифрової компетентності, зокрема безпечної поведінки в онлайн-просторі;

9) бере участь у проведенні інформаційних кампаній, проведенні просвітницької роботи в засобах масової інформації, спрямованої на формування в суспільстві відповідального ставлення до створення сім'ї та виховання дітей;

10) заохочує розвиток різних форм благодійної та спонсорської діяльності для всебічної підтримки та покращення становища молоді та молодих сімей;

11) розробляє та поширює онлайн-курси, програми для дітей, молоді, батьків, педагогів щодо формування безпечної поведінки в онлайн-просторі;

12) сприяє в установленому порядку розвитку молодіжних центрів в Україні, у тому числі здійснює управління державною установою "Всеукраїнський молодіжний центр";

13) сприяє в установленому порядку працевлаштуванню молоді, створенню умов для її інтелектуального самовдосконалення і творчого розвитку, формуванню гуманістичних цінностей та патріотичних почуттів у молодих громадян;

14) надає в установленому порядку державну підтримку молодіжним та дитячим громадським об'єднанням для виконання загальнодержавних програм і заходів стосовно дітей та молоді згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

15) сприяє розвитку волонтерської діяльності у сферах фізичної культури і спорту та національно-патріотичного виховання, у молодіжній сфері, проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних заходів;

16) здійснює в установленому порядку підготовку пропозицій щодо призначення грантів Президента України для обдарованої молоді та присудження Премії Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України;

17) координує заходи з питань соціального становлення та розвитку молоді, а також розвитку дитячого та молодіжного руху, дитячо-юнацького спорту, резервного спорту, масового спорту, спорту вищих досягнень, спорту осіб з інвалідністю, спорту ветеранів;

18) взаємодіє з організаціями, установами, громадськими об'єднаннями, діяльність яких спрямована на покращення національно-патріотичного виховання;

19) бере участь у розробленні та впровадженні методологій національно-патріотичного виховання, що базуються на результатах наукових досліджень, міжнародних стандартах та рекомендаціях, з метою консолідації української нації, популяризації традицій духовно-культурної самобутності українського народу, української мови, героїки боротьби за державну незалежність і територіальну цілісність України, шанобливого ставлення до пам'яті жертв окупаційних режимів в Україні, протидії антиукраїнським проявам;

20) бере участь в організації та проведенні міжнародних і всеукраїнських освітньо-виховних, інформаційно-просвітницьких, культурологічних, науково-методичних заходів (семінарів, семінарів-тренінгів, таборів, змагань, акцій, засідань за круглим столом, конференцій, форумів, конкурсів, інших заходів) з національно-патріотичного виховання, спрямованих на:

формування ціннісних орієнтирів та утвердження національно-патріотичної та громадянської свідомості;

збільшення чисельності молоді, яка пишається своїм українським походженням, громадянством, а також готова до виконання конституційного обов'язку із захисту незалежності і територіальної цілісності України;

збільшення чисельності молоді, залученої до проведення за участю військово-патріотичних клубів та учасників антитерористичної операції заходів з національно-патріотичного виховання;

проведення просвітницької роботи з популяризації україномовних молодіжних друкованих видань національно-патріотичного змісту;

залучення національно-патріотичної активної молоді до формування та реалізації державної політики, а також діяльності органів місцевого самоврядування;

збільшення чисельності молоді, яка бере активну участь у діяльності та заходах громадських об'єднань національно-патріотичного спрямування;

збільшення кількості відвідувань молоддю закладів, що популяризують культурні та мистецькі традиції українського народу, а також експозицій музеїв, присвячених національно-визвольній боротьбі українців.

Відповідно до постанови «Питання утворення деяких центральних органів виконавчої влади» від 4 грудня 2019 р. № 995, якою Кабінет Міністрів України утворив Державне агентство розвитку молоді та громадянського суспільства України, ця установа є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури, молоді та спорту і який реалізує державну політику у молодіжній сфері та сприяє розвитку громадянського суспільства.

Пріоритетними завданнями Державне агентство розвитку молоді та громадянського суспільства України є: реалізація масштабної програми мобільності молоді та запуск програми підтримки волонтерства та соціальної активності.

Досвід створення та діяльності єдиного освітньо-молодіжного відомства на пострадянському просторі накопичено, зокрема, в Росії (там від нього відмовилися) та Білорусі (зазначений підхід використовується донині).

Профільний комітет з молодіжної проблематики створювався у складі парламенту. Основним вектором розвитку цієї структури було приведення її до моделі, яка використовувалася в органах виконавчої влади. Про це свідчить динаміка наступних реорганізацій:

– Комісія Верховної Ради України I скликання у справах молоді (1990 – 1994 рр.);

– Комітет (до 1997 р. мав назву Комісія) Верховної Ради України II скликання з питань молоді, спорту і туризму (1994 – 1998 рр.);

– Комітет Верховної Ради України III скликання з питань молодіжної політики, фізичної культури і спорту (1998 – 2002 рр.);

– Комітет Верховної Ради України IV скликання з питань молодіжної

політики, фізичної культури, спорту і туризму (2002 – 2006 рр.);

– Комітет Верховної Ради України V скликання з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму (2006 – 2007 рр.);

– Комітет Верховної Ради України VI, VII та VIII скликань з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму (2008 – 2019 рр.);

– Комітет Верховної Ради України IX скликання з питань молоді та спорту (з 2019 р.).

До 2011 р. весь комплекс соціальної роботи з молоддю на загальнодержавному рівні було покладено на окрему установу, яка протягом років змінювала свою назву: Український державний центр соціальних служб для молоді, Державний центр соціальних служб для молоді, Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді. Державний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, який було створено у 2004 р., отримав статус органу державного управління, а до того часу попередня структура була лише спеціальним закладом.

До основних завдань Держсоцслужби було віднесено: участь у реалізації державної політики з питань сім'ї, дітей та молоді; визначення перспектив та напрямів проведення соціальної роботи; сприяння діяльності, пов'язаної з проведенням соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю; координація і контроль за діяльністю центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; участь у міжгалузевій координації та регулюванні соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю; науково-методичне та інформаційно-аналітичне забезпечення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю; співробітництво з громадськими організаціями у сфері соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю; організація виставкової та видавничої діяльності.

Практичне виконання завдань щодо соціальної роботи з молоддю здійснювалося мережею центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, яка передбачала існування обласних, міських, районних структур, а згодом ще й сільських та селищних.

Багатосекторний та міжвідомчий характер державної молодіжної політики передбачає здійснення відповідної координації. З цією метою в Україні створювалися Національна рада з питань молодіжної політики при Президентіві України (1995 – 2009 рр.) та Національна рада з питань соціального становлення та розвитку молоді в Україні (2009 – 2010 рр.). Позитивне значення ідеї такої координаційної установи, на жаль, не знайшло практичного втілення. Проявивши певну активність на початку свого існування, зазначені структури з часом припинили свою діяльність.

На регіональному та місцевому рівнях процес створення та

реорганізації органів публічної влади, відповідальних за молодіжну політику, в цілому повторював реорганізації в центрі. Одночасно створювалася мережа різноманітних молодіжних закладів (молодіжні центри праці, центри соціально-психологічної реабілітації, соціальні гуртожитки тощо).

4.2. Документальні матеріали

4.2.1. Положення про Національну раду з питань молодіжної політики при Президентіві України

Затверджено Указом Президента України від 3 грудня 1995 року № 1129/95 (у редакції Указу Президента України від 21 травня 1999 року № 543/99)

1. Національна рада з питань молодіжної політики при Президентіві України (далі – Національна рада) є координуючим та консультативно-дорадчим органом, покликаним сприяти постійному вдосконаленню державної молодіжної політики, забезпечувати узгодженість дій у вирішенні питань, пов'язаних із життям молоді та участю її в усіх сферах життя суспільства і держави.

2. Національна рада у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України та цим Положенням.

3. Основними завданнями Ради є:

вивчення, системний аналіз і прогнозування соціальних та морально-політичних процесів у молодіжному середовищі;

визначення і наукове обґрунтування пріоритетних напрямів державної молодіжної політики, концептуальних засад зміцнення правових та матеріальних гарантій молоді;

розроблення пропозицій щодо фінансування пріоритетних напрямів молодіжної політики, експертиза ефективності використання коштів, що виділяються на ці цілі;

участь у підготовці проектів законів, інших нормативно-правових актів, державних програм, віднесених до її компетенції;

координація дій центральних, місцевих органів виконавчої влади та господарських органів щодо здійснення прав і свобод молоді, залучення її до участі у політичному, економічному, культурному і духовному становленні держави;

сприяння координації діяльності органів законодавчої і виконавчої влади та громадських організацій щодо реалізації державної молодіжної політики.

4. Національна рада для виконання покладених на неї завдань:

вивчає та узагальнює стан роботи з молоддю в органах виконавчої влади, на підприємствах, в установах і організаціях усіх форм власності;

вносить в установленому порядку пропозиції з питань суспільного становища, правового і соціального захисту молоді, що потребують

законодавчого врегулювання, прийняття відповідних рішень Президентом України, Кабінетом Міністрів України;

аналізує проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів, державних програм, комплексних планів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади щодо роботи з молоддю на відповідність їх головним напрямам державної молодіжної політики;

налагоджує взаємодію органів законодавчої, виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій з питань планування і проведення роботи з молоддю;

сприяє створенню необхідних умов для навчання молоді, широкого залучення її до участі в малому бізнесі, фермерстві та інших формах підприємницької діяльності;

сприяє збільшенню вітчизняних та іноземних інвестицій у реалізацію молодіжних програм, створенню фондів з метою залучення, крім державних коштів, інших джерел фінансування;

здійснює контроль за організацією та виконанням органами виконавчої влади, керівниками підприємств і організацій незалежно від форм власності законів України, указів і розпоряджень Президента України та інших нормативно-правових актів з питань державної молодіжної політики;

подає на розгляд Президентіві України щорічні доповіді про хід реалізації молодіжної політики, суспільне становище молоді в Україні.

5. Національна рада має право:

утворювати в разі потреби тимчасові експертні та робочі групи, залучати до участі в них представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, наукових установ та громадських організацій (за погодженням з їх керівниками);

одержувати в установленому порядку безоплатно необхідні для її діяльності інформацію та матеріали;

заслуховувати на своїх засіданнях керівників центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівників державних підприємств, установ і організацій з питань, що належать до компетенції Національної ради.

6. Національну раду очолює Голова. Голова Національної ради має трьох заступників. Голову та первинний склад Національної ради затверджує Президент України. У подальшому зміни до складу Національної ради вносить її Голова.

Голова, члени Національної ради працюють на громадських засадах.

Членіві Національної ради видається посвідчення встановленого нею зразка.

7. Основною формою роботи Національної ради є засідання, які проводяться в міру потреби, але не рідше одного разу на квартал. Засіданнями Національної ради керує Голова або за дорученням Голови один із його заступників.

8. Рішення Національної ради оформляються у вигляді протоколів, рекомендацій, підписаних її Головою, і є обов'язковими для розгляду центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами і організаціями.

В разі потреби Президентіві України, Кабінету Міністрів України можуть вноситися рекомендації щодо прийняття відповідних актів.

9. Національна рада систематично інформує громадськість про свою діяльність і прийняті рішення.

10. Забезпечення поточної роботи Національної ради здійснює секретаріат Національної ради. Персональний склад секретаріату затверджує Голова Національної ради. Роботою секретаріату Національної ради керує один із заступників Голови, якого визначає Голова Національної ради.

11. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності Національної ради здійснює Управління справами Адміністрації Президента України та Державний комітет України у справах сім'ї та молоді.

12. Організаційне забезпечення діяльності Національної ради здійснює Головне управління з аналізу та прогнозування внутрішньополітичних питань Адміністрації Президента України.

13. Національна рада у своїй роботі використовує бланк встановленого нею зразка.

Глава Адміністрації Президента України

М. БІЛОБЛОЦЬКИЙ

4.2.2. Положення про Національну раду з питань становлення та розвитку молоді

Затверджено Указом Президента України від 12 листопада 2009 року
№ 924/2009

1. Національна рада з питань становлення та розвитку молоді (далі – Національна рада) є консультативно-дорадчим органом при Президентіві України.

2. Національна рада у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями Національної ради є:

вивчення стану реалізації державної молодіжної політики щодо забезпечення прав молодих громадян на освіту, охорону здоров'я, працю, соціальний захист, житло, культурний і духовний розвиток, підготовка за результатами такого вивчення відповідних пропозицій;

розгляд пропозицій державних органів, наукових установ, вищих навчальних закладів, молодіжних громадських організацій щодо розв'язання актуальних проблем, що виникають у молодіжному середовищі;

вироблення рекомендацій щодо шляхів розв'язання соціально-економічних, правових, культурних та інших проблем студентської молоді та молодих спеціалістів;

участь у підготовці проектів законів, інших нормативно-правових актів з питань соціального становлення та розвитку молоді, внесення в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення законодавства з цих питань.

4. Національна рада має право:

запитувати та одержувати в установленому порядку від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій інформацію, матеріали і документи, необхідні для виконання покладених на неї завдань;

утворювати в разі потреби робочі та експертні групи, залучати в установленому порядку до участі в їх роботі, вивченні окремих питань представників державних органів, органів місцевого самоврядування, наукових установ, вищих навчальних закладів, а також громадських організацій;

запрошувати на свої засідання представників державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, вищих навчальних закладів, а також громадських організацій, залучати запрошених осіб до обговорення відповідних питань;

організувати та проводити конференції, круглі столи, дискусії, наради з питань, віднесених до її компетенції.

5. Національна рада утворюється у складі Голови, заступників Голови, секретаря та інших членів Національної ради.

Головою Національної ради є Президент України.

Персональний склад Національної ради затверджується Президентом України.

Члени Національної ради здійснюють свою діяльність на громадських засадах.

6. Для забезпечення постійного зв'язку зі студентськими громадськими організаціями, органами студентського самоврядування вищих навчальних закладів, оперативного розгляду найважливіших питань суспільного становлення та розвитку студентської молоді у складі Національної ради утворюється з числа її членів і діє постійна робоча група з питань студентської молоді.

7. Основною організаційною формою роботи Національної ради є засідання, які проводяться у міру потреби, але не рідше одного разу на півроку.

Засідання Національної ради скликає і веде Голова Національної ради або за його дорученням один із заступників Голови Національної ради.

Засідання Національної ради є правомочним, якщо на ньому присутні більш як половина членів Ради.

8. Рішення Національної ради приймається шляхом відкритого голосування простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів Національної ради. У разі рівного розподілу голосів голос головуючого на засіданні є вирішальним.

9. Рішення Національної ради оформляються протоколом засідання Національної ради, який підписує головуючий на засіданні Національної ради та її секретар.

Рішення Національної ради мають рекомендаційний характер і можуть надсилатися державним органам, підприємствам, установам, організаціям, вищим навчальним закладам, а також громадським організаціям.

Рішення Національної ради у разі необхідності можуть бути реалізовані шляхом видання в установленому порядку актів Президента України.

10. Національна рада систематично інформує громадськість про свою діяльність і прийняті рішення.

11. Організаційне забезпечення діяльності Національної ради здійснюється Секретаріатом Президента України.

12. Національна рада використовує в роботі бланки зі своїм найменуванням.

Глава Секретаріату Президента України

В. УЛЬЯНЧЕНКО

4.3. Завдання та запитання для самоперевірки

1. Створіть «формульні версії» назв відповідальних за молодіжну політику центральних органів виконавчої влади України по схемі «молодь + спорт».

2. Створіть хронологічну лінію з позначенням дат створення та реорганізації відповідальних за державну молодіжну політику центральних органів виконавчої влади України.

3. Підрахуйте кількість реорганізацій центрального органу виконавчої влади України, відповідального за державну молодіжну політику.

4. Які основні завдання Міністерства молоді та спорту України у сфері державної молодіжної політики?

5. Створіть «формульні версії» назв профільних комітетів Верховної Ради України з питань молодіжної політики.

6. Які координаційні структури з питань державної молодіжної політики було створено при Президенті України? У який період вони діяли?

7. З'ясуйте, який орган влади відповідає за реалізацію державної молодіжної політики в Вашій області, районі, місті, селі (селищі)?

РОЗДІЛ 5. ДЕРЖАВНІ МОЛОДІЖНІ ПРОГРАМИ В УКРАЇНІ

5.1. Навчальний матеріал

Важливість значення загальнодержавних молодіжних цільових програм полягає в тому, що завдяки ним концептуальні положення та норми законодавства перетворюються у конкретні справи, які стосуються молодих громадян. Владі України знадобився певний час для того, щоб склалася традиція молодіжного програмотворення. Майже до кінця 1990-х років комплексного документу зазначеного спрямування не було створено.

Вперше документ зі статусом загальнодержавної молодіжної програми «Молодь України» (Комплексні заходи Кабінету Міністрів України щодо реалізації державної молодіжної політики в Україні) було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 1998 р.

Метою Комплексних заходів було проведення цілісної молодіжної політики, визначеної Декларацією «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» та Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», іншими законодавчими та нормативними актами щодо створення сприятливих умов для життєвого самовизначення та самореалізації молодих громадян, підтримки їхньої інноваційної діяльності, розвитку молодіжних громадських організацій, сприяння їх роботі у розв'язанні проблем молоді.

Комплексні заходи («Молодь України») визначають загальні принципи, головні напрями та основний зміст підтримки і захисту молоді, забезпечення духовно-культурного та фізичного її розвитку, формування морально-правової культури, становлення молоді сім'ї, профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі, державної підтримки розвитку молодіжного підприємництва тощо.

Досягнення зазначеної мети вбачалося в комплексному та системному підході до проведення молодіжної політики шляхом координації зусиль у справі захисту конституційних прав та поліпшення соціально-економічних умов життя молоді, розвитку її громадянської і трудової активності та формування духовної культури.

Основними завданнями Комплексних заходів («Молодь України») були: сприяння духовному і фізичному розвитку молоді, виховання у неї почуття громадянської свідомості та патріотизму, бажання активно сприяти утвердженню державності в Україні; сприяння реалізації творчого потенціалу молоді в інтересах її становлення і самореалізації, формування морально-правової культури та профілактика негативних явищ у

молодіжному середовищі; захист молодих громадян від дискримінації з мотивів віку; створення сприятливих умов для повноцінної соціалізації та активного залучення молоді до соціально-економічного, політичного та культурного життя суспільства, подолання її соціально-політичної апатії; забезпечення прав молодих громадян, сприяння їх підприємницькій діяльності, врахування особливостей умов життєдіяльності та життєвих цілей різних соціальних груп молоді; підтримка молоді сім'ї, талановитої та обдарованої молоді, молодіжних громадських організацій; сприяння розвитку та поглибленню міжнародних молодіжних контактів.

Наступний результативний досвід молодіжного програмотворення реалізувався у вигляді «Загальнодержавної програми підтримки молоді на 2004 – 2008 роки», затвердженої Законом України від 18 листопада 2003 р.

Основними завданнями Програми були: сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства, розширення її участі у формуванні та реалізації державної політики щодо розв'язання соціальних проблем молоді; поліпшення координації зусиль органів державної влади та громадських організацій у сфері реалізації державної молодіжної політики; підвищення ефективності державної молодіжної політики на регіональному рівні; зміцнення матеріально-технічного та фінансового забезпечення установ, закладів, громадських організацій, що працюють з дітьми та молоддю; підтримка молодіжних і дитячих громадських організацій та їх спілок у реалізації програм, спрямованих на вирішення проблем молоді.

Концептуальний характер «Загальнодержавної програми підтримки молоді на 2004 – 2008 роки» призвів до того, що в ній не визначалися конкретні показники, були відсутні обсяги фінансування за напрямками тощо. Певною мірою це компенсувалося тим, що уряд щорічно на виконання зазначеної програми ухвалював своїм розпорядженням заходи з визначенням відповідальних виконавців.

Враховуючи те, що 2008 р. був останнім роком дії «Загальнодержавної програми підтримки молоді на 2004 – 2008 роки», саме на рубіж 2008 – 2009 рр. випало завдання затвердити нову молодіжну програму загальнонаціонального масштабу. Кабінет Міністрів України визначився зі статусом документу, ухваливши 11 червня 2008 р. «Концепцію проекту Загальнодержавної програми «Молодь України» на 2009 – 2015 роки». Тоді уряд доручив міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту розробити та подати на розгляд до 1 вересня 2008 р. проект відповідного закону. Але потім ситуація кардинально змінилася: замість проекту закону наприкінці роботи виник проект урядової постанови.

Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2009 – 2015 роки Кабінет Міністрів України затвердив постановою від 28 січня 2009 р. Такий крок повернув практику ухвалення урядових молодіжних програм, яка існувала в Україні до 2004 р. На наш погляд, статус закону надав би програмі «Молодь України» більшої вагомості, що перенеслося й на ставлення влади та суспільства до молодіжної політики в цілому.

Метою Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009 – 2015 рр. було визначено створення системи всебічної підтримки громадянської активності молоді, спрямованої на самовизначення і самореалізацію, формування необхідних для цього правових, гуманітарних та економічних передумов, надання соціальних гарантій.

Назвавши два можливих варіанти розв'язання молодіжних проблем, розробники документу надали перевагу не здійсненню систематичних заходів державними установами за рахунок бюджетних коштів, а відходу від патерналістичної моделі державної політики щодо молоді та налагодженню співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськими та благодійними організаціями.

Основні завдання програми автори документу сформулювали наступним чином:

- створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку особистості;
- утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей;
- пропаганда та формування здорового способу життя;
- створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді;
- надання підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям;
- інтеграція українських молодіжних організацій до відповідних європейських і світових організацій.

Виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009 – 2015 роки мало дати змогу:

- удосконалити нормативно-правову базу з питань формування і реалізації державної молодіжної політики, зокрема щодо врегулювання питань міжнародного молодіжного співробітництва;
- підвищити рівень громадської активності та патріотичної свідомості молоді, створити морально-етичні засади для її всебічного розвитку;

- залучити молодь до розроблення пропозицій щодо вдосконалення механізму реалізації державної молодіжної політики;
- підвищити рівень правової культури молодих громадян, зокрема в питаннях поваги до прав і свобод людини, відповідальності за власне життя;
- створити сприятливі умови для формування свідомого ставлення молоді до збереження здоров'я, боротьби зі шкідливими звичками;
- забезпечити надання підтримки молодим громадянам у працевлаштуванні та реалізації підприємницьких ініціатив;
- створити умови, за яких молодь виявлятиме бажання працевлаштовуватися самостійно;
- зменшити кількість молодих громадян серед трудових мігрантів;
- більш ефективно використовувати мережу спортивних закладів та закладів культури;
- збільшити чисельність молоді, що бере участь у діяльності дитячих і молодіжних громадських організацій.

Прогнозні показники фінансування семирічної програми, замовником-координатором якої визначили Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, а виконавцями – Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерство праці та соціальної політики України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство культури і туризму України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство оборони України і Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, передбачалися у розмірі 262 млн. 706 тис. грн. (в т.ч. 150 млн. 6 тис. – кошти державного бюджету та 112 млн. 700 тис. – кошти інших джерел).

Нова програма у сфері державної молодіжної політики була побудована за іншою логікою аніж попередні урядові та парламентські документи подібної тематики. На зміну напрямам прийшли завдання, які розробники документу вибудували у такій послідовності:

- 1) створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку особистості;
- 2) утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей;
- 3) пропаганда та формування здорового способу життя;
- 4) створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді;
- 5) надання підтримки молодіжним і громадським організаціям;
- 6) інтеграція українських молодіжних організацій до європейських та світових організацій;

7) удосконалення нормативно-правової бази у сфері реалізації державної політики з питань молоді.

Аналогічним до завдань урядової молодіжної програми 2009 р. були напрями «Загальнодержавної підтримки молоді на 2004 – 2008 роки», затвердженої 18 листопада 2003 р. Їх свого часу сформулювали наступним чином:

1) створення умов для доступності якісної освіти, сприяння творчому та інтелектуальному розвитку молоді;

2) забезпечення зайнятості та розвиток підприємницької діяльності молоді;

3) формування здорового способу життя молоді;

4) підготовка молоді до сімейного життя та підтримка молодих сімей;

5) сприяння вихованню патріотизму, розвитку духовності, моральності дітей та молоді, організації їх змістовного дозвілля;

6) формування у молоді поваги до закону та запобігання негативним явищам у молодіжному середовищі;

7) розвиток громадянської активності молоді, забезпечення постійної співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з молодіжними та дитячими громадськими організаціями;

8) залучення молоді до роботи в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування;

9) інтеграція молоді до світової та європейської молодіжної спільноти;

10) формування інформаційного простору для реалізації державної молодіжної політики;

11) забезпечення реалізації прав молоді з особливими потребами;

12) удосконалення нормативно-правової бази, державної регуляторної політики у молодіжній сфері.

Порівняння двох документів свідчить про скорочення переліку проблемних питань соціального становлення та розвитку молоді в Україні з 12 до 7. Це відбулося головним чином за рахунок викреслення таких формулювань: підготовка молоді до сімейного життя та підтримка молодих сімей; формування у молоді поваги до закону та запобігання негативним явищам у молодіжному середовищі; залучення молоді до роботи в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування; формування інформаційного простору для реалізації молодіжної політики; забезпечення реалізації прав молоді з особливими потребами.

Зазначені зміни ще потребують свого аналізу. Наша перша оцінка полягає в тому, що відбулася трансформація концептуально-теоретичного документа в більш конкретизований прикладний. Можливо, це перший крок

до впровадження європейських стандартів молодіжних програм, коли визначається невеликий перелік конкретних завдань із забезпеченим обсягом фінансування. Проте показники української програми ще не можна вважати аналогами загальноєвропейських молодіжних програмних документів.

Для забезпечення виконання завдань програми «Молодь України» її автори запропонували низку показників. Щодо створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку особистості ввели такі параметри: кількість заходів, спрямованих на забезпечення розвитку творчої ініціативи молоді; кількість молоді, залученої до участі у реалізації соціальних проектів; кількість заходів, спрямованих на забезпечення інтелектуального розвитку молоді; кількість молоді, залученої до співпраці з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також до роботи в таких органах.

Показниками завдання щодо утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей стали: кількість молоді, залученої до здійснення заходів, що спрямовані на патріотичне виховання; кількість молоді, що бере активну участь у житті суспільства; кількість установ культурно-просвітницького спрямування та патріотичного виховання молоді (з розрахунку одна установа на 2 тис. осіб); кількість молодих громадян, залучених до співпраці з установами культурно-просвітницького спрямування та патріотичного виховання молоді; кількість дітей та молоді, які беруть участь у заходах з підтримки пластового (скаутського) руху.

Завдання «Пропаганда та формування здорового способу життя» вимірюється так: кількість молоді, залученої до здійснення заходів щодо формування здорового способу життя; кількість молоді, поінформованої про шкоду вживання алкогольних напоїв і тютюнопаління; підвищення кваліфікації спеціалістів, що провадять діяльність із запобігання поширенню соціально-небезпечних хвороб та формування здорового способу життя; кількість молоді, що бере участь у заходах, спрямованих на організацію її змістовного дозвілля.

Стосовно завдання щодо створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді введено такі показники: кількість молоді, залученої до здійснення профорієнтаційних заходів; кількість молоді, що взяла участь у заходах, спрямованих на розвиток підприємницьких ініціатив; кількість молоді, залученої до участі у всеукраїнських акціях, семінарах, засіданнях за круглим столом, виставках, спрямованих на вирішення питання зайнятості молоді; кількість молодіжних трудових загонів та молоді, залученої до роботи в них.

Результати надання підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям визначалося кількістю молодіжних і дитячих громадських організацій.

Інтеграцію українських молодіжних організацій до відповідних європейських та світових організацій запропонували оцінювати за такими параметрами: кількість молоді, яка бере участь у заходах в рамках виконання програм Ради Європи та Європейського Союзу, в тому числі програми «Молодь в дії», що впроваджуються в Україні; кількість молоді, яка бере участь у заходах в рамках міжнародного співробітництва у сфері реалізації молодіжної політики; кількість молодих державних службовців, що пройшли стажування за кордоном; кількість молоді, залученої до проведення міжнародних заходів з питань молоді.

Удосконалення нормативно-правової бази у сфері реалізації державної політики з питань молоді визначалося кількістю прийнятих нормативно-правових актів (до речі, в програмі цю кількість не назвали).

Підсумкові кількісні показники внаслідок виконання Загальнодержавної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009 – 2015 роки набули такого вигляду:

- 1) кількість заходів до забезпечення розвитку творчої ініціативи молоді;
- 2) кількість молоді, залученої до здійснення заходів, що спрямовані на патріотичне виховання;
- 3) кількість молоді, залученої до здійснення заходів щодо формування здорового способу життя;
- 4) кількість молоді, залученої до здійснення профорієнтаційних заходів;
- 5) кількість молодіжних та дитячих громадських організацій;
- 6) кількість молоді, яка візьме участь у заходах в рамках виконання програми Європейського Союзу «Молодь у дії» та інших програм, що впроваджуватимуться в Україні;
- 7) кількість прийнятих нормативно-правових актів.

18 лютого 2016 р. Уряд ухвалив Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2016 – 2020 роки.

Метою Програми є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості.

Розробники програми знов запропонували два варіанти реалізації програми. На їх погляд, оптимальний варіант ґрунтується на системі загальноєвропейських принципів: відкритості, рівності можливостей,

реалістичності Програми, дієвому та відповідальному підході, а також безпосередньому залученні молоді до її виконання.

Процес реалізації Програми передбачає здійснення комплексу експертно-аналітичних, організаційних, впроваджувальних і підсумкових оціночних заходів із застосуванням гендерного підходу.

Основні завдання програми автори документу сформулювали наступним чином:

- формування громадянської позиції і національно-патріотичне виховання – шляхом здійснення заходів, спрямованих на відродження національно-патріотичного виховання, утвердження громадянської свідомості і активної життєвої позиції молоді;

- здоровий спосіб життя молоді – шляхом здійснення заходів, спрямованих на популяризацію та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я серед молоді;

- розвиток неформальної освіти – шляхом здійснення заходів, спрямованих на набуття молодими людьми знань, навичок та інших компетентностей поза системою освіти, зокрема шляхом участі у волонтерській діяльності;

- зайнятість молоді – шляхом створення умов та здійснення заходів, спрямованих на працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді);

- житло для молоді – шляхом створення умов для забезпечення молоді житлом;

- партнерська підтримка молоді, що проживає на тимчасово окупованій території України, та внутрішньо переміщених осіб – шляхом здійснення заходів, спрямованих на соціальне становлення та підтримку молоді з числа внутрішньо переміщених осіб.

З часом (10 березня 2017 р.) було додано ще три завдання:

- надання фінансової підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям;

- забезпечення міжнародного молодіжного співробітництва;

- надання фінансової підтримки молодіжній організації «Пласт – Національна скаутська організація України».

Очікувані результати Програми визначено наступним чином:

- збільшення щороку на 10 відсотків кількості молоді, залученої до програм та заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання та підвищення рівня громадянської свідомості молоді;

- збільшення щороку на 4 відсотки чисельності молоді, залученої до популяризації та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я;
- створення цілісної системи неформальної освіти молоді;
- збільшення щороку на 50 осіб підготовки працівників, які працюють з молоддю, із залученням державних службовців молодіжної сфери і представників молодіжних громадських організацій та забезпечення видачі зазначеним працівникам відповідних сертифікатів;
- забезпечення розвитку молодіжного підприємництва шляхом удосконалення існуючої нормативно-правової бази та систематизації преференцій для молодих підприємців, формування підприємницьких навичок молоді;
- забезпечення надання підтримки молоді у працевлаштуванні та сприяти створенню для неї нових робочих місць;
- підвищення рівня самоорганізації і самоврядування інститутів громадянського суспільства та їх осередків;
- забезпечити залучення молоді до волонтерства як форми суспільно значущої діяльності вторинної зайнятості;
- зниження рівня правопорушень серед молоді до 2020 року на 20 відсотків, активізувавши правову освіту та участь молоді у суспільно значущій громадській діяльності;
- забезпечення ефективного виконання державних і регіональних програм з метою забезпечення молоді житлом, насамперед осіб з особливими потребами, молодих сімей, що мають у своєму складі учасників бойових дій, інвалідів війни, а також молодих сімей, один із членів якої загинув (пропав безвісти) або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час захисту Батьківщини;
- забезпечення інтеграції української молоді в європейські та світові молодіжні структури;
- збільшення щороку на 5 відсотків чисельності молоді, що бере участь у реалізації проектів ЄС та інших іноземних держав, зокрема програми “Erasmus +”.

13 жовтня 2015 р. Президент України затвердив Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки (діяла до травня 2019 р.).

Метою Стратегії є визначення пріоритетів та основних напрямів національно-патріотичного виховання дітей та молоді, розвитку відповідних інститутів держави і суспільства, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання.

Досягнення мети Стратегії здійснюватиметься за такими основними напрямками:

- удосконалення нормативно-правової бази стосовно національно-патріотичного виховання дітей і молоді;
- підвищення ролі української мови як національної цінності; забезпечення належної організації науково-дослідної та методичної роботи у сфері національно-патріотичного виховання;
- вивчення сучасних виховних систем, технологій і методик у сфері національно-патріотичного виховання, узагальнення та поширення
- найкращого досвіду у цій сфері;
- впровадження навчальних дисциплін духовно-морального спрямування як основи формування особистості та підґрунтя для національно-патріотичного виховання;
- формування єдиних стандартів діяльності у сфері національно-патріотичного виховання та інструментів їх впровадження;
- підвищення професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання, налагодження конструктивної взаємодії між суб'єктами національно-патріотичного виховання;
- забезпечення умов і підтримки з боку держави для ефективної діяльності інститутів громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного виховання;
- забезпечення оптимальної скоординованої діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання;
- організація та координація інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання;
- здійснення заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби;
- упорядкування та вдосконалення системи допризовної військової підготовки, підготовки з військово-облікових спеціальностей;
- профілактика негативних проявів поведінки, злочинності, наркоманії, алкоголізму серед дітей та молоді шляхом залучення дітей і молоді до участі у заходах із національно-патріотичного виховання;
- розвиток міжнародної співпраці з державами Європейського Союзу та іншими розвинутими державами, які успішно впроваджують заходи у сфері національно-патріотичного виховання;
- створення системи ефективного моніторингу у сфері національно-патріотичного виховання.

18 травня 2019 р. Президент України затвердив Стратегію національно-патріотичного виховання.

Метою Стратегії є визначення пріоритетів та основних напрямів національно-патріотичного виховання, зокрема дітей та молоді, розвитку відповідних інститутів держави і суспільства, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання.

Досягнення мети Стратегії здійснюватиметься за такими основними напрямами:

- удосконалення нормативно-правової бази стосовно національно-патріотичного виховання;
- підвищення ролі української мови як національної цінності та невід’ємного елемента національно-патріотичного виховання, здійснення заходів з її популяризації;
- забезпечення підтримки україномовних дитячих і молодіжних друкованих видань, спрямованих на виховання молодого покоління в дусі патріотизму, поваги до історичного минулого та духовної й культурної спадщини, популяризація читання як соціально важливого вміння;
- популяризація та поширення україномовного культурного продукту;
- здійснення проектів та заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби;
- упорядкування та вдосконалення системи допризовної військової підготовки;
- забезпечення належної організації науково-дослідної та методичної роботи у сфері національно-патріотичного виховання;
- розроблення та впровадження сучасних виховних систем, технологій і методик у сфері національно-патріотичного виховання, узагальнення та поширення кращого досвіду у цій сфері;
- впровадження навчальних дисциплін духовно-морального спрямування як основи формування особистості та підґрунтя для національно-патріотичного виховання, які виходять з традицій українського державотворення;
- підтримка та розвиток сімейних традицій, активне залучення сім’ї до процесу національно-патріотичного виховання;
- розроблення єдиних підходів у сфері національно-патріотичного виховання у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;
- підвищення професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання, налагодження конструктивної

взаємодії, соціального партнерства між суб'єктами національно-патріотичного виховання;

- сприяння створенню центрів національно-патріотичного виховання та розвитку напряму національно-патріотичного виховання у молодіжних центрах;

- забезпечення скоординованої діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання;

- організація та координація інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання;

- превенція негативних проявів поведінки, злочинності, наркоманії, алкоголізму, насамперед серед дітей та молоді, зокрема шляхом залучення до участі у заходах із національно-патріотичного та духовно-морального виховання;

- забезпечення належної підтримки з боку держави для ефективної діяльності організацій громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного виховання, зокрема надання всебічного сприяння громадським об'єднанням ветеранів та учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях у реалізації проектів (заходів) з національно-патріотичного виховання;

- створення сприятливих умов для діяльності молодіжних організацій, насамперед для розвитку пластового руху в Україні та Спілки Української Молоді, що відновили свою діяльність в Україні із здобуттям незалежності;

- розроблення рекомендацій для роботи установ та закладів національно-патріотичного спрямування, інших організацій, які здійснюють проекти (заходи) з національно-патріотичного виховання, та надання підтримки таким установам, закладам та організаціям;

- розвиток співпраці з державами Європейського Союзу та державами – членами НАТО, які успішно впроваджують проекти та заходи у сфері національно-патріотичного виховання;

- створення системи ефективного моніторингу та досліджень у сфері національно-патріотичного виховання.

За двадцять вісім років існування незалежної Української держави накопичено великий досвід створення загальнодержавних програм за окремими напрямами молодіжної політики, які затверджувалися президентськими указами та урядовими постановами. Основною проблематикою зазначених програм стали працевлаштування молоді, підтримка її талановитих представників, залучення молодих громадян на

державну службу та службу в органах місцевого самоврядування, забезпечення молоді житлом, підтримка молодіжного підприємництва, розвиток молодіжного туризму, підтримка молодих сімей тощо.

Важливими кроками у забезпеченні державної підтримки молоді стали запровадження пільгового довгострокового житлового кредитування молодих сімей та одиноких молодих громадян (2001 р.) та пільгового довгострокового кредитування на здобуття вищої освіти (2000 р.). Суттєвим зрушенням стало запровадження конкурсу проектів стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї, розроблених молодіжними та дитячими громадськими організаціями, що передбачало бюджетне фінансування молодіжних організацій (2002 р.).

Рішеннями президента, парламенту, уряду в Україні було затверджено гранти, стипендії та премії, інші відзнаки для молодих громадян. Увійшло в практику нагородження молодіжних активістів та фахівців з молодіжної політики державними та урядовими нагородами.

Серед відзнак для молоді в першу чергу необхідно назвати Премію Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України (заснована у 1999 р. як Премія Кабінету Міністрів України за вагомі досягнення молоді у різних сферах суспільного життя) та Премію Верховної Ради України за внесок молоді у розвиток парламентаризму, місцевого самоврядування (заснована в 2003 р.).

Отже, визначення загальних засад державної молодіжної політики, створення та запровадження достатньо дієвого механізму реалізації сприяло позитивним зрушенням у сфері соціального становлення та розвитку молоді в Україні. Проте, накопичений досвід потребує свого переосмислення, а нові виклики вимагають нових підходів.

5.2. Документальні матеріали

5.2.1. Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року

Затверджено Указом Президента України від 27 вересня 2013 року № 532/2013

1. Загальні положення

Одним із пріоритетних завдань органів державної влади щодо забезпечення розвитку економіки, відкритого суспільства, інтеграції України до світової спільноти є вдосконалення роботи з основних напрямів реалізації державної молодіжної політики, забезпечення повноцінної роботи з молоддю.

Протягом останніх 20-ти років сформовано законодавчу базу з питань соціального становлення та розвитку молоді, утворено центральні і місцеві

органи виконавчої влади, які забезпечують формування та реалізацію державної молодіжної політики, створено мережу установ і закладів для молоді, розроблено та забезпечено виконання державних і регіональних молодіжних програм, запроваджено механізм підтримки молодіжного руху та різних категорій молоді тощо.

Разом із тим актуальними залишаються такі проблеми молоді:

забезпечення доступної освіти;

забезпечення зайнятості;

погіршення стану фізичного і психічного здоров'я;

забезпечення житлом;

недостатній рівень володіння іноземними мовами, що є поширеними в державах – членах Європейського Союзу тощо.

Проблемами у реалізації державної молодіжної політики є:

недосконалість правового регулювання;

низький рівень наукового обґрунтування процесу реалізації державної молодіжної політики;

низький рівень взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади та громадських об'єднань, які представляють інтереси молоді;

нечіткість визначення прав і обов'язків молоді та суб'єктів, які беруть участь у реалізації державної молодіжної політики.

Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року (далі – Стратегія) визначає принципи, мету та завдання, спрямовані на подальше забезпечення створення належних організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення та розвитку молоді.

2. Основні принципи, мета та завдання Стратегії

Стратегія базується на таких принципах:

пріоритетність реалізації молодіжних програм та ініціатив, спрямованих на розв'язання актуальних проблем молоді;

залучення громадських об'єднань, що представляють інтереси молоді, до процесу прийняття центральними і місцевими органами виконавчої влади рішень щодо розв'язання проблем молоді;

інформаційна відкритість.

Метою Стратегії є забезпечення провадження комплексної, послідовної та взаємоузгодженої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань, що представляють інтереси молоді, у справі формування та реалізації державної молодіжної політики, створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов для стимулювання освіти, зайнятості, ініціатив, творчості та інноваційної діяльності молоді.

Завданнями Стратегії є:

консолідація зусиль щодо створення умов для інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її освітнього і творчого потенціалу;

забезпечення участі молоді у формуванні та реалізації державної молодіжної політики;

підвищення ефективності реалізації державної молодіжної політики на державному, регіональному та місцевому рівнях;

підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці.

3. Пріоритети реалізації державної молодіжної політики

Пріоритетами реалізації державної молодіжної політики є:

1) забезпечення доступної освіти шляхом:

забезпечення її безперервності;

задоволення потреб особистості та суспільства;

формування державного замовлення відповідно до потреб ринку праці;

налагодження співпраці роботодавців і навчальних закладів для стажування студентської та учнівської молоді, укладення договорів про працевлаштування випускників на перше робоче місце;

налагодження співпраці роботодавців і навчальних закладів для формування навчальних програм, програм стажування та проходження навчальної практики, залучення роботодавців до планування навчального процесу;

2) формування здорового способу життя молоді шляхом:

мотивації до здорового способу життя;

забезпечення розвитку фізичної культури та спорту;

проведення всеукраїнських, міжрегіональних і регіональних спортивних змагань, турнірів;

виконання програм, спрямованих на залучення молоді до занять фізичною культурою та спортом;

3) забезпечення зайнятості молоді на ринку праці шляхом:

стимулювання роботодавців у наданні першого робочого місця,

підвищення рівня конкурентоспроможності молоді;

запровадження у навчальних закладах факультативних занять з організації власної справи та набуття підприємницьких навичок;

здійснення заходів щодо сприяння зайнятості молоді, насамперед тієї, яка потребує соціального захисту;

сприяння підприємницькій діяльності молоді, визначення механізмів її підтримки;

запровадження системи підтвердження результатів неформального навчання молоді;

сприяння професійній орієнтації учнів 8 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів;

4) забезпечення молоді житлом шляхом:

надання пільгових довгострокових кредитів для будівництва (реконструкції) чи придбання житла за рахунок бюджетних коштів;

іпотечного пільгового кредитування за рахунок власних і залучених коштів Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву строком до 30 років та звільнення молодих сімей з дітьми від сплати відсотків за користування кредитом;

часткової компенсації відсоткової ставки кредиту, наданого для будівництва (реконструкції) чи придбання житла;

надання за рахунок державного бюджету державної підтримки для будівництва чи придбання житла в межах 30 відсотків його вартості;

5) активізація участі молоді у суспільно-політичному житті шляхом:

залучення молоді до формування та реалізації державної молодіжної політики;

залучення молоді до роботи в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;

забезпечення участі молоді у розвитку громадянського суспільства;

б) сприяння інтеграції української молоді в європейське молодіжне співтовариство шляхом:

залучення центральними і місцевими органами виконавчої влади молоді, громадських об'єднань, що представляють її інтереси, до виконання міжнародних програм;

популяризації вивчення іноземних мов, що є поширеними у державах - членах Європейського Союзу;

розроблення молодіжних проектів та укладення міжнародних договорів;

сприяння навчанню талановитої молоді за кордоном;

розширення міжнародного молодіжного співробітництва;

сприяння інтеграції громадських об'єднань, що представляють інтереси молоді, до відповідних міжнародних організацій, співпраці таких об'єднань з українською діаспорою.

4. Етапи реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії здійснюється трьома етапами.

На першому етапі (2013 – 2015 роки) передбачається:

удосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення реалізації державної молодіжної політики, зокрема підготовка пропозицій щодо внесення змін до Законів України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про молодіжні та дитячі громадські організації» та інших нормативно-правових актів;

розроблення та затвердження плану заходів з підтримки молоді на 2016 – 2020 роки;

підготовка пропозицій щодо внесення змін до законів стосовно зменшення вікових меж молоді до 28 років;

розроблення та затвердження регіональних програм реалізації державної молодіжної політики.

На другому етапі (2016 – 2018 роки) передбачається забезпечення активної участі у суспільному житті молоді, громадських об'єднань, що представляють її інтереси, а також збільшення обсягу фінансування молодіжних програм за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

На третьому етапі (2019 – 2020 роки) передбачається:

створення умов для надання молоді необхідних соціальних послуг з навчання, професійної підготовки, працевлаштування, житлового забезпечення тощо;

передача функцій з реалізації державної молодіжної політики органам місцевого самоврядування та громадським об'єднанням, що представляють інтереси молоді.

5. Шляхи реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії здійснюється шляхом розроблення та затвердження в установленому порядку відповідних нормативно-правових актів щодо соціального становлення та розвитку молоді.

Координацію діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади з реалізації Стратегії здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у молодіжній сфері та сфері фізичної культури і спорту.

Стратегія реалізується за участю громадських об'єднань, що представляють інтереси молоді.

6. Результати реалізації Стратегії та оцінка її ефективності

Реалізація Стратегії сприятиме створенню необхідних умов для соціального становлення та розвитку молоді, поліпшення становища молоді та її активної участі у суспільному житті.

Очікуваними результатами реалізації Стратегії є:

створення умов для отримання молоддю якісної освіти, вдосконалення системи безперервної освіти, підтримки обдарованої та талановитої молоді;

популяризація здорового способу життя;

створення умов для зайнятості молоді, підвищення мотивації до праці, професійної підготовки та перепідготовки;

поліпшення житлових умов молоді та молодих сімей;

активізація участі молоді у формуванні та реалізації державної молодіжної політики;

збільшення кількості громадських об'єднань, що представляють інтереси молоді, та обсягів фінансування молодіжних програм;

інтеграція української молоді в європейське молодіжне співтовариство;

підвищення рівня активності молоді у суспільному житті.

Глава Адміністрації Президента України

С. ЛЬОВОЧКІН

5.2.2. Стратегія національно-патріотичного виховання

Затверджено Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019

1. Загальні положення

В Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття

патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідання європейських цінностей.

Національно-патріотичне виховання є важливим засобом громадянської освіти.

Утвердження поваги до державної мови, піднесення її престижу серед громадян є важливим аспектом формування й розвитку особистості та основою національно-патріотичного виховання.

Актуальність національно-патріотичного виховання громадян зумовлюється необхідністю консолідації та розвитку суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають постійного вдосконалення національно-патріотичного виховання.

Національно-патріотичне виховання набуває характеру системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, організацій громадянського суспільства, громадян з формування у людини і громадянина високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй Українській державі.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму та утвердження національних цінностей.

Основними складовими національно-патріотичного виховання є: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання.

Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості здійснюється на прикладах героїчної боротьби Українського народу за утвердження суверенітету власної держави, ідеалів свободи, соборності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху. Також національно-патріотичне виховання має здійснюватися на прикладах мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013 – 2014 років, Героїв Небесної Сотні, учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях, спротиву окупації та анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією.

У національно-патріотичному вихованні важливо використати й виховний потенціал, пов'язаний із героїзмом українців, які боролися в арміях держав – учасників Антигітлерівської коаліції та в рухах опору нацистській Німеччині та її союзникам під час Другої світової війни 1939 – 1945 років, учасників міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки.

Важливим чинником національно-патріотичного виховання є шанобливе ставлення до пам'яті про жертв комуністичного та інших

тоталітарних режимів в Україні, зокрема жертв Голодомору, політичних репресій і депортацій.

Водночас важливою складовою національно-патріотичного виховання є поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту, висвітлення внеску представників корінних народів та національних меншин України та громадян інших держав у боротьбу за державну незалежність і територіальну цілісність України, процес її державотворення, вітчизняну наукову, духовно-культурну спадщину.

Стратегія національно-патріотичного виховання (далі – Стратегія) розроблена відповідно до положень Конституції України, законів України «Про освіту», «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років», Постанови Верховної Ради України від 12 травня 2015 року № 373-VIII «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді» та інших нормативно-правових актів, а також на основі аналізу стану і проблем національно-патріотичного виховання в Україні за часів її незалежності.

2. Стан і потреби національно-патріотичного виховання

Досвід державної політики впродовж усіх років незалежності України свідчить про необхідність приділення особливої уваги сфері національно-патріотичного виховання, що є невід'ємною складовою забезпечення національної безпеки України.

Державна політика у сфері національно-патріотичного виховання потребує постійного удосконалення з урахуванням потреб і викликів, що стоять перед суспільством.

У зв'язку з цим актуалізувалися такі потреби:

впровадження ефективного механізму формування та реалізації державної політики у сфері національно-патріотичного виховання;

подолання імперсько-тоталітарних рудиментів у суспільній свідомості та зумовлених русифікацією, нищенням української духовно-культурної спадщини та історичної пам'яті розбіжностей в уявленнях про історичне минуле, зокрема про тоталітарну добу, голодомори і політичні репресії;

формування національного мовно-культурного простору на основі утвердження державної мови, стійкості його ціннісної основи перед зовнішнім втручанням;

формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовних цінностей Українського народу, національної самобутності;

сприяння створенню, розвитку, підвищенню якості, а також популяризації україномовного культурно-інформаційного продукту та забезпеченню доступу до нього;

здійснення постійної комунікації з громадянським суспільством з питань національно-патріотичного виховання;

розвиток духовності і моральності у суспільстві, утвердження традиційних сімейних цінностей;

усунення впливів держави-агресора в інформаційній, освітній, культурній сферах України;

проведення єдиної державної інформаційно-просвітницької політики щодо національно-патріотичного виховання;

запобігання перетворенню інформаційного простору на поле маніпуляцій суспільною свідомістю, продукування ціннісної дезорієнтації;

гармонізація законодавства й управлінських практик у сфері формування громадянської позиції із законодавством та кращими практиками держав Європейського Союзу та держав – членів НАТО, зберігаючи в основі національні цінності і традиції;

впровадження єдиного методичного та термінологічного підходу до процесу національно-патріотичного виховання;

формування та впровадження єдиних стандартів щодо процесів, суб'єктів, їх компетенції та повноважень, якості діяльності у сфері національно-патріотичного виховання;

підготовка кваліфікованого кадрового потенціалу в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, у закладах освіти, молодіжних центрах для організації та здійснення програм, проектів та заходів із національно-патріотичного виховання, розвиток низової ланки в системі координації виховних процесів у цьому напрямі;

підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення та розвитку інфраструктури у сфері національно-патріотичного виховання.

Отже, потреба постійного вдосконалення національно-патріотичного виховання, надання системності цьому вкрай важливому для держави процесу залишається актуальною.

3. Мета Стратегії

Метою Стратегії є визначення пріоритетів та основних напрямів національно-патріотичного виховання, зокрема дітей та молоді, розвитку відповідних інститутів держави і суспільства, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання на основі:

формування національно-культурної громадянської ідентичності, національно-патріотичного світогляду, збереження та розвитку суспільно-державницьких та духовно-моральних цінностей Українського народу;

готовності громадянина до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

усвідомлення досягнень Українського народу, його інтелектуальних, духовних та інших надбань;

розвитку діяльнісної відданості у розбудові України як суверенної держави, формування активної громадянської та державницької позиції, почуття власної та національної гідності;

скоординованої роботи та взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання, їх ефективної співпраці з громадськістю;

постійного формування широкої громадської підтримки процесів національно-патріотичного виховання, розширення ролі та можливостей громадських об'єднань, підвищення ролі сім'ї, активної участі волонтерів, активістів;

сприяння консолідації суспільства навколо ідей спільного майбутнього, всебічного розвитку і функціонування державної мови в усіх сферах суспільного життя, захисту територіальної цілісності України, успішних реформ і державотворення.

4. Основні напрями досягнення мети Стратегії

Досягнення мети Стратегії здійснюватиметься за такими основними напрямками:

удосконалення нормативно-правової бази стосовно національно-патріотичного виховання;

підвищення ролі української мови як національної цінності та невід'ємного елемента національно-патріотичного виховання, здійснення заходів з її популяризації;

забезпечення підтримки україномовних дитячих і молодіжних друкованих видань, спрямованих на виховання молодого покоління в дусі патріотизму, поваги до історичного минулого та духовної й культурної спадщини, популяризація читання як соціально важливого вміння;

популяризація та поширення україномовного культурного продукту;

здійснення проектів та заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби;

упорядкування та вдосконалення системи допризовної військової підготовки;

забезпечення належної організації науково-дослідної та методичної роботи у сфері національно-патріотичного виховання;

розроблення та впровадження сучасних виховних систем, технологій і методик у сфері національно-патріотичного виховання, узагальнення та поширення кращого досвіду у цій сфері;

впровадження навчальних дисциплін духовно-морального спрямування як основи формування особистості та підґрунтя для національно-патріотичного виховання, які виходять з традицій українського державотворення;

підтримка та розвиток сімейних традицій, активне залучення сім'ї до процесу національно-патріотичного виховання;

розроблення єдиних підходів у сфері національно-патріотичного

виховання у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;

підвищення професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання, налагодження конструктивної взаємодії, соціального партнерства між суб'єктами національно-патріотичного виховання;

сприяння створенню центрів національно-патріотичного виховання та розвитку напряму національно-патріотичного виховання у молодіжних центрах;

забезпечення скоординованої діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання;

організація та координація інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання;

превенція негативних проявів поведінки, злочинності, наркоманії, алкоголізму, насамперед серед дітей та молоді, зокрема шляхом залучення до участі у заходах із національно-патріотичного та духовно-морального виховання;

забезпечення належної підтримки з боку держави для ефективної діяльності організацій громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного виховання, зокрема надання всебічного сприяння громадським об'єднанням ветеранів та учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях у реалізації проектів (заходів) з національно-патріотичного виховання;

створення сприятливих умов для діяльності молодіжних організацій, насамперед для розвитку пластового руху в Україні та Спілки Української Молоді, що відновили свою діяльність в Україні із здобуттям незалежності;

розроблення рекомендацій для роботи установ та закладів національно-патріотичного спрямування, інших організацій, які здійснюють проекти (заходи) з національно-патріотичного виховання, та надання підтримки таким установам, закладам та організаціям;

розвиток співпраці з державами Європейського Союзу та державами – членами НАТО, які успішно впроваджують проекти та заходи у сфері національно-патріотичного виховання;

створення системи ефективного моніторингу та досліджень у сфері національно-патріотичного виховання.

5. Сфери національно-патріотичного виховання

Національно-патріотичне виховання охоплює усі сфери життєдіяльності суспільства, насамперед освіту і науку, молодь та сім'ю, культуру і мистецтво, рекламу, профорієнтацію на військові спеціальності, відновлення та збереження національної пам'яті, краєзнавство, туризм, охорону довкілля, фізкультуру і спорт, цивільну оборону, безпеку і оборону України, зв'язки із закордонним українством.

6. Шляхи та механізми реалізації Стратегії

Для об'єднання зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання існує потреба у впровадженні єдиної державної політики, адекватних механізмів для консолідації і координації відповідної роботи в економічній, політичній, соціальній, культурній та інших сферах.

Ефективна реалізація Стратегії потребує:

чіткої координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади у сфері національно-патріотичного виховання;

здійснення заходів з активізації національно-патріотичного виховання, насамперед серед дітей та молоді, на всіх рівнях такої діяльності у тісній взаємодії між державою та організаціями громадянського суспільства на принципах взаємозацікавленого співробітництва;

постійного підвищення рівня організації, покращення функціонування як окремих елементів системи національно-патріотичного виховання, так і всієї системи в цілому;

механізмів підтримки об'єднань, центрів, клубів, діяльність яких пов'язана з національно-патріотичним вихованням, закладів освіти, культури та мистецтв, а також їхніх працівників;

розроблення системи заохочення громадських об'єднань та активістів, закладів освіти та педагогічних працівників за плідну діяльність у сфері національно-патріотичного виховання, яка відповідає ціннісним орієнтирам та індикаторам ефективності Стратегії.

Для цього має бути розроблено і впроваджено дієвий механізм формування і реалізації державної політики.

Активізація роботи з національно-патріотичного виховання на місцевому рівні потребує створення структурних підрозділів з питань національно-патріотичного виховання при місцевих державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування, постійної роботи при місцевих державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування координаційних рад з питань національно-патріотичного виховання як дорадчих органів із залученням до складу таких рад фахівців з питань освіти, молодіжної політики, фізичної культури та спорту, культури і мистецтва, запобігання надзвичайним ситуаціям, а також представників організацій громадянського суспільства відповідного спрямування.

7. Підвищення кваліфікації та професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання

Важливим кроком реалізації Стратегії є кадрове забезпечення процесу національно-патріотичного виховання. У зв'язку з цим зусилля державних органів і неурядових організацій мають бути зосереджені на організації підготовки фахівців із національно-патріотичного виховання, підвищенні кваліфікації таких фахівців, оволодінні ними відповідними знаннями, уміннями і навичками, розробленні для цього належних освітніх та навчальних програм, що забезпечить ефективне впровадження змісту національно-патріотичного виховання, визначеного Стратегією.

З метою підвищення рівня національно-патріотичного виховання в підготовці фахівців необхідним є активне залучення ветеранів та учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях у реалізації проєктів (заходів) з національно-патріотичного виховання, які є носіями духу патріотизму та національної свідомості.

Удосконалення професійної компетентності фахівців із національно-патріотичного виховання має відбуватися за допомогою сучасних інтерактивних форм і методів роботи.

8. Удосконалення нормативно-правової бази з національно-патріотичного виховання

Дальша гармонізація нормативно-правової бази з питань національно-патріотичного виховання відбувається комплексно та у стислий період часу шляхом підготовки нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів щодо:

закріплення в установленому порядку завдань та повноважень центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання;

визначення механізму взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного виховання, ураховуючи процеси децентралізації влади.

9. Реалізація, моніторинг впровадження Стратегії

Реалізація Стратегії забезпечуватиметься спільними зусиллями органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти і наукових установ, організацій громадянського суспільства, із залученням коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів, а також з інших незаборонених законодавством джерел.

Для здійснення моніторингу реалізації Стратегії залучатимуться в установленому порядку представники органів державної влади, місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, вчені, фахівці.

Оцінка ефективності реалізації Стратегії ґрунтуватиметься на результатах виконання відповідного плану дій та програм.

Індикаторами ефективності національно-патріотичного виховання мають стати, зокрема:

збільшення відвідуваності закладів, що популяризують культурні та національно-мистецькі традиції Українського народу, а також експозицій музеїв, присвячених національно-визвольній боротьбі за незалежність і територіальну цілісність України;

підвищення серед громадян України та представників світового українства рівня знань про видатних особистостей українського державотворення, визначних українських учених, педагогів, спортсменів, військових, підприємців, провідних діячів культури, мистецтв, а також духовних провідників Українського народу;

збільшення передплати та обсягів розповсюдження україномовних (насамперед дитячих і молодіжних) друкованих видань національно-патріотичного спрямування;

збільшення кількості глядачів на переглядах творів кіномистецтва, що розкривають героїчне минуле та сьогодення Українського народу, його боротьбу за незалежність та територіальну цілісність;

розширення сфер застосування української мови;

збільшення частки україномовного інформаційного та культурного продукту;

збільшення кількості громадян, зокрема, дітей і молоді, які пишаються своїм українським походженням, громадянством;

збільшення кількості громадян, які подорожують в інші регіони України;

збільшення кількості і якості культурних продуктів, спрямованих на національно-патріотичне виховання;

збільшення кількості і якості соціальної реклами з питань популяризації національно-патріотичного виховання;

забезпечення проведення конкурсів з визначення проектів національно-патріотичного виховання, розроблених організаціями громадянського суспільства, для реалізації яких надається фінансова підтримка з Державного бюджету України та місцевих бюджетів;

забезпечення збільшення кількості підготовлених фахівців національно-патріотичного виховання та розвитку системи підготовки активістів, волонтерів, що займаються питаннями національно-патріотичного виховання;

збільшення кількості проведених зустрічей дітей і молоді з борцями за незалежність України у ХХ столітті, ветеранами та учасниками антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях;

збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

збільшення кількості громадян, зокрема, дітей та молоді, залучених до проектів та заходів з національно-патріотичного виховання місцевого, всеукраїнського та міжнародного рівнів, які відповідають ціннісним орієнтирам та індикаторам ефективності Стратегії;

збільшення кількості заходів із вшанування героїв боротьби Українського народу за незалежність і територіальну цілісність України.

Глава Адміністрації Президента України

І. РАЙНІН

5.2.3. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016 – 2020 роки

Затверджено постановою Кабінету Міністрів України
від 18 лютого 2016 р. № 148

Мета програми

Метою Програми є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Реалізація попередніх програм дала певні позитивні результати. Напрацьовано нові механізми підтримки молоді, що знайшли своє відображення у дорожній карті реформування молодіжної сфери. Проте існує ще багато проблем, пов'язаних з достатньо низьким рівнем економічної та громадської активності молоді. Так, за результатами соціологічного дослідження у 2015 році попри існування достатньої кількості молодіжних громадських організацій тільки 2 відсотки молоді є членами таких організацій та 6 відсотків молоді відвідують організовані ними заходи.

Залишається доволі низькою участь молоді у суспільно-політичному житті держави і формуванні політики з питань, що впливають на її життя, розвиток та вирішення нагальних проблем. Тільки 5 відсотків молодих людей брали участь в обговоренні законопроектів на державному або місцевому рівні.

Досягнення мети Програми може бути забезпечено за кількома варіантами.

Перший варіант реалізації Програми полягає у застосуванні традиційного механізму організації роботи з молоддю – на основі діючої управлінської вертикалі: центральні органи виконавчої влади – структурні підрозділи з питань молоді та спорту місцевих держадміністрацій – молодь. Проте така модель, як правило, майже цілком орієнтована на розв'язання проблем за рахунок бюджетних коштів, нівелює управлінську роль молодіжних громадських об'єднань, обмежує активність органів місцевого самоврядування.

Другий, оптимальний варіант реалізації Програми дасть змогу досягнути мету, оскільки забезпечить:

спільну та скоординовану діяльність органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства: молодіжними та дитячими громадськими організаціями; організаціями, установами та закладами, що працюють з молоддю і волонтерами, за безпосередньою участю молоді;

підтримку соціально значущих проектів інститутів громадянського суспільства, зокрема молодіжних та дитячих громадських організацій;

посилення роботи з розвитку міжнародного молодіжного співробітництва, сприяння інтеграції молоді у світову та європейську молодіжну спільноту;

застосування кращих досягнень світової та європейської практики формування та реалізації політики у молодіжній сфері.

Такий варіант реалізації Програми ґрунтується на системі загальноєвропейських принципів: відкритості, рівності можливостей, реалістичності Програми, дієвому та відповідальному підході, а також безпосередньому залученні молоді до її виконання.

Це сприятиме:

посиленню ролі молоді у суспільно-політичному житті держави та становленню її як одного із ключових суб'єктів державної політики у молодіжній сфері;

дієвій співпраці із залученням громадянського суспільства;

органічному поєднанню в ціннісних орієнтаціях молоді громадянської позиції та патріотизму;

фінансуванню заходів з виконання Програми за рахунок державного, місцевого бюджетів, надходжень від донорських та благодійних фондів;

створенню умов для розширення соціальних гарантій молоді;

підвищенню рівня доступу молоді до якісної освіти та створенню умов для її зайнятості.

З метою раціонального використання ресурсів Програма передбачає концентрацію зусиль на таких пріоритетних завданнях:

формування громадянської позиції і національно-патріотичне виховання – шляхом здійснення заходів, спрямованих на відродження національно-патріотичного виховання, утвердження громадянської свідомості і активної життєвої позиції молоді;

здоровий спосіб життя молоді – шляхом здійснення заходів, спрямованих на популяризацію та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я серед молоді;

розвиток неформальної освіти – шляхом здійснення заходів, спрямованих на набуття молодими людьми знань, навичок та інших компетентностей поза системою освіти, зокрема шляхом участі у волонтерській діяльності;

зайнятість молоді – шляхом створення умов та здійснення заходів, спрямованих на працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді);

житло для молоді – шляхом створення умов для забезпечення молоді житлом;

партнерська підтримка молоді, що проживає на тимчасово окупованій території України, та внутрішньо переміщених осіб – шляхом здійснення заходів, спрямованих на соціальне становлення та підтримку молоді з числа внутрішньо переміщених осіб.

Процес реалізації Програми передбачає здійснення комплексу експертно-аналітичних, організаційних, впроваджувальних і підсумкових оціночних заходів із застосуванням гендерного підходу.

Координацію міжвідомчої співпраці щодо реалізації державної політики у молодіжній сфері здійснюватиме Мінмолодьспорт.

Прогнозні обсяги та джерела фінансування Програми наведені у додатку 1.

Завдання і заходи

Завдання і заходи з виконання Програми, спрямовані на розв'язання проблем та досягнення мети Програми, наведені у додатку 2.

Очікувані результати, ефективність Програми

Виконання Програми дасть змогу:

збільшити щороку на 10 відсотків кількість молоді, залученої до програм та заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання та підвищення рівня громадянської свідомості молоді;

збільшити щороку на 4 відсотки чисельність молоді, залученої до популяризації та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я;

створити цілісну систему неформальної освіти молоді;

збільшити щороку на 50 осіб підготовку працівників, які працюють з молоддю, із залученням державних службовців молодіжної сфери і представників молодіжних громадських організацій та забезпечити видачу зазначеним працівникам відповідних сертифікатів;

забезпечити розвиток молодіжного підприємництва шляхом удосконалення існуючої нормативно-правової бази та систематизації преференцій для молодих підприємців, формування підприємницьких навичок молоді;

забезпечити надання підтримки молоді у працевлаштуванні та сприяти створенню для неї нових робочих місць;

підвищити рівень самоорганізації і самоврядування інститутів громадянського суспільства та їх осередків;

забезпечити залучення молоді до волонтерства як форми суспільно значущої діяльності вторинної зайнятості;

знизити рівень правопорушень серед молоді до 2020 року на 20 відсотків, активізувавши правову освіту та участь молоді у суспільно значущій громадській діяльності;

забезпечити ефективне виконання державних і регіональних програм з метою забезпечення молоді житлом, насамперед осіб з особливими потребами, молодих сімей, що мають у своєму складі учасників бойових дій, інвалідів війни, а також молодих сімей, один із членів якої загинув (пропав безвісти) або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час захисту Батьківщини;

забезпечити інтеграцію української молоді в європейські та світові молодіжні структури;

збільшити щороку на 5 відсотків чисельність молоді, що бере участь у реалізації проєктів ЄС та інших іноземних держав, зокрема програми "Erasmus +".

Оцінка стану виконання Програми проводиться Мінмолодьспортом разом з науковими установами.

У разі потреби здійснюватимуться перегляд запланованої діяльності, пошук та впровадження більш ефективних способів розв'язання проблеми.

Очікувані результати виконання Програми наведено у додатку 3.

Обсяги та джерела фінансування

Видатки на виконання Програми здійснюватимуться за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

Орієнтовний обсяг фінансування Програми становить 501284,68 тис. гривень, у тому числі 210142,1 тис. гривень – за рахунок коштів державного бюджету, 277882,58 тис. гривень – місцевих бюджетів, 13260 тис. гривень – за рахунок інших джерел.

Обсяг видатків, необхідних для виконання Програми, визначається щороку з урахуванням можливостей державного та місцевих бюджетів під час формування їх показників.

5.2.4. Положення про Премію Верховної Ради України за внесок молоді у розвиток парламентаризму, місцевого самоврядування

Затверджено Постановою Верховної Ради України
від 22 травня 2003 року № 840-IV

1. Премія Верховної Ради України за внесок молоді у розвиток парламентаризму, місцевого самоврядування (далі – Премія) присуджується особам, які активно сприяли процесам державотворення, розвитку парламентаризму та місцевого самоврядування, досягли значних результатів у вирішенні соціальних і правових питань.

2. Щороку, як правило до 1 грудня, присуджується десять премій, грошова частина яких становить п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян кожна.

3. Премія присуджується особам – громадянам України віком до 35 років, молодіжним та, як виняток, дитячим громадським організаціям Верховною Радою України.

Премія повторно не присуджується.

4. Клопотання про присудження Премії подається до Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму центральними органами виконавчої влади, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами, всеукраїнськими молодіжними громадськими організаціями щорічно до 1 вересня.

До клопотання додаються відомості про досягнення особи або молодіжної громадської організації, які заслуговують на відзначення Премією.

5. Подання про присудження Премії вноситься до Верховної Ради України Комітетом Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму.

6. Відповідно до Постанови Верховної Ради України про присудження Премії здійснюються виплати грошової частини Премії її лауреатам.

Оформлення дипломів лауреата Премії, їх облік та реєстрація здійснюються Управлінням кадрів Апарату Верховної Ради України.

7. Фінансування видатків, пов'язаних з виплатою Премії, здійснюється за рахунок призначень, передбачених у Державному бюджеті України на обслуговування діяльності Верховної Ради України.

8. Диплом лауреата Премії та її грошова частина вручаються в урочистій обстановці Головою Верховної Ради України або за його дорученням заступниками Голови Верховної Ради України, Головою Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму.

5.2.5. Положення про Премію Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України

Затверджено постановою Кабінету Міністрів України

від 21 листопада 2007 р. № 1333

(у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 223)

1. Премія Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України (далі – Премія) присуджується молоді, особливі досягнення якої сприяють розвитку молодіжних ініціатив на місцевому рівні.

2. Премія присуджується особам віком до 35 років за досягнення у розбудові України протягом календарного року, що передує її присудженню. При цьому можуть також враховуватися досягнення кандидата на присудження Премії за попередні роки.

Щороку присуджується до 20 Премій у розмірі 50 тис. гривень кожна.

Премія не присуджується повторно, а також за досягнення, передбачені у пункті 3 цього Положення, за які особи відзначені державними нагородами.

3. Премія присуджується за особливі досягнення, що сприяють розвитку молодіжних ініціатив на місцевому рівні, у попередньому році за такими напрямками:

1) правозахисна та політична діяльність, боротьба з корупцією, розвиток місцевого самоврядування та місцевої самоорганізації населення, вирішення питань житлово-комунального господарства;

2) національно-патріотичне виховання громадян, підготовка молоді до захисту незалежності і територіальної цілісності України, розвиток волонтерського руху, сприяння Збройним Силам та іншим утвореним відповідно до законів військовим формуванням та правоохоронним органам спеціального призначення, надання допомоги особам, які беруть або брали участь в антитерористичній операції в Донецькій і Луганській областях;

3) вшанування та надання допомоги учасникам боротьби за незалежність України у ХХ столітті, жертвам політичних репресій та членам їх сімей, впорядкування військово-меморіальних об'єктів, пов'язаних з боротьбою за незалежність і територіальну цілісність України;

4) впровадження творчих та новітніх ідей у створенні та веденні бізнесу, створення нових робочих місць, освіта та працевлаштування соціально уразливих категорій населення, у тому числі осіб з особливими потребами, внутрішньо переміщених осіб тощо;

5) популяризація здорового способу життя, спортивної діяльності, профілактики та охорони здоров'я населення;

6) утвердження ролі сім'ї в суспільстві, захист дитинства, материнства та батьківства;

7) культурно-мистецька та наукова діяльність, збереження і популяризація історичної та культурної спадщини;

8) захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, охорона навколишнього природного середовища, захист тварин.

Молодіжні ініціативи на місцевому рівні повинні бути реалізовані в більш як одній адміністративно-територіальній одиниці в межах Автономної Республіки Крим, області, м. Києва та Севастополя.

4. З метою проведення відбору кандидатів на присудження Премії утворюється Комітет з присудження Премії Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України (далі – Комітет).

Комітет розглядає відповідно до покладених на нього завдань пропозиції про присудження Премії, проводить відбір кандидатів.

Комітет складається з дев'яти осіб.

До складу Комітету входять Віце-прем'єр-міністр України (голова Комітету), Міністр молоді та спорту (заступник голови Комітету), заступник Міністра молоді та спорту (секретар Комітету), а також по два представники від всеукраїнських громадських об'єднань (за згодою), благодійних, міжнародних організацій (за згодою) та загальнодержавних засобів масової інформації (журналісти) (за згодою).

Персональний склад Комітету затверджується його головою за поданням Мінмолодьспорту.

Члени Комітету беруть участь у його роботі на громадських засадах.

Члени Комітету зобов'язані не допускати конфлікту інтересів під час розгляду пропозицій про висунення кандидатів на присудження Премії.

Перед початком розгляду пропозицій про висунення кандидатів на присудження Премії член Комітету зобов'язаний повідомити про наявність конфлікту інтересів та надати пояснення щодо обставин, які можуть перешкоджати об'єктивному виконанню ним обов'язків.

Член Комітету, в якого виявлено конфлікт інтересів, утримується під час голосування з питань, що його становлять.

Організаційною формою роботи Комітету є засідання, які проводяться у разі потреби. Засідання Комітету проводить його голова або за дорученням голови Комітету його заступник.

Засідання Комітету вважається правоможним, якщо на ньому присутні не менш як дві третини його складу.

Пропозиції щодо розгляду питань на засіданні Комітету вносять голова та члени Комітету.

Рішення Комітету про висунення кандидатів на присудження Премії приймається відкритим голосуванням простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів Комітету.

Комітет може прийняти рішення про висунення менш як 20 кандидатів на присудження Премії.

У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови Комітету.

5. Рішення Комітету оформляється протоколом, який підписує його голова або заступник голови, що проводить засідання.

Рішення Комітету є підставою для підготовки проекту розпорядження Кабінету Міністрів України про присудження Премії.

6. Організаційне, інформаційне та технічне забезпечення діяльності Комітету покладається на Мінмолодьспорт.

7. Для здобуття Премії районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, які не мають статусу всеукраїнських, відокремлені підрозділи всеукраїнських громадських об'єднань, благодійні організації, місцеві або регіональні засоби масової інформації подають до 1 березня (у 2016 році – до 1 червня) Мінмолодьспорту, але не більш як на одну особу:

1) пропозиції про присудження Премії за формою, затвердженою Мінмолодьспортом;

2) матеріали презентації кандидата на присудження Премії (відео-, фотопрезентації, наукові та навчально-методичні публікації, матеріали в місцевих, регіональних та всеукраїнських засобах масової інформації, на веб-порталах тощо);

3) характеристику кандидата на присудження Премії із зазначенням його досягнень (інформації про реалізовані громадські проекти та отриманий соціальний ефект) за підписом керівника, що скріплюється печаткою;

4) копію паспорта кандидата на присудження Премії;

5) копію реєстраційного номера облікової картки платника податку згідно з Державним реєстром фізичних осіб – платників податків, крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомити про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку у паспорті;

6) згоду кандидата на обробку персональних даних.

8. Мінмолодьспорт:

1) затверджує критерії висунення кандидата на присудження Премії;

2) забезпечує прийняття та попередній розгляд документів, зазначених у пункті 7 цього Положення;

3) готує пропозиції щодо відповідності документів, зазначених у пункті 7 цього Положення, пунктам 2, 3, 7 цього Положення та подає їх разом з документами на розгляд Комітету;

4) готує щороку згідно з рішенням Комітету проект розпорядження Кабінету Міністрів України про присудження Премії та в установленому порядку подає його до 1 серпня на розгляд Кабінету Міністрів України.

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України про присудження Премії є підставою для вручення лауреату диплома, нагрудного знака та здійснення виплати грошової винагороди.

10. Фінансування видатків, пов'язаних з виплатою Премії, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті

Мінмолодьспорту за програмою «Здійснення заходів державної політики з питань молоді та державна підтримка молодіжних та дитячих громадських організацій».

11. Диплом, нагрудний знак і грошова винагорода вручаються в урочистій обстановці Прем'єр-міністром України або Віце-прем'єр-міністром України чи за їх дорученням – Міністром молоді та спорту.

У разі відсутності лауреата під час урочистого вручення диплом, нагрудний знак і грошова винагорода вручаються йому Міністром молоді та спорту.

5.3. Завдання та запитання для самоперевірки

1. Які основні завдання Державної цільової соціальної програми «молодь України» на 2016 – 2020 роки?

2. Які основні пріоритети «Стратегії державної молодіжної політики»?

3. Які основні пріоритети «Стратегії національно-патріотичного виховання молоді»?

4. З'ясуйте, який стратегічний або програмний документ з питань державної молодіжної політики у Вашій області, районі, територіальній громаді?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : із змінами. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : закон України від 5 лютого 1993 р. № 2998-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2998-12>.

3. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні : декларація від 15 грудня 1992 р. № 2859-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 16. – С. 407 – 409.

4. Про молодіжні та дитячі громадські організації : закон України від 1 грудня 1998 року № 281-XIV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=281-14>.

5. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>.

6. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» (щодо включення до видатків місцевих бюджетів, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів, видатків на підтримку діяльності молодіжних центрів) : закон України від 7 грудня 2017 р. № 2233-VIII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2233-19>.

7. Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: «Ціннісні орієнтації сучасної української молоді» : постанова Верховної Ради України від 23 лютого 2017 р. № 1908-VIII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-19>.

8. Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року : указ Президента України від від 27 вересня 2013 р. № 532/2013. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/532/2013>.

9. Про Стратегію національно-патріотичного виховання : указ Президента України від 18 травня 2019 р. № 286/2019. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019>.

10. Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді : указ Президента України від 12 червня 2015 р. 334/2015. – Режим доступу : <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/334/2015>.

11. Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки : указ Президента України від 13 жовтня 2015 р. № 580/2015. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>.

12. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 148. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-п>.

13. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009 – 2015 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 2009 р. № 41. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/41-2009-п>.

14. Про затвердження Загальнодержавної програми підтримки молоді на 2004 – 2008 роки : закон України від 18 листопада 2003 р. № 1281-IV. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1281-15>.

15. Про затвердження Типового положення про Координаційну раду з питань національно-патріотичного виховання при місцевій державній адміністрації : постанова Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 999. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2016-п>.

16. Про роль середньої школи в підготовці молоді до життя : рекомендація № R (83) 13 Ради Європи : Комітет міністрів від 23 верес. 1983 р. – Режим доступу : [http://www.coe.kiev.ua/docs/km/r\(83\)13.htm](http://www.coe.kiev.ua/docs/km/r(83)13.htm).

17. Про участь громадян у місцевому публічному житті : рекомендація Rec (2001) 19 Ради Європи від 6 грудня 2001 р. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_739.

18. Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні (21 травня 2003 р.) : Конгрес місцевих та регіональних влад Європи. – Режим доступу : http://humanrightsinukraine.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/eu_charter_ukr.pdf.

19. Рекомендація CM/Rec(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про молодіжну роботу від 31 травня 2017 р. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/recommendation-cmrec-2017-4-ukr/16808e4d93>.

20. Бородін Є. Визначення понять «активність молоді» та «участь молоді» в молодіжній політиці: державно-управлінський аспект / Є. Бородін, І. Хохич // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 3 (14). – С. 20 – 28.

21. Бородін Є. Ціннісні аспекти формування молодіжної політики / Є. Бородін, Ю. Шайгородський // Сучасна українська політика. – 2011. – Вип. 22. – С. 202 – 210.

22. Бородін Є. І. Визначення вікових меж молоді в державній молодіжній політиці в Україні / Є. І. Бородін // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2003. – Вип. 3. – С. 12 – 20.

23. Бородін Є. І. Визначення термінів державної молодіжної політики в законах України / Є. І. Бородін // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : Дніпропетр. регіон. ін.-т держ. управл. УАДУ при Президентові України, 2003. – Вип. 1. – С. 3 – 11.

24. Бородін Є. І. Держава і молодь: історія ювенального законодавства в Україні (середина 80-х – початок 90-х років ХХ ст.) / Є. І. Бородін. – К. : Український центр політичного менеджменту, 2004. – 238 с.

25. Бородін Є. І. Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та реалізації в контексті розвитку : навчальний посібник / Є. І. Бородін. – Дніпро : Грані, 2018. – 120 с.

26. Бородін Є. І. Державна молодіжна політика в незалежній Україні: формування та розвиток національної моделі (1991 – 2006 рр.) / Є. І. Бородін // Грані. – 2006. – № 6. – С. 53 – 57, 2007. – № 1. – С. 3 – 8.

27. Бородін Є. І. Державна молодіжна політика в Україні (на матеріалах указів і розпоряджень Президента України 1991 – 2001 рр.) / Є. І. Бородін // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Історіографія та джерелознавство в часовому вимірі : міжвуз. зб. наук. пр. – Д. : РВВ ДНУ, 2003. – С. 180 – 190.

28. Бородін Є. І. Державна молодіжна політика в Україні: процес формування та розвитку (1991 – 2004 рр.) : моногр. – Д. : Пороги, 2008. – 429 с.

29. Бородін Є. І. Діяльність Президента України щодо реформування органів виконавчої влади з питань молодіжної політики (1991 – 2004 рр.) / Є. І. Бородін // Грані. – 2006. – № 1. – С. 37 – 41, № 2. – С. 39 – 45.

30. Бородін Є. І. Європейські структури та програми з питань молоді / Є. І. Бородін, І. І. Хожило // Аспекти публічного управління : зб. наук. пр. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2014. – № 9 – 10 (11 – 12). – С. 36 – 41.

31. Бородін Є. І. Загальнодержавна молодіжна програма в Україні в контексті удосконалення механізму державної молодіжної політики / Є. І. Бородін // Публічне адміністрування: теорія та практика : електронний зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ. – 2010. – Режим доступу : <http://dridu.dp.ua/zbirnik/index.html>.

32. Бородін Є. І. Загальнодержавні молодіжні форуми та конгреси у незалежній Україні (1991 – 2001 рр.) / Є. І. Бородін // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Історія та археологія. – 2003. – Вип. 11. – С. 85 – 94.

33. Бородін Є. І. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»: історія змін та доповнень (1994 – 2004 рр.) / Є. І. Бородін // Грані. – 2005. – № 1. – С. 3 – 13.
34. Бородін Є. І. Історія визначення вікових меж молоді в державній молодіжній політиці в Україні / Є. І. Бородін // Бористен. – 2003. – № 12. – С. 10 – 12.
35. Бородін Є. І. Історія підготовки та прийняття Закону СРСР «Про загальні засади державної молодіжної політики в СРСР» (1989 – 1991 рр.) / Є. І. Бородін // Грані. – 2003. – № 1. – С. 16 – 22.
36. Бородін Є. І. Історія прийняття Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1992 – 1993 рр.) / Є. І. Бородін // Грані. – 2003. – № 6. – С. 3 – 9.
37. Бородін Є. І. Історія розробки Загальнодержавної програми підтримки молоді в Україні (початок ХХІ сторіччя) / Є. І. Бородін // Грані. – 2005. – № 3. – С. 3 – 9.
38. Бородін Є. І. Історія створення державного молодіжного відомства в Україні (1990 – 1992 рр.) / Є. І. Бородін // Грані. – 2004. – № 2. – С. 9 – 14.
39. Бородін Є. І. Історія створення Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» / Є. І. Бородін // Грані. – 2004. – № 1. – С. 16 – 25.
40. Бородін Є. І. Історія створення Закону України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» / Є. І. Бородін // Грані. – 2004. – № 6. – С. 3 – 8.
41. Бородін Є. І. Історія формування державної молодіжної політики в Україні (1991 – 2004 рр.) : моногр. – Д. : Герда, 2006. – 472 с.
42. Бородін Є. І. Історія формування поняття «державна молодіжна політика» в законодавстві України / Є. І. Бородін // Бористен. – 2004. – № 10. – С. 14 – 16.
43. Бородін Є. І. Концептуальні та програмні документи Ради Європи та Європейського Союзу щодо підтримки молоді / Є. І. Бородін // Кращі практики в молодіжній політиці : наук.-метод. зб. / уклад. : О. В. Кулініч, В. В. Нестеренко. – Харків: Нове слово, 2008. – С. 138 – 140.
44. Бородін Є. І. Координаційні ради з питань молодіжної політики: сучасний український досвід / Є. І. Бородін // Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2010. – № 1 – 2. – С. 118 – 123.
45. Бородін Є. І. Міністерство України у справах молоді та спорту: становлення молодіжної політики незалежної держави (1991 – 1996 рр.) / Є. І. Бородін // Грані. – 2005. – № 4. – С. 3 – 8, № 6. – С. 46 – 55.

46. Бородін Є. І. Молодіжне законодавство України в історичній ретроспективі (1991 – 2004 рр.) / Є. І. Бородін // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Історія та археологія. – Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. – Т. 18. – № 1/1. Серія: історія та археологія. – Вип. 18. – С. 64 – 72.

47. Бородін Є. І. Національна рада з питань молодіжної політики при Президентові України (1995 – 2004 рр.) / Є. І. Бородін // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. – 2005. – № 5. – С. 68 – 79.

48. Бородін Є. І. Органи виконавчої влади з питань молодіжної політики в Україні: досвід структурних реорганізацій / Є. І. Бородін // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. праць / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) та ін. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2010.- Вип. 1 (4). – С. 202 – 210.

49. Бородін Є. І. Органи виконавчої влади з питань молодіжної політики в Україні: досвід структурних реорганізацій / Є. І. Бородін // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 1 (4). – С. 202 – 210.

50. Бородін Є. І. Парламентські відзнаки для молоді в незалежній Україні: історія заснування / Є. І. Бородін // Бористен. – 2006. – № 1. – С. 19 – 21.

51. Бородін Є. І. Питання державної молодіжної політики в щорічних посланнях Президента України (2000 – 2004 рр.) / Є. І. Бородін // Бористен. – 2004. – № 12. – С. 14 – 18.

52. Бородін Є. І. Рік молоді в Україні: перший досвід підготовки та проведення / Є. І. Бородін // Грані. – 2010. – № 4. – С. 135 – 140.

53. Бородін Є. І. Розроблення державної молодіжної політики в програмах діяльності урядів України (II половина 1990-х – початок 2000-х років) / Є. І. Бородін // Бористен. – 2004. – № 11. – С. 13 – 15.

54. Бородін Є. І. Державна молодіжна політика як специфічний напрям діяльності держави в Україні / Є. І. Бородін // Україна на зламі тисячоліть – 20 років незалежності (1991 – 2011) : зб. наук. пр. / редкол. Кобець А. С. (відп. ред.) та ін. – Д. : Вид-во, 2011. – Вип. 3. – С. 32 – 39.

55. Бородін Є. І. Загальні засади державної молодіжної політики в Україні / Є. І. Бородін. – Д. : Журфонд, 2013. – 136 с. (укр., рос., англ.) Borodin Yevgeniy I. General bases of the state youth policy in Ukraine / Yevgeniy I. Borodin. – Dnipropetrovsk : Jourfond, 2013. – 136 p.

56. Бородін Є. І. Консультативно-дорадчі органи з питань соціального розвитку студентської молоді: державно-управлінський аспект / Є. І. Бородін, Т. М. Тарасенко // Державне управління та місцеве

самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.] – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 2 (9). – С. 86 – 96.

57. Бородін Є. І. Розвиток студентського самоврядування як напрям державної підтримки молоді в Україні / Є. І. Бородін, Т. М. Тарасенко // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 4 (7). – С. 183 – 191.

58. Бородін Є. І. Студентська молодь як об'єкт державної молодіжної політики / Є. І. Бородін, Т. М. Тарасенко // Гуманітарно-виховні процеси, тенденції і перспективи вищої професійної освіти (присвячується 90-річчю ДДАУ) : зб. наук. пр. / редкол. : Кобець А. С. (відп. ред.) та ін. – Д. : Вид-во Придніпров'я, 2012. – Вип. 4. – С. 44 – 51.

59. Взаємодія органів державної влади та молодіжних громадських організацій в Україні : навч. посіб. / Є. І. Бородін, Ю. В. Борисова, О. В. Каїнова [та ін.] ; за заг. та наук. ред. Є. І. Бородіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 152 с.

60. Державна молодіжна політика / Є. І. Бородін // Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – С. 35.

61. Державна молодіжна політика в Україні : довідн. термінів та понять законодавства / авт.-упоряд. Є. І. Бородін. – 3-є вид. доп. і перероб. – Д. : Днепррост, 2006. – 347 с.

62. Державна молодіжна політика в Україні : словн. термінів норм.-прав. актів / авт.-упоряд. Є. І. Бородін. – Д. : Герда, 2002. – 337 с.

63. Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та реалізації / Є. І. Бородін (кер. ав. кол.), Ю. В. Борисова [та ін.]. – Д. : «Днепррост», 2006. – 104 с.

64. Діяльність місцевих органів влади щодо підтримки молоді в Україні: шляхи вдосконалення / авт. кол. Є. І. Бородін (кер.), І. В. Хохрякова, Ю. В. Борисова. – Д. : ДЦСД, 2011. – 44 с.

65. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»: історичний нарис та постатейні матеріали / Є. І. Бородін, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. – К., 2009. – 507 с.

66. Історія формування державної молодіжної політики в Україні (1991 – 2004 рр.) : моногр. – Д. : Герда, 2006. – 472 с.

67. Молодіжна політика та молодіжна робота : матеріали міжрегіональної наук.-практ. конф., 23 грудня 2016 р., м. Дніпро / за заг. ред. Є. І. Бородіна. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. – 86 с.

68. Молодіжна політика та молодіжна робота : матеріали II міжрегіональної наук.-практ. конф., 14 грудня 2017 р., м. Дніпро / за заг. ред. Є. І. Бородіна. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – 113 с.

69. Молодіжна політика та молодіжна робота : матеріали III міжрегіональної наук.-практ. конф., 14 грудня 2018 р., м. Дніпро / за заг. ред. Є. І. Бородіна. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. – 57 с.

70. Прокопенко Л. Л. Виховання та соціальний розвиток молоді як об'єкт впливу держави / Л. Л. Прокопенко, Т. М. Тарасенко // Аспекти публічного управління. – 2014. - № 1 – 2 (3-4) січень-лютий. – С. 70 – 77.

71. Публічне управління у молодіжній сфері / Є. І. Бородін // Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петрос та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петрос. – Київ : НАДУ, 2018. – С. 144.

72. Регіональна програма «Молодь» : інформаційно-аналітичний посібник / Є. І. Бородін (кер. авт. кол.), Ю. В. Борисова, Н. М. Седнева, Т. М. Тарасенко [та ін.]. – Д. : Вид-во ТОВ Днепррост, 2005. – 314 с.

73. Співпраця органів влади та інститутів громадянського суспільства у сфері державної молодіжної політики в Україні : наук. розробка / авт. кол. : Є. І. Бородін, І. В. Хохрякова, Т. М. Тарасенко та ін. – К. : НАДУ, 2012. – 56 с.

74. Сучасний європейський досвід формування та реалізації молодіжної політики : навч. посіб. / Є. І. Бородін, Ю. В. Борисова, Н. М. Літвінова, І. В. Хохрякова. – Д. : Пороги, 2008. – 116 с.

75. Тарасенко Т. М. Волонтерська діяльність як пріоритет державної молодіжної політики в Україні / Т. М. Тарасенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2016. – № 2 (29). – С. 121 – 129.

76. Тарасенко Т. М. Розвиток понятійно-категоріального апарату у сфері державної молодіжної політики / Т. М. Тарасенко // Публічне адміністрування: теорія та практика : електронний збірник наукових праць. – Вип. 1 (9). – 2013. – Режим доступу : <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/index.html>.

77. Участь молоді в процесах реформування держави : щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики; [редкол. : Жданов І. О., гол. ред. коллег., Ярема О. Й. та ін.]. – Київ : ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. – 100 с.

78. Участь молоді в публічному управлінні / Є. І. Бородин // Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – С. 183.

79. Implementing CSYP in Ukraine – Experience and challenges / Yevgeniy Borodin // Needles in haystacks. Finding a way forward for cross-sectoral youth policy : Youth Knowledge book № 21. – P. 177 – 194. – Council of Europe, 2017. – Access mode : <http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1667851/Needles-In-Haystacks-WEB.pdf/b63de6f1-9dd6-66e6-9493-d1ed7aed6ec3>.

PART 1. YOUTH POLICY DEVELOPMENT IN UKRAINE

(1991 – 2019)

Under the analysis of the more than vicennial experience of formation and implementation of the state youth policy in Ukraine at the time of independence four main periods can be distinguished: 1) 1991 – 1996 – the period of distinguishing and strengthening «the youth sector» of public administration and public policy; 2) 1996 – 2004 – the period of expansion of the youth component of the social and humanitarian policy and its joining to the cluster of integrated state policy as to families, children and the youth in Ukraine; 3) 2005 – 2009 – the period of the «inertial» approach to the state youth policy and its evolutionary absorption by the family-children policy; 4) 2010 – 2013 – the period of breaking away from the principle of the youth and family policy integration using some new and approbated approaches in Ukraine; 5) 2014 – present – a time of steps towards reforming the state youth policy in the context of deepening European integration and rethinking approaches to national-patriotic education.

The first period of distinguishing and strengthening of «the youth sector» of public administration and public policy (August 1991 – July 1996) was characterized by the thing that new institutions in the sphere of the state youth policy were formed on the base of offered in soviet times approaches and on the base of a new paradigm of transition from resource to pattern essence of the state support of the youth to the democracy concept of the youth participation as an active subject of the state youth policy. The central body of the executive power in the sphere of social building and development of the youth (the State Committee for the youth, physical culture and sport) and the first youth drafts law originated before the proclamation of the state independence of Ukraine and, as a whole, met the requirements of democratic renewal of all areas of social and economic, social and political life in Ukraine.

The adoption by the Parliament of the Declaration «On General Principles of the State Youth Policy in Ukraine» (15 December 1992) and the Law of Ukraine «On Assistance of Social Formation and Development of the Youth in Ukraine» (5 February 1993) is the most important acquirement of the first period of the state youth policy development. In spite of that mentioned normative and legal acts

could be adopted early, it is possible to state that branched «youth sector» in the empowered structure in Ukraine could be formed in the beginning of the process of the new state building. The state used neither the departmental nor intersectoral approach to the state youth policy.

The net of structural subdivisions on the youth policy issues in the bodies of executive power and local self-government, social services centers for young people was formed in 1991 – 1996. Under the President of Ukraine the National Council on the youth policy issues was established, the state supported the Found of social adaptation of the youth, some lines on financing the youth arrangements appeared in the state and local budgets. Since 1995 the parliamentary hearings on young people conditions in Ukraine have been carried out. The tradition of preparation reports on young people conditions for the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine was initiated.

The beginning of the second period – broadening the youth component of the social and humanitarian policy and its evolutional joining to the integrated state policy as to family, children and the youth in Ukraine (July 1996 – December 2004) was establishment of the Ministry of Ukraine on Family and Youth. That was a manifestation of the unity of central bodies of executive power in the sphere of social becoming and development of the youth and the state policy as to children (according to the terminology of that time «on minors' affairs») on the national level.

Closeness of two directions of the state policy (as to children and the youth) and their common definition in that time and nowadays is observed in many European countries, in the Council of Europe and European Union. Joining of the family and youth policy in one cluster assisted to the fact that the youth problems gradually moved away from the centre to the periphery of top priorities of authoritative institutions.

But, integration direction of the social and humanitarian policy of the authority did not stop the process of the youth law making. The laws «On the youth and children civil organizations» (1998), «On social work with the youth and children» (2001) were approved by the Verkhovna Rada of Ukraine. Approaches to the youth laws were deepened when the law of Ukraine «On support of the youth who got high and vocational education by the first working

place with subsidy providing to the employer» (2004). Discussions concerning the preparation of the Youth Code of Ukraine started. Nevertheless, this was restrained by the new wording of the law of Ukraine «On assistance of social becoming and development in Ukraine» (2000).

The first nationwide youth programs were represented in Ukraine: on the 20 of March 1998 the Government approved by its Resolution «Comprehensive measures of the Cabinet of Ministers of Ukraine as to the state youth policy implementation in Ukraine («The youth of Ukraine»)), and on 18 of November 2003 the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the law of Ukraine «On nationwide program of the youth support for the period of 2004 – 2008».

In Ukraine the state youth housing and educational financing (2001 and 2003) was introduced. In 2001 the creation of All-Ukrainian Students' Board was proclaimed. A certain line for the youth organizations programs financing arose. But at the end of 1990-s – at the beginning of 2000-s the reforming of the central bodies of the executive power on the youth policy issues started. So, from 1999 till 2004 similar decisions were made four times: on the 13 of March 1999 the Ministry on youth and children affairs was dissolved and the State Committee on youth and children affairs was established, on the 15 of December 1999 the State Committee on the youth policy, sport and tourism of Ukraine was established, on the 22 of November 2001 the State Committee on family and youth was set up, on the 6 of February 2004 the Ministry of Ukraine on family, children and youth was set up.

Special attention is focused on the experience of activity of the State Department on the youth policy that is in the composition of the State Committee of Ukraine on family and youth. It was established in accordance with the Government Resolution of the 28 of March 2002 and it was dissolved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of the 8 May 2003. It was only one case when exclusively youth department received the status of the governmental body of public administration and rights of juridical person.

Opposition between central bodies of executive power on issues of social becoming and development of the youth and the Ukrainian national committee of the youth organizations that for some period had legislative status as only one in Ukraine All-Ukrainian association of the youth organizations should be considered

as a negative aspect of that time. Also the tendency of refusal to conduct annual parliamentary hearings on the youth state was added.

The third period of «inertial» approach to the state youth policy and its gradual absorption by the family and children policy in Ukraine (2005 – 2009) was formally characterized by recognition of the importance of this direction of the state policy, but in fact the lack of attention to maintenance of positive achievements of the previous periods and efficiency decrease of the authorities activity in the mentioned sphere were observed.

There is no doubt that positive decisions were made in that period. Thus, in Ukraine the eighth conference of the ministers of European countries on the issues of the youth was held (October 10 – 11, 2008). The approved in Kiev final document «Future of the youth policy of the Council of Europe: agenda 2020» determined the strategy of the Council of Europe in the sphere of the state youth policy for more than decade in future. In 2009 the Cabinet of Ministers of Ukraine approved «The state purpose-oriented social program «The youth of Ukraine» for the period of 2009 – 2015»; in its creation euro-integration approaches were used.

However, stagnation of development of the youth legislation became apparent. New law drafts appeared from time to time, but they were not adopted. Arrest of modernization of the youth policy principles became apparent in Ukraine on the legislative level. Parliamentary hearings on the situation of the youth in Ukraine were changed on the problems of a wider social specter, and their periodicity was not secured. The chance to create the third youth centre of the Council of Europe similar to institutions that are working in Strasbourg and Budapest has been unrealized in Ukraine. Activity of the National Council on the youth policy issues under the President of Ukraine was stopped, and then it was dissolved. The decision on creation of the National Council on the issues of becoming and development of the youth (November 2009) left as a declaration.

The fourth period of the state youth policy development in Ukraine – breaking away from the principle of the youth and family policy integration using some new and approbated approaches in Ukraine (2010 – 2013) – firstly was considered in the context of the wide complex of reforms announced by the government of the state. At that time it could be seen public administration reforming in the sphere of the state youth policy. The attempts to introduce

innovations, return to the old model, which was rejected, the attempt to implement the strategic approach to the state youth policy, experience to evaluate the youth sphere in Ukraine by the Council of Europe, use approbated early forms of all-Ukrainian meetings of the Ukrainian youth were manifested there. The development of the program of the economic reforms «Prosperous society, competitive economy, efficient state» can be considered as the beginning of this period.

Real improvements started due to adoption of the Act of the President of Ukraine «On optimization of the system of central bodies of executive power» of the 9 December 2010, according to that the Ministry of Ukraine of family, youth and sport was dissolved and the Ministry of education and science, youth and sport of Ukraine and the State Service on the youth issues, subordinated to this Ministry, were established. On practice the approach to that the issues of the state youth policy are separated of such components of the social policy as the state support to families, social work with children, gender equality security. But, soon the mentioned approach was rejected as fast as it was set up.

The Ministry of youth and sport of Ukraine and Ministry of education and science of Ukraine were established by the Act of the President of Ukraine of the 28 February 2013 «On some actions as to optimization of the system of Central bodies of the executive power» after the reorganization of the Ministry of education and science, youth and sport of Ukraine and the State Service of youth and sport of Ukraine.

Return to the Ministry of youth and sport created certain possibilities to strengthen the youth sector. The experience of Ukraine of the first part of the 1990-s affirmed that in such cluster the youth compound could be strengthen essentially. By the way, there is exactly the youth-sport department in many foreign countries. However the nearest neighbours of Ukraine out of the post-soviet countries – Russian Federation and Byelorussia – just at the same period preferred to the Education and Youth Ministry.

Nevertheless, indicated reorganizations had an unfavourable influence on the institutional base of the social component of the state youth policy. In 2010 the State centre of social services for family, children and youth was dissolved and

regional and district centers were moved from the administration by the state youth policy to the area of social policy.

One of the most prominent event in the sphere of the state youth policy in Ukraine of 2010-s is the approval of the Act of the President of Ukraine of the 27 of September 2013 «On the Strategy of the state youth policy development for the period of 2020». The case that among the number of other strategic documents there was the youth one gave possibility to reinterpretation of the approach of the state to relations with the youth. But in the indicated time the number of adopted documents as to the youth at all levels was considerably reduced.

Reduction of the package of the youth laws happened. After the approval of the Law of Ukraine of the 5 July 2012 «On employment of population» the Law of Ukraine of the 4 November 2004 «On providing of the youth that got high or vocational education, the first working place with providing subsidy to an employer» became invalid.

The attempt to resuscitate the idea of the youth board was made. The Youth Board as temporary consultative, advisory body of the Cabinet of Ministry of Ukraine was established by the Decree of the Cabinet of Ministry of Ukraine of the 20 June 2012. But the mentioned Board did not start its work.

The leaders of the state, returning to traditions of the previous periods, addressed to the representative meetings as a form of communication with the representatives of the youth. All-Ukrainian youth festival, the base of which became All-Ukrainian Forum, with participation of the head of the state and other high officials was held on 4 – 6 September 2013 in Kyiv.

Essential novations were done in cooperation of Ukraine in the body of its type department with correspondent institutions of the Council of Europe. Thus, in 2012 the General Program of cooperation in the sphere of the youth policy for the period of 2012 – 2013 between the Department of the youth of the Council of Europe and the State Service of the youth and sport in Ukraine in the framework of the Action Plan of the Council of Europe for Ukraine (2011 – 2014) «Partnership for Reforms» was concluded. The representative of the governmental body of Ukraine was elected as a member of the agency of Leading Council of the youth. In 2011 – 2012 the international team of experts of the Council of Europe were working at the preparation of the survey «The youth policy in Ukraine», taken

place in February – April 2013 in the form of national and international hearings. The mentioned paper was published by the Council of Europe in October 2013. It contains a set of recommendations for Ukraine in the sphere of the youth policy development.

The Fifth Period – (2014 – Present) – is a time of steps towards reforming the state youth policy in the context of deepening European integration and rethinking approaches to national patriotic education. The key influencers were the events, officially known in Ukraine as the Revolution of Dignity, the Russian aggression against Ukraine and the signing of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand.

Public policy makers had to take into account the increased activity of youth representatives, their involvement in volunteering, and other forms of influence on public life.

Proposing changes in vision youth field Ministry of Youth and Sports of Ukraine jointly with non-governmental partners published a presentation «Roadmap for Reforming Youth Policy», which had no official status, but put on the agenda the issue of updating youth legislation and other relevant measures. During this period a draft law «On Youth» (2015) appeared, which was supposed to replace the whole set of existing youth laws, consolidate the principles of youth work, introduce a number of other innovations. Unfortunately, for three years this document has been «lying in the drawer» of Parliament. Even the fact that it needed serious revision cannot be explained by the absence of the necessary changes in the youth legislation. The Youth Worker Program (2014) was launched, aimed at conducting trainings for representatives of the authorities, the public and employees of social and cultural institutions. The All-Ukrainian competition for best practices of youth work and the Forum of youth workers (2017) were introduced. Activities to improve the application of the program-target method, which was reflected in the state target social program «Youth of Ukraine» for 2016 – 2020, were continued.

The deepening of decentralization in Ukraine, creation of amalgamated territorial communities contributed to increased attention to youth policy at the local level, where efforts to develop programs and activities, to create new

divisions in the structure of local self-government bodies, youth centers in various industries, to develop professional competences of local self-government officials and youth workers were intensified.

At the governmental level, a standard provision for a youth center and an expert council at a youth center (2017) was approved, and standard provisions for youth advisory bodies of local and regional levels (2018) were elaborated.

The Strategy of national patriotic education of children and youth for 2016 – 2020 approved by the President of Ukraine (2015) took into account a number of aspects, including the «struggle against external aggression». The Ministry of Youth and Sports of Ukraine launched a competition to identify projects of national and patriotic education developed by civil society institutions with the provision of budgetary and financial assistance (2018).

During this period, cooperation with the youth sector of the Council of Europe, the experience of which was introduced at the national level, intensified. These include the national competition «Youth Capital of Ukraine» (founded in 2017), the National quality mark and quality criteria for youth centers (2017), All-Ukrainian youth center (2019).

The Ministry of Youth and Sports, in partnership with UNICEF and other partners, developed the draft Youth policy development strategy for 2030.

On September 2, 2019, the Ministry of Culture, Youth and Sports of Ukraine became the central executive body responsible for youth field. On December 4, 2019, it was announced that the State agency for youth and civil society development of Ukraine was established.

On September 5, 2019, a second attempt was made to further promote a draft law «On Youth» by registering it in the Verkhovna Rada of Ukraine. But after the conclusion of the Chief Scientific and Expert Directorate of September 20, 2019, the draft law was withdrawn on October 2, 2019.

On December 17, 2019, the Verkhovna Rada of Ukraine approved the bill «On recognition of Plast movement and peculiarities of state support of Plast and scout movement».

The main issues that should be solved nowadays are the issues as to overcoming the gap between declared approaches in the sphere of the state youth policy and real state of its implementation in the centre and on the local level. On

the one hand, Ukrainian youth legislation can be called as that it has background to be considered as one of the best in Europe. But, the practice of the state youth policy implementation in Ukraine is characterized by that declared principles in legislation are implemented, so to say, as limited «pilot projects», but not real opportunities for all or majority of young citizens in Ukraine. Moreover, the same legislation on the issues of social becoming and development of the youth in Ukraine needs its modernization, in particular, in the context of euro-integration processes. Hereby, the issue of maintenance of the entire positive experience that has been worked lately is sharp now.

PART 2. STATE YOUTH POLICY AS A PRIORITY PUBLIC POLICY

State youth policy is defined on the legislative level in Ukraine as a priority and specific direction of the state activity (policy). This policy, from one hand, is functioned in behalf of youth person, society, state, and from other hand, with glance of Ukraine's opportunities, it's economical, social, historical, cultural development and world's experience in the sphere of state support of youth.

At the legislative Acts of Ukraine the definition of the general position of state youth policy was adopted in December 1992 in the Declaration «On general basis of state youth policy in Ukraine». However, the answer the questions about main features of management model of youth policy was given at other documents also.

The key concept of conceptual basis and practical activity in the youth sphere of Ukraine is legally adopted definition of state youth policy which is contained at the Declaration «On general basis of the state youth policy in Ukraine»: «State youth policy is a complex activity of the state in its relations with person, youth, youth movement, which is exercised in the sphere of legislative, juridical, executive power. It is aimed at the formation of social and economical, political, administrative, legal conditions and guaranties for vital self-definition, intellectual, moral, physical development of youth, realization of its creative potential for personal interests and interests of Ukraine».

This definition hasn't changed for 20 years and now it remains in constant meaning. At the beginning of the history of the Ukraine's independence, the aim, tasks and principles, main directions and mechanism of formation and realization of the state youth policy were defined. It was done in order to make a full view of the matter of the state youth policy in Ukraine.

The main tasks of the state youth policy in Ukraine were determined as following:

- to analyze the situation of youth status, arrangement of conditions for strengthening of legislative and material guaranties for the realization of rights and freedoms of young citizens, activity of youth organizations for full valid social position and development of the youth;
- to help for young citizens in realization and self-realization of their creative opportunities and initiatives, wide involvement of the youth for the active

participation at the national and cultural renaissance of Ukrainian nation, formation of their consciousness, development of traditions, national and ethnic features;

- to involve the Ukrainian youth for the active participation at the economical development of Ukraine;

- to provide the state social services on education, training, spiritual and physical development, professional training for every young person;

- to effort the coordination of all organizations and social institutions, that work with young people.

The main principles of the state youth policy in Ukraine were determined as following:

- to respect youth opinions and convictions;

- to entitle and involve the youth for the direct participation in the formation and realization of policies and programs, that deal with society and the youth;

- to provide legal and social defense to the young citizens, first of all, to persons, who are not at the age of 18, in order to create for them all necessary start opportunities for full valid social formation and development;

- to assist an initiative and activity of young people in all sphere of vital functions of society.

The main directions of the state youth policy in Ukraine are defined as:

- development and protection of youth intellectual potential, improvement of conditions and making of social guarantees for education, special and professional training and in-service training;

- providing youth employment, youth legal protection considering economical interests, professional and social opportunities of society;

- arrangement of conditions for the mastering of Ukrainian cultural and spiritual values and for direct participation of young people in their revival and development, in the process of the environmental protection and rebirth of the nature;

- forming of the youth's sense of national pride, patriotism, willingness to protect the sovereignty of Ukraine;

- providing the youth's health protection, forming of the deep requirement in spiritual and physical development, acceptance of other measures that would provide the healthy gene pool of Ukrainian people.

The important aspect for realization of the essence of the state youth policy in Ukraine is determination of the mechanism of its forming and development that is done by:

- acceptance of the legislative acts, decisions of the authorities that aimed at the realization of the state youth policy;

- annual hearings in the Verhovna Rada on the young people status and preparation of the reports on the issue to the Verhovna Rada of Ukraine and the President of Ukraine;

- activity in the state bodies and management at all levels of structural subdivisions dealing with young people problems;

- creation of social services for young people and social worker's training;

- development and realization of the state target programs on the youth policy issues;

- excretions in the state and local budgets the target funds on financing of the state youth policy, attraction of material and financial resources of enterprises, establishments and organizations, associations of the citizens interested in work with young people;

- creation of the special funds.

At the beginning of 1990th the mechanism of forming and realization of state youth policy was determined on the whole and it passed a test time, as the majority of its elements were successfully inculcated in practice. An exception makes only the question of creation of the special funds for the decision of problems of the young generation. So it happened that the experience of creation of Fund of social adaptation of young people of Ukraine and State fund of assistance for the social becoming and development of young people in Ukraine was unsuccessful.

For creation of the deep idea about legislative determination of the essence of state youth policy in Ukraine, except its determination in the Declaration «On general bases of state youth policy in Ukraine», it is necessary to appeal to such concepts as «state support of young people» and «assistance to the social becoming

and development of young people», that is contained in the normatively-legal acts of Ukraine.

The meaning of the concept «State support of young people» in the concentrated kind was expounded at the «National program of young people support for 2004 – 2008», Ukraine approved by the Law from November 18, 2003.

The question is about creation of favorable political, social, economic, legislative, financial and organizational pre-conditions for vital self-determination and self-realization of young people, decision of its vital problems.

The tasks stated in the indicated document allow extending an idea about the tasks of state youth policy in Ukraine. They are following:

- assistance to initiative and activity of young people in all spheres of vital functions of society, expansion of its participating in forming and realization of public policy in decision of social problems of young people;
- improvement of efforts co-ordination of public and public organizations authorities in the field of the state youth policy realization;
- increase of efficiency of the state youth policy at regional level;
- strengthening of logistical and financial support of establishments, establishments and public organizations which work with children and young people; support of youth and child's public organizations and their unions in realization of the programs sent to the decision of young people problems.

For expansion of idea about legislative bases of the state youth policy in Ukraine an important value has formulation of principles of the social becoming and development of young people in Ukraine. They are expounded in the Law of Ukraine «On the assistance to the social becoming and development of young people in Ukraine». These principles are following:

- respect to the common mankind values, human and people rights, historical, cultural, national features of Ukraine, its nature;
- participation of young people in formation and implementation of politics and programs, facing society in general and young people in particular;
- taking into consideration necessities of young people, correlations of their realization with economic feasibilities of the state;
- accessibility for every young citizen of social services and equality of legal guarantees;

- state responsibility for creation of necessary conditions for self-development and self-realization of youth;
- unity of the state efforts, all layers of society, political and public organizations, enterprises, establishments, organizations and citizens on the issue of the social becoming and development of young people; responsibility of every young citizen before society and state for the observance of the Constitution of Ukraine, legislation of Ukraine.

The concept «social becoming of young people» is terminologically specified in the Ukrainian legislation, but the determination of the concept «social development of young people» is absent. The concept «Social becoming of young people» is used in connection with a special purpose orientation of the state youth policy. This special purpose orientation deals with assistance to the social becoming and development of the youth. The «social becoming of young people» is examined as a process of the scalene including of young people in the vital functions of society as a system, perception of it as an element of this system.

The important question of general principles determination of the state youth policy is the determination of its object. Now in Ukraine all citizens in age from 14 to 35 years are attributed to the young people. It is necessary to mark that first legislation determined the top limit of youth age – 28 years. This limit was increased in 2004 and it was related to possibility to take part in the youth programs (in particular, young families in the housing crediting). It is taken into account, that young people as an object of the state youth policy is the heterogeneous socially-demographic group of population. Accordingly the facilities of assistance and support envisage the differentiated approach.

On the basis of social features, interests, necessities of young people, the different groups of young people are distinguished.

The selection of these groups is based on the basis of such factors as a place of inhabitation, a sphere of employment, a degree of social vulnerability, a level of education, a position of creative capabilities etc.

Thus, in every case the question is about such categories as rural and municipal young people, young families, young people from a number of children-orphan, young unemployed persons, victims of violence, student youth, young scientists and artists, young servicemen, young civil servants etc.

On September 5, 2019, the Verkhovna Rada of Ukraine registered the draft law No. 2076 «On Youth», which proposed to change the age limits of youth. The term «youth, young people» is defined as follows: these are individuals aged 14 to 29 years. Ongoing attempts are to introduce age limits from 6 to 25 years.

The basic subjects of public youth policy are following: public and local self-government authorities, young people, youth public organizations, different enterprises, establishments and organizations state and communal patterns of ownership.

The Ukrainian model of public youth policy is characterized by the traditional gravitation to the subject-object approach, when a basic accent is concentrated on a role and value of the state in the process of adjusting of public relations in the field of conditioning for the social becoming and development of young people.

Further development of this model requires the gradual displacement of accents toward strengthening of subject of the young people in the process of forming and realization of the youth policy. The question of subject is directly related to the process of strengthening of bases of civil society.

In the conditions of democratization of state-public relations, the updating of subject constituent is connected with an expansion of the circle of subjects, strengthening of the role of young people as a subject of state-administrative relations in the field of adjusting of youth questions and by the increase of level of cooperation of all subjects participating in formation and implementation of the state youth policy.

It should be noted that on the modern stage in the countries of European Union traditions and principles of «democracy of participation» of young people have been created. In Ukraine «democracy of representative office» of young people prevails while.

To provide development of «subject-to-subject» relations, when young people, public formations of youth sector are examined not only as an object of public youth policy but also as its independent subject, it is necessary, exactly in the conditions of becoming of «democracy of participation».

At this stage the basic maintenance of the subject constituent updating is concentrating of attention on the development of existing forms and the searching of new forms of subjects' cooperation of this politics.

A concept «public youth policy» envisages possibility of its interpretation in wide and narrow sense. The wide understanding of the state youth policy envisages every direct and indirect activity of the state, state bodies, all imperious institutes of the social becoming and development of young citizens.

The narrow understanding touches the activity of the specially created structures, accountable for the youth range of problems and realization of the special purpose youth programs.

The European and Ukrainian researchers use the classification in obedience to that countries can be divided into the following:

- 1) countries that have the distinguished youth sector;
- 2) countries that have a small youth sector;
- 3) countries without a separate youth sector.

The basic criteria are the youth department, the youth legislation and the special purpose programs for young people. On these indexes Ukraine belongs to the countries where a separate youth sector was created.

In a scientific sphere there is an approach, according to that in one formulation combines both the direction and the general vector of the state youth policy, because of what the concepts «domestic youth policy», «housing youth policy», «educational youth policy», «youth politics in regard to minor» and others are entered in the appeal of researchers.

The newest documents of CE contain a concept «Children, Youth and Children Rights Policy» that determines the activity as to the age cohort from the birth of a child to the passing of a young man to the cohort of those, who do not belong to the young people and form the senior age group.

From the end of 1990th there was a process of implementation of the concept «State policy as to family, women, children and young people» in Ukraine. All these took place in the conditions under which the abovementioned concept was not used the legislative acts, but the statement «state youth policy» remained as unchangeable one.

Thus the bodies of public administration and local self-government (ministries, state committees, state departments and departments of local state administrations, town councils) were created on the principle, according to that the state youth policy, state family policy, state policy as to women rights and gender equality, state policy as to children and others like that were referred to the sphere of their activity simultaneously.

So it was the attempt of the transferring of an administrative structure model on(to) the model of the state policy. However, at the end the legislative status of the state youth policy as a separate direction of the state policy was looked over in no way.

Ukraine as a member of European Council takes part in the European youth programs and events, and oriented on the certain priorities.

So it happened that exactly in Kyiv in October, 2008 at the eighth Council of Europe Conference of Ministers responsible for Youth, the Declaration «The future of the Council of Europe youth policy: AGENDA 2020» was accepted. To three basic priorities of the further development next questions were attributed: the human rights and democracy; the coexistence in different societies, the social integration of young people.

At determination of priority «human right and democracy», an accent is done on the following:

- providing of the complete use of human rights, self-respect, and encouragements of their devotion to this business by the young people;
- assistance to an active voice of the young people in the democratic processes and structures;
- assistance to the equal possibilities for participating of all young people in all aspects of their everyday life;
- providing de-facto of the gender equality and the non-admission of all forms of violence on the gender basis;
- assistance to the realized education and actions of the young people on issues of environment and sustainable development;
- facilitation of the access of all young people to information and consultative services.

The accent of priority «coexistence in different societies» is determined as:

- encouragement of the young people to assist, in their everyday life, to the cultural variety, the cross-cultural dialogue and the collaboration on religious aspects;
- non-admission of all forms of discrimination, racism, xenophobia, extremism and counteraction to them;
- support of the young people initiatives and their organizations in the prevention and the inhibition of conflicts, and also in their decision by a dialogue;
- support of the young people activity with the young refugees, persons, seeking safety and displaced persons;
- further encouragement of sub-regional collaboration of the young people in Europe and outside;
- encouragement of the young people to assist the global solidarity and collaboration.

Social integration of the young people supposes accenting on:

- assistance of an access of the young people to education, educating and labour life, in particular, by an encouragement and confession of the informal education;
- support of the transition of the young people from the education to the labour-market, for example, by strengthening of possibilities for the concordance of private and labour life necessities;
- support of the integration of the young people being in socially and economically unprofitable position;
- support of the autonomy and welfare of the young people, their access to the deserving terms of life;
- providing of equal right for the young people on the access to creative and artistic activities, to sport activity;
- encouragement of the dialogue and solidarity between the people of different generations.

PART 3. LEGISLATION AND PARLIAMENT HEARINGS ON YOUTH IN UKRAINE

The legislative fixing of the basic questions related to the realization of young citizens rights took place both by the illumination of youth problems in normatively-legal acts on the questions of socio-economic, socially-humanitarian direction and other, and in a profile youth legislation.

According to statement of researchers almost 700 laws of Ukraine and about 800 sub-law normative acts were headed for the decision of youth problems.

The laws on questions of labour, education, culture, health protection, alternative military service, defensive, enterprise behave to them too. However, the special attention is deserved exactly by the youth legislation of Ukraine.

The now operating base complex of youth laws consists of Declaration «On general bases of public youth policy in Ukraine» (December 15, 1992), the Law of Ukraine «On an assistance to the social becoming and development of young people in Ukraine» (February 5, 1993), the Law of Ukraine «About youth and child's public organizations» (December 1, 1998) and the Law of Ukraine «On social work with children and young people» (on June 21, 2001).

Creation of Ukrainian youth legislation took place by the separation of conceptual document, that is the Declaration «On general bases of public youth policy in Ukraine» from the laws complex of direct action (or close to them), the primary questions of public youth policy were illuminated in that.

They are: complex of questions about forming and realization of such policy after its basic directions; questions of social work with children and young people; questions of the state support of youth and child's public organizations. The general feature of all youth laws is that they have a small volume (the general amount of the articles from 12 to 22), they often tested changes and need the improvement on the modern stage of state development.

Law of Ukraine «On an assistance to the social becoming and development of young people in Ukraine» now operates in a release from March 23, 2000 with the numerous changes of next years (from March 2002 for December 2010 they were changed sixteen times).

This Law determines the general bases of creation of organizational, socio-economic, political and juridical terms of the social becoming and development of young citizens of Ukraine in the personal interests, the society and state. Also this Law defines the basic directions of realization of state youth policy in Ukraine with connection of the social becoming and development of young people (it contains sixteen article at whole).

At this Legislative Act the key concepts of the field of state youth policy are systematized. In particular, there are the determination of such concepts as young people, young citizens, juveniles; social becoming of young people; first workplace; youth centers of labour; young family, centers of social services for family, children and young people; youth public organizations; youth labour camp.

The institutional bases of state youth policy and the basic spheres of its realization are reflected in this Law.

Such questions as: the principles of the social becoming and development of young people, the description of legislation and competence of executive and local self-government bodies in this sphere, the financing of corresponding events, the social services for young people are behaved to the first circle of examined questions.

At the second block of questions there are the articles that determine the basic spheres of state support of young people: the labour of young people, the enterprise initiative support and young people activity, the increasing of living standard of young people, the living conditions of young people, education, cultural development of young people, health care, physical development of young people. The questions of the legal defense of youth, the legal status of youth public organizations and the social safeguards of youth public organizations activity are determined at the separated articles.

Meaningfulness of Law of Ukraine «On assistance of the social becoming and development of young people in Ukraine» is very important. It consists in that due to it in the state administration practice on central, regional and local levels were entered and provided the following elements and instruments of the Ukrainian model of state youth policy:

- development of youth legislation as the separate direction of rule-making;

- creation of state administration bodies on questions of young people;
- providing of the budget finance for the youth programs;
- implementation of the youth special purpose programs;
- networking of social services for young people;
- providing of the first workplace for young citizens;
- development of the different structures for young people;
- implementation of the complex of grants, underbacks, bonuses;
- providing of the passage privileges to the students and pupils;
- implementation of the youth housing and educational crediting;
- determination of the legal status and providing of the activity of youth

public organizations.

The Law of Ukraine «On youth and child's public organizations» determines the main features of the organizational and legal bases of creation and activity of youth and child's public organizations and the state guarantees for providing of their activity. The Law of Ukraine «On youth and child's public organizations» contains 12 articles. There are determinations of the concepts «Youth public organizations» and «Child's public organizations» in it.

In 2001 it became an issue of the trial of the Constitutional Court that confessed as unconstitutional positions as to the Ukrainian national committee of youth organizations (UNCYO). The amendments were made twice at this Law later 2001.

The basic questions of an adjusting of public relations in the sphere of an activity of youth and child's public organizations in this law became: the principles of their creation and activity; the founders of youth and child's public organizations and their unions; the membership in youth and child's public organizations; the status of youth and child's public organizations; rights of youth and child's public organizations, the participating of youth and child's public organizations in preparation and making decision on the questions of state policy in relation to children and young people; the forms of state support of youth and child's public organizations; the sponsorship of activity of youth and child's public organizations, responsibility of youth and child's public organizations for violation of legislation.

With the acceptance of this law, the youth legislation was filled up to the constituent that assisted the development of youth initiative, variety of youth movement. The major consequences of its implementation are the possibilities that public associations have obtained. They are the following:

- to be involved to development and discussion of decisions projects on different questions of public policy in relation to children and young people;
- to get information on a public youth policy;
- to gain different methodical and organizational assistance on the issues of social becoming and youth development;
- to get financial support of the state and public authorities, bodies of local self-government;
- to receive orders from state executive bodies and local self-government bodies to meet state and local needs etc.

The Law of Ukraine «On social work with children and young people» determines organizational and legal bases of social work with families, children and young people. It contains 22 articles. Now it operates in force on 2009 year. Before this it was changes twice in 2005, and the last updates were brought in this Law on January 17, 2019.

Due to this Law the terminological base of the state youth policy was filled up by concepts «management in social work with families», «children and young people», «estimation of necessities», «social work with families, children and young people»; «social inspecting»; «social maintenance of families, children and young people», «social prophylaxis», «social rehabilitation»; «social accompaniment»; «supervising»; «specialist on social work with families, children and young people».

This law defined all complex of the questions related to the realization of social work with young people and the norm of responsibility for violation of legislation in the field of work with young people.

For the real practice of social work a large value have following positions:

- to fix the obligatoriness of social work with young people;
- to determine the subjects and objects of social work by young people, their tasks, rights and duties;

- to introduce the unfolded description of basic forms of social work and social events;
- to fix the status of «specialist on social work with families, children and young people»;
- to determine the sources and order of social work financing etc.

Expansion of youth legislation after the acceptance of base laws must run by expansion of the direct action acts in the basic spheres of the social becoming and development of young people.

In 2004 Parliament approved the Law of Ukraine «On providing of young people getting higher or vocational education, by the first working place with the grant of subvention to the employer» (November 4, 2004).

Since that time the attempts to solve a problem on housing of young people, crediting on the higher education, education and training of children and young people, the social standards of the state youth policy legislatively have been undertaken.

There were different suggestion about the codification of youth legislation of Ukraine and also about the development and acceptance of the Youth code of Ukraine. Comparing of the Ukrainian youth legislation to the foreign analogues gives us an opportunity to see circumstance that a concept «Youth work» is entered in it. A concept «Social work with young people» is not its valuable substitute.

The parliamentary hearings had a great significant value for the development of normatively-legal base of public youth policy. They became as the traditional form of activity of parliament that consists in a public discussion of the meaningful questions related to the competence of parliament. This activity provides the bringing in of representatives of state, public, local self-government bodies, associations of citizens, scientific establishments, public (participants of the parliamentary listening) authorities and acceptance on their results of the parliamentary listening recommendations.

The parliamentary hearings on the situation of young people were conducted twelve times during the period of independence in Ukraine. They were sanctified to the different aspects of youth problems:

- On position of young people in Ukraine (December 7, 1995);

- On issues of practical activity of state executive bodies and local self-government authorities on realization of legislation in the field of youth policy (June 21, 1999);
- Social becoming of young people as one of main factors of increasing of people welfare (June 14, 2000);
- «New generation of independent Ukraine (1991 – 2001 years)» (November 27, 2002);
- Forming of healthy way of life of the Ukrainian young people: the state, problems and prospects (November 26, 2003);
- Rural young people: the state, problems and ways of their decision (November 23, 2005);
- «State and prospects of the youth housing development in Ukraine» (March 15, 2006);
- On position of young people in Ukraine (in relation to support of young family, strengthening of social defence of children and young people in 2001 – 2006) (December 20, 2006);
- Youth for the healthy way of life (November 3, 2010);
- On issues of the rest and health improvement of children and young people (February 9, 2011);
- On issues of the rest and health improvement of children and young people (April 3, 2013);
- Participation of the youth in society life: economic activity (November 20, 2013);
- Values of modern (Ukrainian youth November 2, 2016);
- Formation and implementation of state youth policy in Ukraine under decentralization (November 15, 2017).

The Parliamentary Committee on Family, Youth Policy, Sport and Tourism held a hearing on «Youth housing loans – a contribution to the European future of Ukraine» (April 18, 2019).

During the preparation of parliamentary listenings, one of the basic question is the preparation of annual lecture about position of young people to President of Ukraine, Verhovna Rada of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine on the certain subjects of hearings.

The following reports were prepared and published thereby: «On position of young people in Ukraine» (as of 1997) «On position of young people in Ukraine (as of 1998)», «Integration of young people in modern economic relations» (as of 2000), «New generation of independent Ukraine (1991 – 2001 years)» (as of 2001), «Rural young people of Ukraine: the position, problems and ways of their decision» (as of 2003), «Rural young people of Ukraine: the position, problems and ways of their decision» (as of 2004), «Student young people of Ukraine: modern measuring» (as of 2008), «Forming of healthy way of life of the Ukrainian young people: the position, problems and prospects» (as of 2009), «The youth in the conditions in the making of the independence of Ukraine (1991 – 2011)», «Youth participation in social life: experience, opportunities, barriers» (as of 2011), «Youth participation in social life: economic activity» (as of 2012), «Strategic priorities of youth policy: education, employment, housing» (as of 2013), «National-patriotic education – state priority of national security» (as of 2014), «Values of modern Ukrainian youth» (as of 2015), «Formation and implementation of state youth policy in Ukraine under decentralization» (as of 2016), «Youth participation in reforming the state» (as of 2017), «Youth in the labor market: the XXI century skills and career growth» (as of 2018).

The recommendations of the parliamentary hearings, ratified by the decisions of the Verhovna Rada of Ukraine, contained certain suggestions on perfection of the state youth policy, social work with young people, support of youth public organizations.

The number of decrees and orders of the President of Ukraine, decisions and orders of Cabinet of Ministers of Ukraine, normatively-legal acts of central executive bodies, local state administrations, and bodies of local self-government authorities were devoted to issues of the state youth policy development in Ukraine.

By the decrees of President of Ukraine, the celebration of the Day of young people, the Day of youth organizations, the Day of Student was entered in Ukraine.

PART 4. GOVERNMENTAL BODIES IN THE YOUTH SPHERE IN UKRAINE

The Law of Ukraine «On the promotion of the social formation and development of young people» determines that the coordinating role in the implementation of the state policy in the sphere of social formation and development of young people is accomplished by a specially authorized central body of executive power, which ensures its realization and is responsible for its implementation.

It also determines that the Council of Ministers of the Autonomous Republic of Crimea and local executive bodies establish in their structure the relevant bodies of the state youth policy realization.

The law states that a specially authorized central executive body together with other executive bodies develops, and the Cabinet of Ministers approves the social norms and standards of youth social formation and development, which have to be followed by executive bodies, local governments, citizen associations as well as enterprises, institutions and organizations regardless of ownership and individuals who use hired labour.

Since the creation of the specially authorized central executive body responsible for the implementation of the state policy in the sphere of social formation and development of young people in Ukraine it has been changed a lot. At various times it changed its name, status and activities fields. The reorganization is as follows:

- The Ukrainian SSR State Committee of Youth, Physical Culture and Sports (Resolution of the Council of Ministers of the Ukrainian SSR, September 13, 1990 No. 251 «Issues of the Ukrainian SSR State Committee of Youth, Physical Culture and Sports»);

- The Ministry of Youth and Sports of the Ukrainian SSR (Law of the Ukrainian SSR, May 13, 1991 No. 1030b-XII «On the list of ministries and other central public administration bodies of the Ukrainian SSR»);

- The Ministry of Youth and Sports (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, October 3, 1991 No. 242 «Issues of the Ministry of Youth and Sports»);

- The Ministry of Family and Youth (Decree of the President of Ukraine, December 4, 1996 No. 1164/96 «On the Regulation of the Ministry of Family and Youth»);
- The State Committee of Family and Youth (Decree of the President of Ukraine, June 16, 1999 No. 664/99 «On the Regulation of the State Committee of Family and Youth»);
- The State Committee of Youth Policy, Sports and Tourism of Ukraine (Decree of the President of Ukraine, May 31, 2000 No. 740/2000 «On the State Committee of Youth Policy, Sports and Tourism of Ukraine»);
- The State Committee of Family and Youth (Decree of the President of Ukraine, November 22, 2001 No. 1132/2001 «On the reorganization of the State Committee of Youth Policy, Sports and Tourism of Ukraine»);
- The Ministry of Ukraine of Family, Children and Youth (Decree of the President of Ukraine, February 6, 2004 No. 166/2004 «On the Ministry of Ukraine of Family, Children and Youth»);
- The Ministry of Youth and Sports (Decree of the President of Ukraine, February 26, 2005 No. 381/2005 «On the Ministry of Youth and Sports»);
- The Ministry of Ukraine of Family, Youth and Sports (Decree of the President of Ukraine, August 18, 2005 No. 1176/2005 «On the Ministry of Ukraine of Family, Youth and Sports»);
- The Ministry of Education and Science, Youth and Sport (Decree of the President of Ukraine, April 8, 2011 No. 410/2011 «On Approval of the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine»);
- The Ministry of Youth and Sport of Ukraine (Decree of the President of Ukraine, 28 February, 2013 No. 96/2013 «On some measures to optimization the system of central executive power»);
- The Ministry of Culture, Youth and Sports of Ukraine (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, September 2, 2019 No. 829 «Some issues of optimization the system of central bodies of executive power»).

Under the analysis of the home experience of the determination of the central executive body activity on the youth policy in the preceding period the following major tasks of the central executive authorities on the youth policy were distinguished:

- participation in the development and implementation of the state policy on family, children, youth, physical culture and sports, adoption, demographic processes, equality of rights and opportunities for women and men, prevention of violence in family;

- coordination of activities carried out by central and local executive bodies on issues within the authority of the Ministry;

- development of projects of forecast and program documents on issues within the authority;

- promotion of the development of various sports in Ukraine.

The functions of the Ministry of Youth were:

- to participate in the development and implementation of the state policies on youth issues, to determine priorities and strategic directions in this field;

- to promote youth and children organizations, their involvement in the implementation of the state programs and activities for young people, to provide the state support to such organizations;

- to ensure the quality improvement of health services for children and youth;

- to ensure within the authority organization and arrangement of social work with young people;

- to promote creation of conditions for social formation and development of youth, to take effective measures within the authority in order to solve housing and welfare and other social problems of young people, young families, to provide the youth, who are orphans and children deprived of parental care, social housing, working on these issues together with the State Fund for Youth Housing;

- to assist the employment of different categories of youth, development of the youth entrepreneurship, support for the youth job centers, business centers and incubators, job fairs, labour groups, and so on;

- to use within the authority the measures to approve healthy living, especially children and youth, to provide information and education to combat the spread socially dangerous diseases among children and youth, to create and distribute thematic social advertising to promote a healthy lifestyle and prevent

socially dangerous diseases, to provide development and operation of a network of centers of re-socialization of young drug addicts;

- to promote creation of conditions for the full development and implementation of creative and intellectual abilities of children and young people, the Olympics games, competitions, tournaments, exhibitions, art festivals, conferences, forums, congresses, etc.;

- to use within the authority actions to ensure education of children, young people and athletes, including athletes with disabilities on the principles of patriotism, national identity, dignity and ethnic tolerance, leadership development in children and young people, to involve them in participation in the public processes, integration of the Ukrainian youth in the international community;

- to organize scientific and sociological researches on youth issues, to prepare annual reports on the situation of young people and to submit them to the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine, to promote the implementation of the positive results of these studies, to direct the activities of the research institute on youth policy issues.

In accordance with the Regulations of the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, created by the Decree of the President of Ukraine on 9 December 2010, this agency is a body of the executive power and is the main body in the system of central bodies of executive power that is to establish and ensure the implementation of public policy in the field of education and science, innovation and information, intellectual property, youth, physical culture and sports.

The tasks of the Ministry, aimed at the youth, are:

- to generalize the practice of legislation and the development of proposals for the improvement of legislation, acts of the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine within the authority;

- to determine perspectives and priorities for youth development, physical culture and sport;

- to ensure the development of various forms of out-of-school education, including the place of residence of children,

- to create the program of development of out-of-school education aimed at the creative development of the individual, identifying and supporting of gifted and talented children and the youth;
- to create the proper conditions of residence for children, young people who are studying, development of their skills, meeting their interests;
- to take measures to improve the material and housing conditions of students, pupils, to organize health and consumer services for them;
- to provide the state support for children, youth and other civil organizations, including sports ones, to involve them in the implementation of the state programs and activities for education, science, youth, sport and physical culture.

In accordance with the Decree of the President of Ukraine «On the optimization of central executive bodies» (December 9, 2010 No. 1085/2010) in addition to the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine the central executive body in the sphere of the state youth policy – Public Service of Youth and Sports of Ukraine – was formed. The Regulations on this institution determines that the Public Service of Youth and Sports of Ukraine is the central executive body and its activity is directed and coordinated by the Cabinet of Ministers of Ukraine through the Minister of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, and that is a component of the executive power system, which ensures the implementation of the state policy in the field of youth, physical culture and sports. The main tasks of the Service are: 1) implementation of the state policy in the field of youth, physical culture and sports, 2) submission to the Minister proposals on formation of the state policy in these areas.

Public Service of Youth and Sports of Ukraine:

- summarizes the practice of legislative issues within the authority, develops proposals to improve legislation acts, acts of the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, legal acts of ministries and submits them to the Minister;
- submits proposals to the Minister as for national target programs concerning youth, adaptation of Ukraine's legislation to the European Union legislation;

- performs the approved target programs on the development of physical culture and sports, and coordinates activities to implement development programs;
- makes drafts of forecasting and program documents on the issues within the authority;
- provides preventive measures for the promotion and development of healthy lifestyle of young people, conducts information and education work on the counteraction of youth socially dangerous diseases spreading;
- participates in the preparation of international treaties of Ukraine on issues within the authority, ensures accomplishment and implementation of Ukraine's commitments on such agreements;
- takes together with the central and local authorities measures to develop the network of youth sports schools;
- provides the state support for children, youth and other civil organizations, including ones of physical culture and sports orientation, involves them to the implementation of the state programs and activities related to the development of education, science, youth, physical culture and sports;
- assists the employment of different categories of youth;
- ensures the development of sports and physical culture for different population groups;
- coordinates the activities of children and youth sports, top sports achievements, the sports disabled, sports veterans;
- assists the development of various forms of sports work at the place of study, work, residence and recreation;
- develops and implements within the authority modern information and communication technologies, provides rapid publication, including through the media and on its website, information about the activity of the Public Service of Youth and Sports of Ukraine;
- organizes the exhibition and publishing activities, seminars, conferences, congresses, etc. on issues within the authority of the Public Service of Youth and Sports of Ukraine;
- exercises within the authority the management of the state property;
- exercises other powers defined by the laws of Ukraine and by the President of Ukraine.

In accordance with the statute of the Ministry of Youth and Sport in Ukraine formed by the Order of the President of Ukraine from 28 February 2013, this institution is a part of the system of the executive authorities and is a main body in the system of the central authorities of the executive power on forming and providing the state youth policy implementation in the sphere of the youth, physical culture and sport.

The main tasks of the Ministry are to provide formation and implementation of the state policy in the sphere of the youth, physical culture and sport, to participate in formation and implementation of the state policy in the area of voluntary activity within their authority.

The Ministry's tasks that directly deal with the youth are the followings:

- to define prospects and priority directions of the youth sphere development;
- to provide normative and legal regulation in the youth sphere;
- to carry out international activity in the youth sphere in the determined order;
- to develop together with other executive authorities social norms and normative acts as to social becoming and development of the youth and submit them to the Cabinet of Ministers to approval;
- to take measures for popularization and strengthening of the health way of life of young people, organizing their leisure, conducting information activity to pre
- to assist in the determined order the youth employment, creation of conditions for their intellectual self-perfection and creative development, forming humanism values and patriotic senses in young citizens;
- to give in the determined order the state support for youth and children public associations to accomplish national programs and measures as to children and the youth on the list adopted by the Cabinet of Ministries of Ukraine;
- to prepare in the determined order suggestions as to assignment of grants of the President of Ukraine for talented young people and awarding by the Reward of the Cabinet of Ministries of Ukraine for special achievements of the youth in building Ukraine;
- to coordinate measures on the issues of social becoming and development of the youth.

According to the provision of Ministry of Culture, Youth and Sports of Ukraine, established by the Cabinet of Ministers of Ukraine on September 2, 2019, this institution is included in executive bodies system and is the main body in the system of central bodies of executive power, which ensures the formation and implementation of state policy in the spheres of culture and arts, state language policy, protection of cultural heritage, physical culture and sports, national patriotic education, popularization of Ukraine in the world, museum sector, state foreign broadcasting, information sovereignty of Ukraine and information security, export, import and return of cultural property, in the youth field, and provides for the formation and implementation of state policy cinematography, restoration and preservation of the national memory, relations between nationalities, religion and protection the rights of national minorities in Ukraine.

One of the main tasks of the Ministry of Culture, Youth and Sports of Ukraine is to ensure the formation and implementation of state policy in the youth.

Ministry of Culture, Youth and Sports of Ukraine in accordance with its tasks:

- 1) determines the prospects and priorities of development in the youth, the field of national patriotic education;
- 2) promotes the activity of creative unions, youth, children and other public associations operating in the fields of culture and arts, in the youth;
- 3) coordinates programs, projects and activities implemented by the executive bodies on national patriotic education;
- 4) carries out international cooperation in the youth, the fields of physical culture and sports and national-patriotic education;
- 5) develops, together with other executive bodies, and submits for approval by the Cabinet of Ministers of Ukraine social norms and standards for social formation and development of young people;
- 6) takes measures to popularize and promote healthy lifestyles, human values, national identity and patriotism, youth organization of leisure, conducts informational and educational efforts to prevent the spread of dangerous diseases among young people;
- 7) to promote, within its competence, measures to create a family planning culture for young people, to prepare youth for family life, to develop public

understanding of the importance of the family for the development of the state and to ensure social cohesion;

8) facilitates the organization and implementation of information, communication campaigns, public events to inform children and young people about the formation of information and digital competence, in particular safe behavior in the online space;

9) participates in information campaigns, conducting educational work in the media, aimed at developing socially responsible attitude to a family and parenting;

10) encourages the development of various forms of charitable and sponsorship activity for full support and advancement of youth and young families;

11) develops and distributes online courses, programs for children, youth, parents and teachers about safe behavior in the online space;

12) promotes the development of youth centers in Ukraine in due course, including the management of the public institution «All-Ukrainian youth center»;

13) contributes, as appropriate, to the youth employment, creation of conditions for its cultivation of intellectual and creative development, the formation of humanist values and patriotism in young people;

14) provide, in due course, state support to youth and children's public associations for the implementation of national programs and activities for children and youth according to the list approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine;

15) promotes the development of volunteering in physical culture and sports and national patriotic education, in the youth, conducting events of national and international importance related to the organization of mass sports events;

16) prepare, in due course, proposals for grants of the President of Ukraine for talented youth and Award of the Cabinet of Ministers of Ukraine for outstanding achievements of young people in the development of Ukraine;

17) coordinates activities on social formation and development of young people and the development of children and youth movement, youth sport, reserve sports, mass sports, competitive sports and sports of persons with disabilities;

18) interacts with organizations, institutions, public associations whose activities are aimed at improving national patriotic education;

19) participates in the development and implementation of methodologies of national patriotic education based on the results of scientific research, international standards and recommendations to consolidate the Ukrainian nation, to raise awareness of the traditions of spiritual and cultural identity of the Ukrainian people, the Ukrainian language, a heroic struggle for independence and territorial integrity of Ukraine, respectful attitude towards the memory of victims of the occupation regime in Ukraine, to resist anti-Ukrainian manifestations;

20) participates in the organization of international and national educational, informational, cultural, scientific and methodological activities (workshops, trainings, camps, competitions, campaigns, roundtable meetings, conferences, forums, contests, etc.) for national patriotic education aimed at:

- values formation and strengthening of national patriotic and civic consciousness;

- increasing the number of young people who are proud of their Ukrainian origin, citizenship and are ready to fulfill the constitutional duty to defend the independence and territorial integrity of Ukraine;

- increasing the number of youth involved in conducting national patriotic education activities with the participation of military-patriotic clubs and participants of the Anti-Terrorist Operation;

- carrying out educational work on promoting the Ukrainian-language youth printed publications of national patriotic content;

- involvement of national patriotic active youth in the formation and implementation of public policy, as well as in the activities of local self-government bodies;

- increasing the number of young people actively involved in the activities of public associations of national patriotic orientation;

- increasing the number of youth visits to institutions that promote the cultural and artistic traditions of the Ukrainian people, as well as museum exhibits dedicated to the national liberation struggle of Ukrainians.

According to the Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution No. 995 «Issue of formation of some central executive bodies» of December 4, 2019, the State Agency for Youth and Civil Society Development of Ukraine was established, this institution is the central executive body, with activity directed and coordinated by

the Cabinet of Ministers of Ukraine through the Minister of Culture, Youth and Sports, who implements state policy in the youth and promotes the development of civil society.

The priorities of the State Agency for Youth and Civil Society Development of Ukraine are: implementation of an ambitious program of youth mobility and launching a program to support volunteering and social activity.

The experience of the establishment and operation of a single educational youth agency in the post-soviet area has been accumulated, in particular, in Russia (it has been abandoned) and Belarus (this approach has been used today).

The core committee on the youth issues was created in the Parliament. The main vector of development was to bring it to the model that was used in the executive bodies. It is confirmed by the dynamics of the following reorganizations:

- The Commission of the Verkhovna Rada of Ukraine of the first convocation on Youth (1990 – 1994);

- The Committee (until 1997 known as the Commission) of the Verkhovna Rada of Ukraine of the second convocation on the issues of Youth, Sports and Tourism (1994 – 1998);

- The Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine of the third convocation on the issues of Youth Policy, Physical Culture and Sports (1998 – 2002);

- The Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine of the fourth convocation on the issues of Youth Policy, Physical Culture, Sports and Tourism (2002 – 2006);

- The Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine of the fifth convocation on the issues of Family, Youth, Sports and Tourism (2006 – 2007);

- The Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine of the sixth, seventh and eighth convocations on the issues of Family, Youth, Sports and Tourism (2008 – 2019);

- Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine of the ninth convocation on youth and sports (since 2019).

Up to 2011 the full range of social work with young people at the national level was done by the certain institution, which name had been changed for the years: Ukrainian State Centre of Social Services for Youth, National Center of

Social Services for Youth, State Centre of Social Services for Family, Children and Youth. The State Social Services for Family, Children and Youth was established in 2004 and received the status of the state authority. The previous one was a special institution.

The main objectives of the Public Centre of Social Services are: participation in the implementation of the public policy on the issues of family, children and youth; evaluation of prospects and directions of social work, promotion of activities related to the conduct of social work with families, children and youth; coordination and control of the centers of social services for families, children and young people; participation in inter-sectoral coordination and regulation of social work with families, children and youth; scientific and methodological, information and analytical support of social work with families, children and youth; cooperation with NGOs in the field of social work with families, children and youth; organization of exhibition and publishing activities.

Practical completion of tasks of social work with young people was done by the network of centers of social services for families, children and young people. At the same time existence of regional, city and district structures, and later also of rural ones were expected.

Multi-sectoral and multi-agency nature of the state youth policy requires appropriate coordination. For this purpose the National Council on Youth Policy under the President of Ukraine (1995 – 2009) and the National Council for Social formation and development of youth in Ukraine (2009 – 2010) were created in Ukraine. Unfortunately, the positive ideas of this coordination agency didn't find any practical application. Being active at the beginning of their existence, these structures eventually stopped their activities.

At the regional and local levels, the process of creation and reorganization of public authorities, responsible for the youth policy, in general, repeated restructuring in the center. At the same time the network of various youth institutions (youth labour centers, centers for social and psychological rehabilitation, social hostels, etc.) was created.

PART 5. STATE YOUTH PROGRAMMS IN UKRAINE

The importance of the national youth target programs is that through them the conceptual statements and laws are transformed into certain actions that relate to young people. Ukrainian authorities took some time to develop the tradition of youth programs creation. Almost by the end of the 1990s, any comprehensive documents specified direction had not been created.

The first document with the status of the national youth program «Youth of Ukraine» (Comprehensive Actions of the Cabinet of Ministers of Ukraine in realization of the state youth policy in Ukraine) was approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine on 20 March, 1998.

The aim of the Comprehensive Actions was to carry out the coherent youth policy, determined by the Declaration «On the General Principles of the State Youth Policy in Ukraine» and the Law of Ukraine «On the promotion of the social and development of young people» and other legislative acts to create favorable conditions for the young people self-determination and self-realization, to support their innovations, to develop public youth organizations, to promote their work in the youth problem solving.

The Comprehensive Actions («Youth of Ukraine») define(s) the general principles, guidelines and the main content of the support and protection of young people, spiritual, cultural and physical development, moral and legal culture, formation of a young family, prevention of negative phenomena among young people, state support of the youth entrepreneurship and so on.

The achievement of this goal is seen in the integrated and systematic approach to the implementation of the youth policy through coordination of efforts to protect the constitutional rights and improve social and economic conditions of young people, the development of their civil and labour activities and the formation of their spiritual culture.

The main objectives of the Comprehensive Scctions («Youth of Ukraine») were: to promote intellectual and physical development of young people; to cultivate their sense of citizenship and patriotism, the desire to actively promote the greatness of authority in Ukraine; to promote creative potential of young people in the interests of their development and self-realization; to form moral and

legal awareness and to prevent negative phenomena among young people; to protect young people from discrimination on the grounds of age; to create favorable conditions for full socialization and actively involve young people in the socio-economic, political and cultural life; to overcome their social and political apathy; to ensure the rights of young citizens; to support their business, paying attention to features of living conditions and life goals of various social groups of young people; to support young families, gifted and talented young people, youth NGOs; to promote development and deepening of international youth contacts.

The next experience of the youth programs creation was implemented as the «National Program to support young people in 2004 – 2008», approved by the Law of Ukraine on 18 November 2003.

The main objectives of the Program were: to promote the initiative and activity of the youth in all spheres of life; to involve them in the formation and implementation of the state policies on social problems of young people; to improve the coordination of the public and non-governmental organizations in the implementation of the state youth policies and to improve the efficiency of the state youth policy at the regional level; to strengthen the material-technical and financial support of the institutions, establishments and public organizations working with children and youth; to support youth and children civil organizations and their associations in the implementation of programs aimed at youth problems solving.

The conceptual character of the «National program of young people support for 2004 – 2008» did not give any possibilities to define indicators, show funding on directions, etc. But it was largely compensated by the fact that the government annually approved by its regulations some actions and responsible executors.

The objective to establish the new youth program of the national scale was just at the level of 2008 – 2009 because of the year 2008 was the last year of the «National program of young people support for 2004 – 2008». The Cabinet of Ministers defined the status of the document, approved on 11 June 2008 «The concept of the draft of the National Program «Youth of Ukraine» for the period of 2009 – 2015». Then the government entrusted to the Ministry of Family, Youth and Sports to develop and submit the draft of the relevant law till 1 September

2008. But then the situation changed: instead of the law draft the government resolution was designed by the end of the work.

The state target social program «Youth of Ukraine» for 2009 – 2015 was approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine by the Resolution on 28 January 2009. Such step backed the practice of adoption of the government youth programs that existed in Ukraine until 2004. From our point of view, the status of the law would make program «Youth of Ukraine» more significant and influence on the attitude of the government and society to youth policy.

The purpose of the state target social program «Youth of Ukraine» for 2009 – 2015 was to determine creation of the system of comprehensive support of civil activity of young people, aimed at self-determination and self-realization, formation of the necessary legal, humanitarian and economic conditions, ensuring of social guarantees.

Named two possible solutions of youth problems, the authors of the document preferred not to provide systematic actions by government agencies at the expense of the budget, but move away from the paternalistic model of the state youth policy and cooperation of public and local governments with civil and charitable organizations.

The main objectives of the document are formulated by the authors as follows:

- to create the conditions for intellectual self-improvement of youth, creative development of the personality;
- to strengthen patriotism, spirituality, morality and human values;
- to promote healthy lifestyles;
- to create an enabling environment for youth employment;
- to support youth and children civil organizations;
- to integrate Ukrainian youth organizations in the relevant European and international organizations.

The implementation of the state target social program «Youth of Ukraine» for 2009 – 2015 was to give an opportunity to:

- improve the regulatory and legal framework for the formulation and implementation of the state youth policy, in particular, as to adjustment of issues on international youth cooperation;

- increase the level of public activity and patriotic consciousness of young people, to create a moral and ethical basis for their all-round development;
- attract young people to develop proposals to improve the mechanism of the state youth policy;
- increase the level of legal culture of young people, especially in issues of the rights and freedoms of the individuals, responsibility for their own lives;
- create favorable conditions for the formation of a conscious attitude of young people to health, fight against bad habits;
- provide support of young citizens in employment and business initiatives;
- establish conditions to employ young people;
- reduce the number of young people among labour migrants;
- use more efficient the network of sports facilities and cultural institutions;
- increase the number of young people participating in the activities of children and youth civil organizations.

The forecast indices of the seven-year program funding, the customer and coordinator of which the Ministry of Ukraine of Family, Youth and Sports was defined and the performers were the Ministry of Ukraine of Family, Youth and Sports, Ministry of Labour and Social Policy of Ukraine, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ministry of Health of Ukraine, Ministry of Culture and Tourism of Ukraine, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Ministry of Defense of Ukraine and the State Committee of Ukraine on the issues of Regulatory Policy and Entrepreneurship, were expected in the amount of 262 million 706 thousand UAH. (including 150 million 6 thousand – the state budget and 112 million 700 thousand – funds of other sources).

A new program in the state youth policy was based on a different logic than the previous government and parliamentary documents of similar subjects. The directions were changed by the tasks, which were given by the document's authors in the following order:

1. to create the conditions for intellectual self-improvement of youth, creative development of the personality;
2. to strengthen patriotism, spirituality, morality and human values;

3. to promote healthy lifestyles;
4. to create an enabling environment for the youth employment;
5. to support youth and children civil organizations;
6. to integrate Ukrainian youth organizations in the relevant European and international organizations;
7. to improve the regulatory and legal framework in the area of the state policy on youth issues.

The directions of the National Support of Youth for 2004 – 2008, adopted on November 18, 2003, were similar to the tasks of the government youth program in 2009. They were formulated as follows:

1. to create the conditions for access to quality education, to promote the creative and intellectual development of young people;
2. to employ youth and develop their business activity;
3. to promote healthy lifestyles of youth;
4. to prepare youth for family life and support young families;
5. to promote cultivation of patriotism, spirituality and morality of children and young people, to organize their leisure;
6. to cultivate respect of young people to the law and prevent negative phenomena among young people;
7. to develop civil activity of youth, to provide cooperation of the state and local governments with youth and children civil organizations;
8. to attract young people to work in the executive authorities and local self-governments;
9. to integrate youth to the global and European youth community;
10. to form the information space for the state youth policy implementation;
11. to ensure the rights of the disabled young people;
12. to improve the normative and legal framework of regulatory policy in the youth field.

The comparison of these two documents affirms on the reduction of the list of problematic issues of social formation and development of young people from 12 items to 7. This happened mainly due to deletion of such statements as: to prepare young people for family life and support young families, to cultivate

respect of young people to the law and prevent negative phenomena among young people, to attract young people to work in the executive authorities and local self-governments, to form the information space for the state youth policy implementation, to ensure the rights of the disabled young people.

The abovementioned changes should be analyzed. Our first assessment is that there was a transformation of the conceptual and theoretical document to a more specific application one. Perhaps this is the first step towards the introduction of the European standards of the youth programs, when a short list of specific problems with secured funding is determined. However, the characteristics of the Ukrainian program can not be considered as analogous ones to European youth policy documents.

To ensure the objectives of the program «Youth of Ukraine», the authors proposed a number of indicators. As to conditions for intellectual self-improvement of youth, creative development of the personality the following parameters are offered: the number of actions aimed at the development of the creative initiative of young people, the number of young people, involved in social projects implementation, the number of actions aimed at ensuring the intellectual development of young people, the number of young people, involved in cooperation with the executive authorities and local self-governments, and in the work of such bodies.

The indicators of the problem as to strengthening of patriotism, spirituality, morality and human values are: the number of young people involved in the implementation of actions aimed at the patriotic education of young people who are actively involved in the community life, the number of institutions of cultural and educational and patriotic education of youth (one institution for two thousand persons), the number of young people involved in the cooperation with the institutions of cultural and educational trends and patriotic education of youth, number of children and young people involved in activities supporting the scout movement.

The task «Promotion of healthy lifestyle» is evaluated as follows: the number of young people involved in the implementation of actions to promote healthy lifestyles, the number of young people informed about the dangers of drinking and smoking; to train skilled specialists, who prevent the spread of

socially dangerous diseases and promote a healthy lifestyle, the number of young people involved in activities aimed at organizing their leisure.

As for the task of the enabling environment creation for youth employment the following parameters are introduced: the number of young people involved in the implementation of career activities, the number of young people who took part in activities aimed at the development of entrepreneurial initiatives, the number of young people involved in participation in national events, seminars, roundtables, exhibitions aimed at solution of the issue of youth employment, the number of youth labour groups and young people involved in the work.

The results of the support of youth and children civil organizations are determined by the number of youth and children civil organizations.

Integration of the Ukrainian youth organizations into the relevant European and international organizations are offered to evaluate on the following parameters: the number of young people who take part in the events in the framework of the programs of the Council of Europe and the European Union, including the program «Youth in Action», which are implemented in Ukraine; the number of young people who participate in the activities of international cooperation in the implementation of youth policies; the number of young public servants trained abroad; the number of young people involved in the fulfillment of international actions on youth issues.

The improvement of the normative and legal framework in the area of the youth state policy is determined by the number of adopted acts (by the way, the program does not give their number.)

The final quantitative results of the National target social program «Youth of Ukraine» in 2009 – 2015 are as follows:

1. the number of actions to ensure the development of the youth creative initiatives;
2. the number of young people involved in the implementation of actions aimed at the patriotic education;
3. the number of young people involved in the implementation of actions to promote healthy lifestyle;
4. the number of young people involved in the career activities;
5. the number of youth and children civil organizations;

6. the number of young people who will participate in the activities of the EU program «Youth in Action» and other programs implemented in Ukraine;
7. the number of adopted legal acts.

On February 18, 2016, the Government approved the State target social program «Youth of Ukraine» for 2016 – 2020.

The purpose of the Program is to create favorable conditions for development and self-realization of Ukrainian youth, formation of active citizenship and national patriotic consciousness.

The program developers again suggested two options for implementing the program. In their opinion, the best option is based on a system of European principles: transparency, equal opportunities, realistic Program, effective and responsible approach and the direct involvement of youth in its implementation.

The Program involves the implementation of integrated expert-analytical, organizational, introduction and final evaluation measures using a gender-based approach.

The authors of the document stated the main tasks of the program as follows:

- formation of citizenship and national patriotic education - through activities aimed at the revival of national patriotic education, strengthening civic awareness and commitment of young people;
- healthy way of life of youth – through activities aimed at promoting and strengthening a healthy and safe lifestyle and health culture among youth;
- development of non-formal education – through activities aimed at young people acquiring knowledge, skills and other competencies outside the education system, in particular through participation in volunteer activities;
- youth employment – by creating conditions and implementing measures aimed at youth employment (ensuring primary and secondary employment and youth self-employment);
- housing for youth – by creating conditions for providing young people with housing;
- partnership support for youth living in the temporarily occupied territory of Ukraine and internally displaced persons – through the implementation of measures aimed at social formation and support for internally displaced youth.

Over time (March 10, 2017), three more tasks were added:

- providing financial support to youth and children's NGOs;
- ensuring international youth cooperation;
- providing financial support to the youth organization «Plast – National Scout Organization of Ukraine».

The expected results of the Program are defined as follows:

- increase annually by 10 percent the number of youth involved in programs and activities aimed at national patriotic education and raising the level of civic awareness of youth;
 - increase annually by 4 percent the number of young people involved in the promotion and establishment of healthy and safe lifestyle and health culture;
 - creation of an integrated system of non-formal education for youth;
 - increase annually by 50 persons the training workers who work with youth involving civil servants of the youth field and representatives of youth NGOs and ensuring the issuance of relevant certificates to the employees;
 - ensuring the development of youth entrepreneurship by improving the existing legal framework and organizing preferences for young entrepreneurs, the formation of entrepreneurial skills of young people;
 - providing support to youth in employment and promoting job creation;
 - raising the level of self-organization and self-government of civil society institutions and their centers;
 - to ensure the involvement of youth in volunteering as a form of socially significant activities of secondary employment;
 - 20 % reduction of youth offenses by 2020, enhancing legal education and participation of young people in socially significant public activity;
 - ensure the effective implementation of national and regional programs to provide youth with housing, especially people with disabilities, young families who have members of hostilities, victims of war and young families, one member of which was lost (missing) or died due to wound, contusion or injury sustained while defending the Fatherland;
 - ensuring integration of Ukrainian youth into European and world youth structures;

- increase annually by 5 percent the number of young people involved in projects of the EU and other foreign countries, including the program «Erasmus +».

On October 13, 2015, the President of Ukraine approved the Strategy for national and patriotic education of children and youth for 2016-2020 (in force until May 2019).

The purpose of the Strategy is to determine the priorities and main directions of national patriotic education of children and youth, the development of relevant institutions of the state and society, to provide substantive content of national and patriotic education.

The objectives of the Strategy will be pursued in the following main areas:

- improving the legal framework regarding national and patriotic education of children and youth;

- enhancing the role of the Ukrainian language as a national value; ensuring proper organization of scientific research and methodological work in the field of national patriotic education;

- the study of modern educational systems, technologies and methods in the field of national patriotic education, synthesis and dissemination of the best practices in this area;

- the introduction of academic studies of spiritual and moral orientation as the basis of personality formation and foundation for national patriotic education;

- formation of common standards of activity in national patriotic education and instruments for their implementation;

- improving the professional competence of experts in national patriotic education, establishment of constructive interaction between the subjects of national patriotic education;

- providing conditions and support from the state for the efficient operation of civil society institutions in national patriotic education;

- ensuring the optimal coordinated activity of state and local self-government bodies in national patriotic education;

- organization and coordination of outreach activity in national patriotic education;

- the implementation of measures to enhance the prestige of military service;
- streamlining and improvement of pre-conscription military training, training in military specialties;
- prevention of negative behaviors, crime, drug addiction, alcoholism among children and youth by involving children and youth to participate in activities of patriotic education;
- development of international cooperation with the European Union and other developed countries that have successfully implemented measures in national patriotic education;
- creation of effective monitoring system in national patriotic education.

On May 18, 2019, the President of Ukraine approved the Strategy of national patriotic education.

The purpose of the Strategy is to determine the priorities and main directions of national patriotic education of children and youth, the development of relevant institutions of the state and society, to provide substantive content of national and patriotic education.

The objectives of the Strategy will be pursued in the following main areas:

- improving the legal framework regarding national and patriotic education of children and youth;
- enhancing the role of the Ukrainian language as a national value and an integral part of national and patriotic education, and its promotion;
- providing support for the Ukrainian-language children and youth publications aimed at the education of the young generation in the spirit of patriotism and respect for the historical past and the spiritual and cultural heritage, promotion of reading as important social skills;
- promotion and distribution of Ukrainian-language cultural product;
- the implementation of projects and activities designed to enhance the prestige of military service;
- streamlining and improvement of pre-conscription military training system;
- ensuring proper organization of scientific research and methodological work in national patriotic education;

- development and implementation of modern educational systems, technologies and methods in the field of national patriotic education, synthesis and dissemination of the best practices in this area;
- the introduction of academic studies of spiritual and moral orientation as the basis of personality formation and foundation for national patriotic education deriving from the traditions of Ukrainian state;
- support and development of family traditions, active involvement of the family in national patriotic education;
- development of integrated approaches in national patriotic education in the activity of state and local self-government bodies;
- improving the professional competence of experts in national patriotic education, establishment of constructive interaction, social partnership between the subjects of national patriotic education;
- promoting the establishment of centers of national patriotic education and development of the direction of national patriotic education in youth centers;
- ensuring coordinated activity of state and local self-government bodies in national patriotic education;
- organization and coordination of outreach activity in national patriotic education;
- prevention of negative behaviors, crime, drug addiction, alcoholism among children and youth by involving children and youth to participate in activities of patriotic and spiritual and moral education;
- providing adequate support from the state for effective civil society organizations in national patriotic education, in particular providing comprehensive assistance to public associations of veterans and members of Anti-Terrorist Operations and Joint Forces Operation in Donetsk and Luhansk regions in the implementation of projects (activities) of national patriotic education;
- creation of favorable conditions for the activity of youth organizations, first of all for the development of the Plast movement in Ukraine and the Union of Ukrainian Youth, which resumed their activity in Ukraine with gaining independence;
- developing recommendations for the work of establishments and institutions of national patriotic orientation, other organizations implementing

projects (activities) on national patriotic education, and providing support to such institutions, establishments and organizations;

- developing cooperation with European Union and NATO member states that are successfully implementing projects and activities in national patriotic education;
- creating a system of effective monitoring and research in national patriotic education.

The extensive experience in national programs creating in some areas of the youth policy, approved by the presidential decrees and government acts, has been accumulated for more than twenty years of the independent Ukrainian state. The main problems of these programs are youth employment, support talented young people, involvement of young people in the public service and service in local government, providing housing for young people, support of youth entrepreneurship, development of youth tourism, support of young families, etc.

The introduction of favorable long-term housing loans for young families and single young people (2001) and long-term concession lending for higher education (2000) are important steps in ensuring public support of the youth. The significant improvement was the introduction of competition of projects relating to children, youth, women and families, developed by youth and children civil organizations. It was expected to provide government funding for youth organizations (2002).

Grants, scholarships and bonuses, other rewards to young people were approved by the decisions of the President, Parliament, and Government of Ukraine. It became the practice to reward the youth activists and experts on youth policy by the state and government rewards.

Among the rewards for young people the reward of the Cabinet of Ministers of Ukraine for outstanding achievements of young people in the development of Ukraine (founded in 1999 as the prize of the Cabinet of Ministers of Ukraine for achievements of young people in various spheres of public life) and the reward of the Verhovna Rada of Ukraine for contribution of the youth in the development of parliamentarism, local government (founded in 2003) should be named first of all.

Thus, the determination of the general principles of the state youth policy, development and implementation of the sufficiently effective mechanism have facilitated to positive changes in the field of social and youth development in Ukraine. However, the accumulated experience requires its rethinking and new challenges require new approaches.

Навчальне видання

Є. І. Бородін

**Державна молодіжна політика в Україні: механізм
формування та реалізації в контексті розвитку**

Навчальний посібник

В авторській редакції

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
49044, м. Дніпро, вул. Гоголя, 29
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК №1743 від 06.04.2004

Підписано до друку 20.12.2019. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний, друк різнограф.
Ум. друк. арк. 10,92. Обл.-вид. арк. 11,99. Замовлення №49/19. Тираж 55 пр.

Видавництво «Грані»
49000, м. Дніпро, вул. Старокозацька, 12д, к. 8
Свідоцтво про внесення до Держреєстру ДК № 2131 від 23.02.2005
www.grani-print.dp.ua granidp@gmail.com